

GAMLA HVITFELDTARES ÅRSBOK 2015

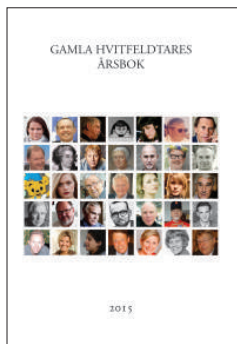
utgiven av
Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare

*från 1948 till 1978 utgiven
under titeln*

”GAMLA LATINARES ÅRSBOK”

De var elever
som kände att vår skola
öppnat livets port

Haiku av Ulf Herrströmer

Omslaget: Några Hvitfeldtare genom tiderna. Överst från vänster: Katarina Wennstam, Jan Eliasson, Gilbert Holmström, Dumle, Laleh Pourkarim, Bo Eneroth, Ulf Schenkmanis, Roy Andersson, Bengt Lidner, Tomas von Brömssen, Björn Clarin, Micael Bindefeldt, Björn M Vingård, Steen Priwin, Bamse, Mimi Terris, Arne Weise, Margareta Huitfeldt, Ylva Olaison, Anna von Hausswolff, Bosse Hansson, Sven Wollter, Sven Tesch-Hallström, Arne Ruth, Eskil Block, Sture Hegerfors, Jan G Håkansson, Torvald Gahlin, Björn Rosenström, Anna Skipper, Aiysha Varraich, Hans Josefson, Linda Andersson, Märta Christoff-Wiesel, Ulf Herrströmer.

Göran Palm skriver i sitt kåseri längre fram i årsboken: Jag vill avsluta med en vers som jag hittade i Gamla Hvitfeldtares Årsbok 2001. Den är författad av Bengt G Tamfeldt som var student 1951, samma år som jag.

"Jag hyllar skolan som gav lärdom för livet
Sigillet sanning – rosor utur törnens krans
Att ej ge tappt, att ej ta någonting för givet
Att ha respekt för sanningen var den än fanns
Visst har vi glömt en mängd av allt vi lärde
Men rosen lever djupt i själens dolda skikt
Man själv vet knappast om den. Men den blev
av värde.
Ett skiljande av vad som är och inte är av vikt
Och säkert har den format våra liv på längre
sikt."

Innehåll 2015

[4]

Elva minuter eller Min väg till skolan. En nästan sann historia om en gammal hvitfeldtares bortkastade tid. Av

HÅKAN FREDÉN.

Funkisradhus på Brödragatan ritat av Ingrid Wallberg.

[11]

En hvitfeldtare minns. Till Gustav Adolfsbakelsen den 6 november 2014 berättade GÖRAN PALM om sin spännande karriär efter skoltiden.

[16]

Röys kungarrike. BJÖRN VINGÅRD blir insläppt i Roy Anderssons hemliga värld och förbrödning uppstår. I rekvisitan till samtalet ingår sju granna guldbaggar. Tänk om det också blir en Oscar till en av våra största filmskapare!

[25]

Mitt femtiotal. BO WAHLSTRÖMS pappa var överläkare på Lillhagen och sonen Bo växte upp på stället. "Du blev utskriven, trots allt", var det ständiga skämtet från kamraterna.

[31]

Gilbert Holmström: Rebell i det tysta. "Jag ska vara som bäst när jag är 70", sa Gilbert för snart tio år sedan. SVEN TESCH-HALLSTRÖM samtalar med Gilbert om hans dubbla liv som tandläkare och musiker. Och bjuder på en kondenserad *diskografi*.

[39]

Vem är Gidde?

LARS LINDQVIST ger oss mer om Gideon "Gidde" Saemund, föremålet för den 100-sidiga vänboken från 1948, som presenterades i förra Årsboken.

[44]

Bibel 2000 – ett verk av gamla hvitfeldtare. CHRISTER HEDIN berättar om Bertil Albrektsens och Per Blocks insatser i Bibelkommissionen. De ser med glädje tillbaka på den bildningsgrund som lades under gymnasietiden.

Bertil Albrektsen

Per Block

[51]

En legendarisk fjällresa med lyckligt slut. Och en uppsats som knappt blev godkänd. RICHARD BARK berättar om den vådliga fjällfärden som slutade lyckligt. Vårre gick det med uppsatsen. Hade magister Carlberg rätt?

[54]

Den grå klippans hemlighet. BO ENEROTH får en initierad rundvandring i nostalgins tecken med Gilbert Holmström som ciceron. Platsen är terrängen söder om Näckrosdammen.

[58]

Varför skriver en svensk tre böcker om en tusenårig norrman? Björn Clarin presenterar sin trilogi om vikingen Harald Hådråde – den siste vikingakungen.

[59]

57-årsjubileum för de första studenterna på Allmänna linjen 1957. RICHARD BARK rapporterar.

[60]

In Memoriam. Ordförande sedan föreningens start. Hedersledamöter.

[61]

Protokoll vid årsmötet 7 maj 2015.

[62]

Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare. Funktionärer verksamhetsåret 2015-2016.

[64]

Verksamhetsberättelse 2014-2015.

[65]

Varia 2015 av ULF G H MALMSTEN.

[71]

60-årsjubileum för 1955 års män från LIV⁴ 1955. GILBERT HOLMSTRÖM rapporterar.

[72]

SISTA SIDAN introducerar begreppet *den Lidnerska färdknäppen*.

VÅR

*Regn smälte igår
den sista sandgula snön
såg staren idag*

– ULF HERRSTRÖMER

Redaktionen: Årsboken produceras av Bo Eneroth (redaktör) och Sven Tesch-Hallström (redigering, grafisk form). Vidare medverkar Ulf G H Malmsten (varia), Claes Trefil (korrektur) och Thomas Svensson (In Memoriam). Foto: Ulf G H Malmsten, Sven Tesch-Hallström m. fl.

Tryckning: Printpartners, Göteborg. Originaldesign Elizabeth Lindblom. Typsnitt Adobe Garamond, Futura och Futura Book. Papper: Munken Pure 120 g och 240 g. Tryckt med generösa bidrag från Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen.

Tack: Ett stort tack till alla som bidragit med artiklar, bilder och engagerat arbete.

Elva minuter eller Min väg till skolan *En nästan sann berättelse om en gammal hvitfeldtares bortkastade tid*

Vad är elva minuter? Är det långt eller kort? Är det mycket eller litet? Elva minuter är exakt 66 00 00 00 00 00 nanosekunder. Under så lång tid kan det hända mycket. Tempus fugit. Elva minuter efter Big Bang var vi inne i den period som kallas Nukleosyntesen, då temperaturen i universum sjunkit så mycket att det kunde bildas atomkärnor. Och innan dess hade det bildats kvarkar, hadroner, leptoner och fotoner. Och inte bara några få. Trillioners trillioner.

HÅKAN FREDÉN

OM JAG KUNDE färdas med ljusets hastighet så skulle jag på elva minuter hinna till solen och litet längre. Det tar nämligen åtta minuter för ljuset att färdas från solen till jorden. Och det är mycket långt till solen. Å andra sidan skulle jag inte uppleva att det förflutit någon tid alls om jag färdats med ljusets hastighet. Jag skulle komma fram samtidigt som jag startade. Är tiden en illusion?

Men om jag i stället går i behaglig promenadtakt, vilket jag föredrar, så hinner jag ungefär en kilometer på elva minuter. Och det är inte så långt. Men minuter kan också vara ett avståndsmått, en distans, åtminstone till sjöss. Fyrskippet Fladen som ligger vid Packhuskajen (Maritiman) i Göteborg hade en lysvidd på elva minuter (distansminuter). Det låg fram till 1969 förankrat med en 756 meter lång kätting vid Fladens grund, som ligger utanför Bua i Halland. Att använda ett tidsbegrepp som längdmått är helt i överensstämmelse med Einsteins uppfattning att tid är den fjärde dimensionen. Sjöfolk har alltid legat i forskningens

frontlinje. Tänk bara på Leif Eriksson, Henrik Sjöfararen, Christoffer Columbus, Adolf Erik Nordenskiöld eller kapten James Onedin. Tid är ett svårfångat begrepp. Augustinus sa: "Om man tänker på vad tid är så vet man, men när man ska förklara den inser man att man inte har en aning." Tiden kanske är en illusion.

Men detta var en utvikning från ämnet. Det som är intressant och det jag egentligen ville säga är att elva minuter, som rubriken på denna uppsats lyder, är mitt personliga rekord på sträckan mellan Daltorpsgatan 16 och Hvitfeldtska högre allmänna läroverkets impo-santa kopparport, där vaktmästare Olsson stod och tittade på klockan. Exakt fem minuter i åtta stängde Olsson porten, och hade man inte hunnit slinka in dessförinnan, fick man vackert vänta utanför till dess att de ordentliga och i-tid-kommande skolkamraterna hade tagat in i aulan för att därstädes åhöra den så kallade morgonbönen. Därefter fick eventu-ella eftersläntrare komma in för att antecknas i anmärkningsboken. Fler än tre anmärkningar gav sänkt ordningsbetyg.

Varför är detta intressant? Jo, därför att jag under hela min tid i läroverket bodde i ett hus med adressen Daltorpsgatan 16, och sträckan därifrån till Hvitfeldtska var alltså min skolväg och om denna tänkte jag berätta. Om jag startade hemifrån klockan sexton minuter i åtta, cyklade det fortaste jag kunde, sprang med cykeln på axeln uppför trapporna mellan Vik-

Den siste Athenaren

tor Rydbergsgatan och Rektorsgatan, slängde ifrån mig cykeln bakom gymnastikflygeln (så att vaktmästare Olsson inte kunde se det) och rusade över skolgården, kunde jag hinna in genom porten innan Olsson drog igen den. Tiden mellan 07.44 och 07.55 är exakt 11 minuter. Jag vet att detta var mitt personliga rekord på sträckan, eftersom jag försökte pressa tiden under nio läsår (jag gick om tredje ring) nästan varje morgon, med undantag för dagar med otjänlig väderlek och sön- och helgdagar samt under skollov.

Tid är pengar

Men egentligen är det dumt att cykla den sträckan det fortaste man kan. Det är bättre att ta det litet lugnt. Det finns nämligen mycket intressant att se på vägen mellan Daltorpsgatan och Hvitfeldtska. Men det tyckte jag inte jag under min tid som elev på läroverket. Min bestämda uppfattning var att man borde tillbringa så litet tid som möjligt i skolan, på väg till och från skolan och framför läxböckerna. Skolan var det minst viktiga av allt viktigt här i livet. Egentligen var skolan inte viktig överhuvudtaget. Den var ett nödvändigt ont och ett dumt påfund av dumma vuxna. Jag räknade ut att, om jag i genomsnitt tillbringade en halvtimme per dag på väg till och från skolan så hade jag slösat bort cirka 750 timmar av mitt liv på att ta mig till och från Hvitfeldtska. Och om man använder professor Ian Walkers formel för att omvandla tid till pengar så motsvarar detta minst 75 000 kronor. Ian Walker är professor i ekonomi vid Lancaster University Management School så honom kan man lita på. Att omvandla tid till pengar är dock ingen ny tanke. "Remember that time is money", skrev Benjamin Franklin, och Antiphon som levde i klassiska Grekland ett par tusen år före Franklin plitade ner: "The most costly outlay is time." Fast på grekiska naturligtvis.

Med tiden har jag dock kommit på bättre tankar och inser numera att det hade varit bra om jag ägnat litet mer tid och intresse åt sko-

lan. Men det är så dags nu. Och när det gäller min skolväg så har jag också insett att där fanns många intressanta hus och miljöer som det hade varit värt att studera litet närmare. Jag har därför så här på ålderns höst och sent om-sider försökt erinra mig vad jag ouppmärksamtsusade förbi på min färd mot skolan. Mina hågkomster kan kanske också belysa en del av de samhällsförändringar som ägt rum sedan mitten på förra seklet.

Mission impossible: Funkis i Örgryte

Jag bodde 1947, det år då jag började i klass 1⁵ d på Hvitfeldtska läroverket, i ett radhus på Daltorpsgatan strax öster om Örgryte nya kyrka. Det kostade 38 000 kronor när mina föräldrar köpte det 1944. 38 000 kronor motsvarar 763 000 kronor i 2014 års penningvärde. Jag skulle föreställa mig att det kostar mer i dag. Huset var ett funkishus ritat av arkitekten Ingrid Wallberg. Hon hade varit elev till den berömde Le Corbusier i Paris. Därav följde att hon främst ritade funkishus. Le Corbusier var nämligen en av pionjärerna inom funktionalismen. Han slog igenom 1925 vid den stora

Den fina funkisvillan i hörnet Prytzgatan-Olof Skötkonungsgatan, där major Thorsten Orre, den berömde afrikaresenären och kanotentusiasten, bodde. Ritad av Ingrid Wallberg, och som synes fortfarande i gott skick.

arkitektur- och konsthantverksutställningen i Paris. I Sverige fick funktionalismen sitt genombrott genom Stockholmsutställningen 1930. Vårt radhus hade ett platt tak, vilket är fullt normalt för ett hus i funktionalistisk stil. Vårt tak läckte när det regnade, vilket är fullt normalt för ett platt tak. Det läckte alltså inte alltid, vilket var bra, utan bara när det regnade. Ibland ringde pappa till plåtslagare Villengren som snällt kom och försökte göra taket tätt (mission impossible) och ibland ställde pappa ut hinkar på vinden när det regnade. Det var ett billigare alternativ.

Ingrid Wallberg, Sveriges första kvinnliga arkitekt, hade ritat vårt hus. Hon blev känd för sin funktionsarkitektur.

Vår lilla trädgård var omgiven av en cementmur som sannolikt inte var gjord av cement, utan av något cementliknande material som hade den egenheten att det sönderföll vid beröring. Med jämna mellanrum kom en murare och lagade de uppkomna hålen, varefter nya hål uppstod på de delar av muren som inte hade lagats. En dag råkade en bil backa på muren. Det var en ganska obetydlig stöt och bilen klarade sig från sammanstötningen utan synliga skador, men värre gick det med muren. På en sträcka av drygt fem meter föll den samman och bildade något som mer liknade en grushög än en mur. En murren skulle man kunna säga, eller f.d. mur om man tycker det låter bättre. Föraren klev ur och blev naturligtvis förskräckt vid åsynen av denna f.d. mur. Min mamma som varit vittne till katastrofen

kom ut och tröstade honom. Hon krävde heller ingen ersättning, varför en till sinnet lättad förare kunde avvika från olycksplatsen utan att riskera några efterräkningar.

En utveckling om kanadensare

Ingrid Wallberg, som hade ritat vårt hus, var Sveriges första kvinnliga arkitekt. Hon bodde på herrgården Stora Gårda på andra sidan Delsjövägen. Hon hade köpt herrgården tillsammans med sin make stadsingenjören Albert Lilienberg år 1921. De skildes 1927, men Wallberg bodde kvar på Stora Gårda och hade sitt arkitektkontor där. Hon ritade många hus i Örgryte, och de kanske mest kända är radhusen vid Bångejordsgatan, som var Göteborgs första funktionalistiska bostadsområde. Hon har också ritat den fina funktionsvillan i hörnet Prytzgatan-Olof Skötkonungsgatan, där major Thorsten Orre, den berömda afrikaresenären och kanotentusiasten, bodde. Jag har i min ägo hans bok "Med kanadensare på svenska vatten", andra upplagan, utgiven av Svenska Kanotförbundet 1973. Den kostade då tio kronor. Orre var för övrigt god vän med den legendariske kanotbyggaren Harry MacFie, som förutom att vara en hejare på att bygga kanoter också var en berömd författare, som på ett fångslande sätt kunde skildra livet i den kanadensiska vildmarken, där han tillbringade många år som trapper. Efter denna långa mening, med en huvudsats och ett flertal bisatser, som min modersmålslärare i realskolan inte skulle uppskattat och som inte har ett dugg med min skolväg att göra, kan vi vända tillbaka till huset vid Daltorpsgatan.

Manuell betjäning

Mitt emot vårt hus, på andra sidan gatan, låg en grönsaksaffär. Den var ganska liten och inrymd i husets källare. Ett par hus längre bort låg en kortvaruaffär och ännu ett par hus längre bort fanns ett litet affärscentrum med postkontor, ytterligare en kortvaruaffär, ett charkuteri, en mjölkaffär och en speceriaffär. Det kan tyckas

märkligt att det fanns en särskild mjölkaffär. Rädslan för att mjölken skulle bli besmittad av kött eller jordiga grönskar gjorde att den lokala ordningsstadgan förbjöd försäljning av mjölk i butiker som sålde andra livsmedel. Denna bestämmelse avskaffades 1953, eftersom det med ökad hygien, färdigförpackad mjölk och kyldiskar inte längre fanns något skäl för förbudet att sälja mjölk ihop med andra livsmedel. På den tiden hade man nära till affärer som sålde livets nödortf. Och alla hade manuell betjäning över disk. Den första snabbköpsbutiken i Sverige öppnade 1947. Stormarknader med enorma parkeringsplatser fanns inte. Inte ens IKEA fanns. Det första IKEA-varuhuset öppnades i Älmhult 1958. Och mina föräldrar hade inte varit betjänta av stora parkeringsplatser och avlägsna stormarknader. De hade i likhet med de flesta av sina bekanta ingen bil.

Om man fortsätter Daltorpsgatan mot Örgryte nya kyrka korsar man Kopparormsgatan. Där bodde polisdomare Carl Gustaf Björck. Björck hade en folkilsken foxterrier som tyckte om att bita folk i benen. Mestadels stod den bakom staketet och skällde, men ibland lyckades den smita ut och då gällde det att snabbt komma därifrån. När man korsat Kopparormsgatan kommer man in på Örgryte kyrkogata och där fanns också en speceriaffär. När den lades ner någon gång i slutet av 1940-talet ville den nye ägaren riva huset och bygga ett nytt i stället. På den tiden, strax efter andra världskriget, var det emellertid nästan omöjligt att få nybyggnadstillstånd. Däremot kunde man få lov att reparera sitt hus. Den nye ägaren kringgick detta problem genom att riva hela huset utom fasaden mot gatan som han alltså behöll intakt. Därefter byggde han ett helt nytt och modernt hus bakom den gamla fasaden. Han ansåg att han genom att behålla en del av det gamla huset inte hade byggt ett nytt hus utan bara reparerat det gamla. Uppenbarligen blev detta något udda förfaringssätt godkänt av myndigheterna, eftersom huset fick stå kvar. Resultatet blev dock ganska märkligt med en skamfilad och av ålder

märkt träfasad med en modern vitrappad huskropp därbakom. Efter en tid, när byggnadsreglerna blev mindre rigorösa, försvann träfasaden och plötsligt stod där kvarterets tjugigaste och modernaste villa och gör så än idag.

Örgryte kyrkogata mynnar i Bögatan som i sin tur leder till Danska vägen. Bögatan har ju, liksom hela stadsdelen Bö, fått sitt namn efter gården Bö. De flesta stadsdelar i Göteborg har sina namn efter någon gård som legat i trakten. Bö är samma ord som by och betyder i detta fall gård (Källa: Lindälv, Göteborgs gatunamn. Göteborg 1945). Logiskt eller hur? I varsin källarlokal i varsitt hus på Bögatan fanns en skomakare i det ena huset och en cykelreparatör i det andra. Vi anlidade relativt ofta såväl skomakaren som cykelreparatören. Skor skulle halvsulas och klackas och cyklar skulle ha nya däck och slangar med mera. På den tiden var det gott om skomakare och cykelreparatörer. 1947 fanns det cirka 4 500 skomakerier i Sverige och idag har antalet minskat till 800. Men under de senaste åren har antalet ökat igen. En ganska udda reparation fick vår cykelreparatör göra, då vi hade fått överta fasters rejäla fjällskidor i massiv hickory. Dessa var nämligen inte försedda med stålkant och detta ansåg vi att fjällskidor måste ha. Vår pappa fann då på råd och gick med skidorna till cykelreparatören och bad honom förse fasters hickoryskidor med stålkant. Han åtog sig med viss tvekan detta uppdrag, men eftersom han förutom att reparera cyklar även slipade skridskor på vintern, ansåg han sig besitta en viss kompetens inom området vintersportsutrustning. Han fräste ut skåror på skidornas underkant och fäste med små skruvar ett antal, drygt decimeterlånga, stälkanter på skidornas ytter- och innerkanter. Och därmed hade vi fått ett par riktiga fjällskidor med stålkant runt om. Hur de fungerade på fjället och i slalombacken kommer jag dessvärre inte ihåg.

Danskarnas väg

Om man cyklar vidare kommer man in på

Danska Vägen som fått sitt namn av att den begagnades av de danska postskjutsarna, som inte tilläts fara genom det befästa Göteborg. Norge var ju, från 1380 fram till freden i Kiel 1814, i union med Danmark, varför trafiken via Göteborg mellan de båda länderna var tämligen livlig. Från början hade vägen en mer västlig sträckning än idag. Man vet emellertid att den nuvarande Danska Vägen fanns 1733, då den beskrevs som en nyanlagd väg "för de danska resandes bekvämlighet". Kanske var det danskarna som anlade och underhöll Danska Vägen. Därom tvista de lärde.

På min tid cyklade vi, eller åtminstone jag, inte på Danska Vägens körbana där bilarna gick, utan på den nedsänkta gångväg som går till vänster om vägen. Det gick fortare, men var förmodligen till stort förtret för gångtrafikanterna. En hälsoekonomisk kalkyl (hälsomaximering är vår tids ultimata livsmål, varför hälsoekonomi är den förnämsta av alla vetenskaper) av detta vägval borde dock taga i beaktande å ena sidan risken att en cyklist blir påkörd och skadad av en bil på körbanan och å andra sidan följderna av att en gångtrafikanter eventuellt skulle bli omkullkörd av en cyklist. En sådan kostnads-nyttoanalys torde utfalla till gångbanecyklandets fördel. Dessutom kan jag inte minnas att jag under mina nio år som elev på Hvitfeldtska körde omkull någon gångtrafikanter på Danska Vägen.

Full tank! Och kolla gärna oljan!

Efter Danska Vägen kommer man ut på Sankt

Sigfrids Plan, eller Sanktas som vi sa. 1947 var Sankt Sigfrids Plan ändhållplats för femmans spårvagn. Där fanns en tennisbana, där jag aldrig såg någon spela, och en stor gräsyta där vi kunde sparka boll. Mitt i spårslungan där femman vände låg en mycket spän-

nande byggnad. Den innehöll en bensinstation som sålde Shell, en droskstation och en kiosk. Ägaren av bensinstationen hade skärmössa med mössmärke, elegant jacka, spetsbyxor (en slags ridbyxor) och benläder. På den tiden körde bilförarna in på bensinstationen, vevade ner rutan och sade: "Full tank" till stationsägaren, varpå denne gjorde honnör och fyllde bilens bensintank. Därefter gick han tillbaka till föraren bakom den nedrullade sidorutan, gjorde honnör och frågade: "Ska jag kolla oljan?" När han gjort det, torkade han bilens vindruta med ett rent sämskskinn. Därefter vände han sig igen till föraren och sa till exempel: "Det blir 30 kronor", tog emot en femtiokronorssedel, gick in på sitt kontor och kom sedan tillbaka med växeln, gjorde honnör och sade: "Tack för idag." På den tiden kostade bensinen runt 50 öre litern. För 30 kronor fick man alltså cirka 60 liter bensin. I dag får man tre. Under hela denna procedur satt bilföraren lugnt och lättjefullt kvar i bilen, kanske läsandets GT, dock icke rökandes, eftersom denna last ej fick utövas på bensinstationer.

Denna spännande byggnad med droskstation, bensinstation och kiosk var en mycket god representant för den nya funktisstilen. Den var ritad av länsarkitekten Erik Friberger som också ritade experimenthusen vid Skillnadsgatan, de spartanska radhusen vid Munkebäcksgatan och många andra intressanta hus i Göteborgsregionen. Tyvärr revs den i samband med att Sankt Sigfrids Plan byggdes om i mitten av 1950-talet. Stadsbyggnadskontoret ansåg

att Fribergers funkisbyggnad var alltför ful för att vara värd att bevara. Det var ett beslut som ter sig konsekvent mot den bakgrund av den totala okänslighet för historisk tradition och kulturhistoriska värden som de styrande i Göteborg visat under det senaste halvsekle. Östra Nordstan, Haga, Götaleden/Oscarsleden, TV-huset framför Stora Torp, Gröna Gatan är bara ett fåtal exempel på denna okänslighet. Huruvida den nya kiosken, som numera inrymmer en fiskaffär, är så mycket vackrare än Fribergers eleganta funkisbyggnad, kan diskuteras. Dessförinnan hade spårvägen förlängts till Källtorp, varför Sankt Sigfrids Plan inte länge var ändhållplats för Femman eller Röda linjen som vi

sade då. Det finns en skröna om stockholmare som hade fått besked om att han skulle ta den röda vagnen från Drottningtorget. Han stod och väntade förgäves på en dylik, eftersom alla spårvagnarna som kom var blå. Men så dum är nog ingen stockholmare.

I ena ändan på Fribergers funkisbyggnad låg en kiosk. Där kunde man köpa tidningen Racing (som kom ut

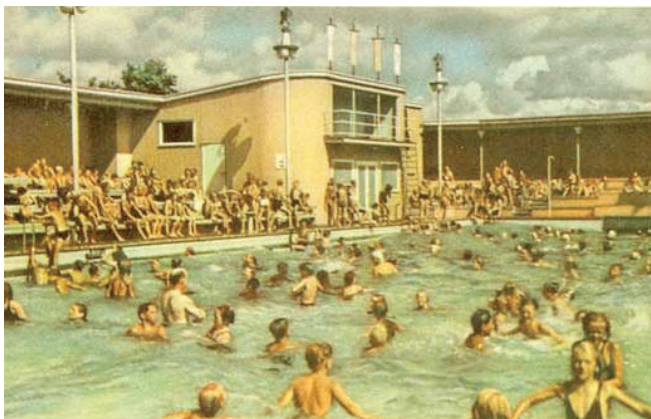
en gång i veckan), Violtabletter, 2-öres AKO-mint eller Alfapastiller med fotbollsbilder. Varje ask med Alfapastiller innehöll en bild och kostade 25 öre. På baksidan av varje fotbollsbild fanns en kort presentation av spelaren med namn, ålder, klubb, yrke och egenskaper som spelare. Det vanligaste yrket var brandman. På hemvägen från läroverket stannade jag ofta till vid kiosken för att handla. Att samla fotbollsbilder var inte min grej, men tidningen Racing var mitt husorgan och jag missade aldrig ett nummer av denna.

När man passerat Sankt Sigfrids Plan för man under den gamla järnvägsbron. Den revs 1966 när man byggde järnvägstunneln och anlade den nya motorvägen, som effektivt avskärmat Göteborgs östra stadsdelar från centrum. Efter

järnvägsbron cyklade man över Mölndalsån. Denna var en stinkande, bubblande kloak, som man ville passera så fort som möjligt. Den skiftade färg beroende på vad industrierna i längre upp efter ån släppte ut, luktade apa och räknades som Sveriges mest förorenade vattendrag.

På andra sidan ån låg och ligger Liseberg. 1947 kostade det 50 öre för vuxna och 25 öre för barn att gå in på Liseberg. Alldeles innanför entrén, där numera Lisebergsteatern ligger, låg ett planetarium som dock såldes till USA det året. Till Liseberg hörde också Rotundan, numera ombyggd och omdöpt till Rondo, som hade dans för skolorbarn en gång i veckan. Malte Johnsons orkester spelade dansant och svängig storbandsjazz av bästa märke. Det var för övrigt Annie Precht, med den för åtskilliga göteborgare välbekanta dansskolan på Norra Hamngatan, och Lars Holst som invigningsdansade där den 10 januari 1940. Om man var begiven på att dansa så fanns det ett stort utbud på den här tiden. Varje lördag ordnades det skoldans på något av stadens läroverk, oftast i en gymnastiksal där man lagt ut stora masonitskivor för att skydda golvet. Det var nästan alltid dixieland som gällde, och några minnesvärda band var Landala Red Hot Stompers med bröderna Olle och Jörgen Zetterquist, Bosse Sandells orkester, The Marmeladers och Wild Cats. Det förekom så vitt jag minns aldrig sprit på dessa danser. Däremot röktes det flitigt. Boy, Bill, Chesterfield, Lucky Strike, John Silver och Philip Morris var några av de populäraste cigarettmärkena. "Har du kysst någon som rökt Philip Morris?" hette det i reklamen. Ett paket cigaretter kostade ungefär 1:50. Men man behövde inte köpa ett helt paket. Av vissa märken kunde man köpa lösa cigaretter också. "Två lösa Bill, tack."

Längre fram på Örgrytevägen låg Lisebergsbadet, ett utomhusbad där vi hade simprov varje höst. Vad jag minns bäst från dessa simprov var att det var väldigt kallt i vattnet. Mittemot Ligger ju Svenska Mässan som på den tiden bara hade två utställningshallar. En A-hall och en B-hall.

Funkisbadet på Liseberg

I A-hallen tillbringade vi en gymnastiktimme i veckan med att spela handboll. Jag var totalt utan fallenhet för denna sport, vilket medförde att jag oftast blev sist uttagen när det skulle väljas lag. Dessutom hade jag ingen aning om vilka regler som gällde, varför jag kunde bli avblåst för att jag passade till målvakten, sprang för många steg eller knäade bollen, när jag ansåg detta var den bästa lösningen för att komma ur en knivig situation. Man kan säga att jag exemplifierade termodynamikens andra huvudsats genom öka entropin på planen. Det blev som man kan förstå ingen karriär inom handbollen för min del.

Under min fortsatta färd mot Hvitfeldtska passerade jag Korsvägen, svängde in på Södra Vägen, uppför Berzeliigatan och över Götaplatsen. Under gymnasieåren blev Götaplatsen ett ofta frekventerat tillhåll på frukostraster, håltimmar och även på kvällarna. På dagarna satt man på Stadsteaterns trappa och njöt av vårsolen. På kvällarna samlades man där för att höra om det fanns något FF (föräldrafritt) eller någon hippa på gång. Kärnan i denna samling av skolorungdomar kallades "Götaplatsgänget". Det fanns ytterligare två gäng som konkurrerade om förstaplatsen i Tuffhetsligan, nämligen Royalgänget som samlade utanför biografen Royal och Cirkusgänget som höll till nere vid

Cirkus i Lorensbergsparken. Att vara medlem i ett sådant "gäng" gav hög status och var inte alla förunnat.

Efter Götaplatsen återstod den jobbiga backen uppför Viktor Rydbergsgatan och den sista knäckande gångvägen och trappan upp till Rektorsgatan. Sedan var det bara att slänga från sig cykeln, dock utom synhåll för den argusögda vaktmästare Olsson, rusa över skolgården för att slinka in genom porten och halvt medvetlös efter den sista och avgörande

spurten, släpa sig bort till klassrummet där klasskamraterna redan stod uppställda för avmarsch till aulan.

Denna färd från Daltorpsgratan 16 till Hvitfeldtska läroverket kunde alltså i bästa fall ta elva minuter, samma tid som det bör ta att läsa denna uppsats och då förhoppningsvis med viss behållning och kanske med ett igenkännande leende.

Håkan Fredén, född 1937, student på Hvitfeldtska 1956. Tandläkarexamen Malmö 1962. Masterutbildning i folkhälsovetenskap vid Nordic School of Public Health i Göteborg. Amanuens vid Histologiska Institutionen i Göteborg 1965-1970. Disputerade 1973, docent i histologi senare omvandlad till docentur i pedodonti vid Odontologiska fakulteten. Biträdande över-tandläkare och klinisk lärare pedodonti fram till 1978. Därefter över-tandläkare i tandhälsovård Jämtlands landsting och sedan tandvårdschef i Älvsborgs läns landsting och slutligen fram till pensionering forskningsledare vid Centrum för Hälso- och Sjukvårdsanalys i Göteborg. Numera bosatt i Ystad. Ägnar mig på fritiden åt bildskapande och är medlem i Grafik i Väst i Göteborg, Konstnärscentrum Syd och Centrum för Fotografi i Stockholm.

En hvitfeldtare minns

Väl stärkta av en härlig Boeuf Bourguignon med efterföljande Gustav Adolfsbakelse och kaffe fick höstmötet den 6 november 2014 njuta av Göran Palms minnen. Göran tog studenten 1951 på reallinjen och blev sedan jurist, advokat och bankman. Dessutom är Göran en stor jazzentusiast, gift med Elisabeth som är en av våra mest internationellt kända jurister (domare m.m.). Göran berättar:

GÖRAN PALM

Det var roligt att få det här uppdraget men också jobbigt! Det är inte så att gamla Hvitfeldtare bara minns en massa, han eller hon glömmar också mycket, vilket jag upptäckt nu när jag förberett det här lilla kåseriet. Men samtidigt har detta arbete gett mig anledning till eftertanke och till funderingar, som jag har haft mycket nöje av.

Eftersom jag håller detta anförande inför tidigare och senare elever i Hvitfeldtska så har jag valt att tala lite om skolminnen och hur skolan har påverkat mitt liv sedan jag lämnat Hvitfeldtska.

Jag skall först försöka berätta lite om skol-åren och sedan komma in på hur det kan gå i livet för en gammal hvitfeldtare som tog studentexamen 1951 på reallinjen.

Jag började skolan när jag var sex år, 1939, och gick då på – ja, gissa var – jo, på Dadda förstås, dvs. Dalida Dahlqvists skola som låg på Kristinelundsgatan. Eftersom familjen bodde på Berzeliigatan så var det inte så långt att gå. Några av mina klasskamrater kände jag sen tidigare. Dadda var en mycket ordentlig och med dagens ögon en sträng skola. Jag minns t. ex. att jag vid ett tillfälle fick några örfilar av fröken och att jag reagerade genom att kissa på mig.

Så småningom var det dags att söka in till Hvitfeldtska högre allmänna läroverket för pojkar – som det hette då. Och jag kom in 1943.

Skollivet förändrades. I Dadda hade jag de tre första åren gått i en klass för både flickor och pojkar. I fjärde klass ändrades det och det blev enbart pojkklass, och så fortsatte det ju senare på Hvitfeldtska. Inte en enda flickelev! Det var enbart pojkar. Stämningen i klassen och på skolgården blev på något sätt annorlunda. Förutom att jag bara hade pojkar som klasskamrater så kände jag mig också på något sätt lite mer vuxen när jag kommit in på Hvitfeldtska.

Jag hade tur och hamnade i en klass där jag fick många vänner. Några av dem har jag fortfarande kontakt med och några träffar jag regelbundet – nu efter mer än 70 år! Så åren på Hvitfeldtska har haft och har stor betydelse i mitt liv. Bland mina gamla klasskamrater finns flera som många av er kanske känner, t. ex. *Bengt Alexandersson* – Alex – som senare gick latinlinjen när jag gick reallinjen. Vi ses regelbundet. *Olle Holm*, som bor i Skåne sedan länge men håller telefonkontakt. *Sigvard Gårdmark*, som numer är lantbrukare. *Åke Lindegårth*, en känd sportprofil. *Leif Pettersson* (Hammarkrans) alias Pytt. *Gunnar Thorén* som jag var klasskamrat med redan i Dadda.

Några av lärarna minns jag särskilt och en hel del historier har tidigare berättats om dem så som det brukas med gamla lärare. På den tiden uppfattade jag dem som mycket kunniga och oftast skickliga i att undervisa.

Gustaf Ekeröth – Rota kallad – hade vi i tyska och om honom finns det många berättelser. Den jag minns nu är, när han av någon anledning var misslynt med en elev som var mycket lång, och som skulle på något sätt straffas och då sa: "Böj dig ner din länge räkel så skall jag lugga dig!" Om *Isidor – Ischen – Johansson* som försökte lära oss franska och *Algot Hultén* – "Hultas" med den kända rottingen och *vaktmästare Olsson* som kunde stänga porten framför näsan på den som kom sent – om dem finns mycket att berätta.

Skoldagarna förflöt vanligen lugnt och utan större händelser dag från dag. Till skillnad från

idag hade vi lång lunchrast, då de flesta av oss kunde gå hem och äta. Det blev ett litet avbrott och jag hann ibland med att läsa dagens tidning och inte minst motsvarigheten till dagens PS i G-P som då var Salon Gahlin. Han spred sina visdomsord i Handelstidningen – GHT. Det kunde låta till exempel så här: "Det gäller att ha mod att vara den man är. Och inte tappa modet för att man är den man är."

Många av oss var aktiva i skolföreningar av olika slag: litterära, idrottsliga, och några mer eller mindre politiska. Själv var jag ordförande en tid i den radikala gymnastikföreningen Arbirer.

Överhuvudtaget uppfyllde skolan mycket av vår tid. Vi levde ju under efterkrigstiden och det fanns inte så mycket att välja på för skolgång i Göteborg. Vi gick på skolteater där skolorna hade abonnerat föreställningar på Stadsteatern. Skolkonserter erbjöds på Konserthuset. Vi gick på matinéer på biografen Göta m. fl. – matinéerna kostade inte så mycket. Och så skoldanserna förstås!!! Vem glömmer dessa tillställningar i gymnastiksalen dit flickor och pojkar från andra skolor kom för rätt tafatta dansövningar. Vi spelade också en del fotboll på Heden och på vintrarna åktes skridskor på Heden eller Näckrosdammen. Utlandsresor förekom nästan inte men skidresor till närliggande skidorter ordnades av skolan.

Vi levde i en skyddad värld och följde inte så mycket med vad som hände runt omkring oss. Ingen TV, knappt någon radio. Det vi visste som vi inte lärde oss i skolan var det vi hörde av de vuxna och det vi läste i tidningarna. Men ingen som växte upp i Göteborg kunde undgå att höra talas om Torgny Segerstedt och beundra honom.

Att välja linje till gymnasiet var inte på långa vägar så komplicerat som det verkar vara idag med alla alternativ som finns. Vi hade bara att välja mellan latinlinjen och reallinjen. Jag valde reallinjen som innehöll fysik, kemi och matematik, men jag smög också in filosofi i de sista ringarna.

Studentexamen var ett stort spektakel redan 1951 men det firades inte alls så som nu. Vi testades och förhördes in i det sista. Muntlig tenta var samma dag som examen skulle tas. Det var egentligen en förfärlig ordning, där den som blev underkänd i muntan fick gå ut bakvägen från skolan.

I min klass klarade sig lyckligtvis alla och vi följdes hem av släkt och vänner i mer eller mindre fantasifulla ekipage. Själv blev jag skjutsad på en ballongprydd flakcykel av min bror Arnold, som tagit studenten på Hvitfeldtska 1947. Också min pappa gick med i det lilla studentföljet. Han hade tagit studenten på Hvitfeldtska år 1914.

Ja, så var skollåren slut och vad skulle jag göra sen??

Jag hade på ett sent stadium i skolan fattat att visst intresse för ekonomi och handel, och därför blev ett naturligt steg att gå ett år på Göteborgs handelsinstitut som ju inte låg långt bort från Hvitfeldtska. Det blev ett mycket matnyttigt år för mig, mest kanske genom undervisningen i handelsrätt som inspirerade mig till fortsatta studier i juridik.

Men vilket universitet skulle jag välja? Det blev Uppsala därför att, som Wennerbergs Glunten sjunger, "Uppsala är bäst"!

Men före Uppsala blev det ett år i "lumpen" i Linköping. En lärorik och nyttig tid som också gav mig många vänner från olika delar av landet. Jag tycker att det är beklagligt att dagens unga pojkar och flickor inte kan få motsvarande möjligheter.

Uppsala och studentlivet förtjänar egentligen sitt eget kapitel. Det är intryck och upplevelser som jag har burit med mig resten av livet. De fria studierna, livet på studentnationerna, de många nya vännerna. Ja, allt var nytt och annorlunda för mig när jag kom till Uppsala 1953.

Men redan 1954 gjorde jag ett avbrott i Uppsalavistelsen. Jag hade fått ett fantastiskt förmånligt stipendium – det s. k. Brittingham-

stipendiet – till USA för att studera ett år vid universitetet i Madison, Wisconsin. Brittingham var en förmögen amerikansk businessman som hade fått idén att knyta samman ungdomar från de skandinaviska länderna med amerikanska studenter genom att erbjuda de skandinaviska ungdomarna ett års universitetsstudier.

En dag i augusti 1954 for jag så iväg med

*Göran och Elisabeth utanför
Preservation Hall i New Orleans.*

Svenska Amerikalinjens Stockholm tillsammans med tre norska, två svenska och en dansk student. Stipendiet skulle senare utökas med studenter från Finland. Stipendieprogrammet fortsatte på samma sätt i 10 år, och varje år for 10 stipendiater till universitetet i Madison. Sedan det ursprungliga programmet tagit slut har det fyllts på med nya stipendier såväl från de skandinaviska länderna som från USA. Till-

sammans utgör vi nu en grupp på flera hundra personer som har bildat en förening som ordnar en stor sammankomst – convention – en gång om året. Den äger rum i de olika skandinaviska länderna och i Madison, Wisconsin efter ett rullande schema. Vi delar också ut stipendier till skandinaviska och amerikanska studenter på ett år eller kortare tid.

Det säger sig självt att det blev en stor upplevelse att vara ett helt år i USA. Brittinghams var mycket generös och ville att vi skulle delta aktivt i studentlivet. Allt var betalt så, det var bara för oss att sköta studierna ordentligt och samtidigt umgås med nya vänner. Det är nu 60 år sedan jag kom dit första gången och jag har fortfarande flera amerikanska vänner från den tiden som jag håller kontinuerlig kontakt med och som jag har hälsat på senare och som också har varit i Sverige.

Året i USA gav mig också möjlighet att på påsklovet ta mig ner till Mexico, där en bror till min pappa bodde med sin familj. Jag visades runt i Mexico City och i omgivningarna och häpnade över alla för mig tidigare okända kulturskatter.

Så tillbaka till Uppsala med studier och nationsliv. Jag tillhörde Göteborgs nation och var mycket aktiv där. Bland annat var jag klubbmästare ett år. Det var mycket roligt och tog

mycket tid. I Uppsala fanns också Juvenalorden som jag kom med i och som hade sina fantastiska stunder. Flera gamla hvitfeldtare hade haft samma idé som jag och skrivit in sig på Göteborgs nation, däribland Dellborgare, Mario Bergström, Anders Stendahl, Lars Wigart och Anders Ljung.

Studierna avancerade i god takt och sista tentan var i processrätt, där jag skulle upp i muntan den 21 mars 1959. Vi var två som skulle upp tillsammans och var lika nervösa

blev två härliga år med resor runt i landskapet och minnesvärda kräftfisken och kalas med nämndemän. Jag har aldrig ångrat att jag sökte mig utanför Göteborg med omnejd under dessa två år. Det var verkligen ett bra tillfälle att se en annan del av Sverige.

Men sen blev det Göteborg igen. Jag började på en advokatbyrå och blev ledamot av advokatsamfundet men lockades snart över till Götabanken och flyttade till Helsingborg några år för att sedan komma tillbaka till Göte-

bäge två. Nervösa dels för egen del men också för den andras. Men till stor lättnad klarade vi oss båda bra. Och då gick vi direkt på Gillet och firade vår tenta och förlovning – Elisabeth och jag.

På den tiden fanns det gott om tingsplatser, och det var mycket vanligt att man började sitt juridiska arbetsliv som tingsnotarie. Jag hamnade i Kristinehamn med en på många sätt osannolik men skicklig häradshövding, Ivar Hessius, som chef.

Värmland kände jag inte alls till, men det

borg och strax därpå lämna banken för arbetet som ekonomidirektör på ESAB. Där var jag under många intressanta år och fick inblick i hur ett stort bolag med ett fyrtiotal utländska dotterbolag sköttes. Det blev många resor och bolagsstämmor utomlands. Vi hade kontor i bl. a. Brasilien, Kina, USA och i flera europeiska städer. Min chef var Åke Ahlström, som var en synnerligen god ledare och blev en god vän som fortfarande bor i Göteborg inte långt härifrån.

Med denna erfarenhet i bagaget blev min

nästa utmaning att bli utlandschef på Handelsbanken i Göteborg och så småningom regionbankchef i Skåne och vice VD i Handelsbanken.

Man kan se här att mina intressen hela tiden rört sig kring ekonomi och handel. Intressen som började komma fram redan under de sista åren i Hvitfeldtska.

Arbetet på banken i Malmö var intensivt med många lokalkontor och stark konkurrens med de andra stora bankerna. Allt gick lugnt och bra till fram till en dag, då en man tog sig upp till det våningsplan där jag hade mitt kontor. Han ville prata med mig och släpptes in. På den tiden var det inte några särskilda säkerhetsanordningar i banken utom i banksalen.

När mannen kommit in på mitt kontor visade han en pistol och krävde ett antal miljoner kronor i lösen. Han sa också att han lagt ut sprängladdning i banken och pekade på några personer på Stortorget och sa att de var hans medhjälpare.

Jag satte på högtalaren på telefonen så att han kunde höra vad som sas och så ringde jag vår administrative chef och sa att han skulle handla efter de rutiner vi hade om något inträffade på banken. Inom några ögonblick hörde jag hur personalen hastig utrymde banken. Så där satt jag ensam med denne man. Polisen var naturligtvis underrättad och stod i förbindelse med mig genom högtalartelefonen.

Mitt i detta spända läge ringer det i telefonen och det är min bror som ringer från Härnösand och hade hört om händelsen i radio. Är det sant? frågar han. Ja, säger jag. Men det är ju livsfarligt! säger han.

Så småningom löste sig situationen och min kidnappare blev tagen av polisen, när vi enligt polisens anvisningar gått ut från banken tillsammans och var på väg mot den utlovade penningsumman och en bil som han begärt. Det var en hemsk upplevelse som jag inte vill vara med om igen. Det gav också upphov till utökade säkerhetsåtgärder på bankerna för det var första gången som någon kommit upp på

direktionsplanet och hotat någon personal. Jag avslutade min bankmannatid som VD för då nystartade Handelsbankens Fonder AB i Stockholm.

Sedan jag pensionerats från banken har det blivit mycket resor med familjen. Jag läste in några betyg i franska på Stockholms universitet och har sedan varit mycket i Frankrike. Bland annat bodde vi ett tag i Strasbourg där Elisabeth då arbetade på Europadomstolen.

Ja, så kan det gå för en pojke som skrevs in på Hvitfeldtska vid 10 års ålder. När jag förberett detta kåseri har jag tänkt mycket på hur avgörande skolåren varit för mig. Jag har levt mig in i atmosfären igen och kommit ihåg lärare, klasskamrater, utantilläxor och mycket annat. Det har varit ett rent nöje att få tillfälle att tänka tillbaka på skoltiden.

Jag vill avsluta med en vers som jag hittade i Gamla Hvitfeldtares Årsbok 2001. Den är författad av Bengt G Tamfeldt som var student 1951, samma år som jag.

*"Jag hyllar skolan som gav lärdom för livet
Sigillet sanning – rosor utur törnens krans
Att ej ge tappt, att ej ta någonting för givet
Att ha respekt för sanningen var den än fanns
Visst har vi glömt en mängd av allt vi lärde
Men rosen lever djupt i själens dolda skikt
Man själv vet knappast om den.
Men den blev av värde.
Ett skiljande av vad som är och inte är av vikt
Och säkert har den format våra liv på längre sikt."*

Göran Palm,
student 1951 på
reallinjen. Jurist,
advokat och
bankman. Foto:
Ulf GH Malmsten.

Roy's kungarike

På Sibyllegatan 24 i Stockholm ligger ett ganska vanligt Östermalmshus, men med några alldeles ovanliga skyltfönster mot gatan. Där finns till exempel sju Guldbaggar på rad, och ibland kan man hitta fronten på en spårvagn i naturlig storlek i fönstret bredvid. Dörren mellan fönstren leder in till Roy Anderssons hemliga värld. Årsbokens utsända Björn Vingård tittade in.

BJÖRN VINGÅRD

EN TRAPPA UPP i huset på Sibyllegatan har Roy Andersson sitt kontor. Det är mycket stort och mycket stökigt – fyllt av papper, böcker, tomflaskor, kläder, manuskript, skisser till filmscenerier, fotografier och en hel del annat. I en bokhylla står en liten terrakottaskulptur av ett naket par i en öm omfamning, tydligt inspirerad av Auguste Rodins "Kysen". Skulpturen är signerad Roy A -61, som då gick i tredje ring på latinlinjen.

– Teckning var nog mitt största intresse i skolan, säger Roy. Jag hade två jättebra lärare, Gösta Skyle och Laila Jäger, och jag utvecklades verkligen under gymnasietiden. Jag fick högsta betyg, men det jag gjorde då har haft mycket större betydelse än så. Jag tecknar varje scen i mina filmer när jag planerar dem – och det har naturligtvis viktigt för slutresultatet.

Det är en spännande tanke. Att där uppe i teckningssalen ovanför "Bamba" på Hvitfeldtska HAL för gossar finslipades talangen hos en av världens största nu levande filmskapare.

– Så var det, säger Roy. Jag är väldigt glad över det och trodde ett tag att jag skulle bli bildkonstnär, men så blev det ju inte.

Nej, det blev film i stället. Men knappast någon har som Roy Andersson använt ljuset och bildkompositionen på ett så personligt och egensinnigt sätt som han. Man ser omedelbart

att det är Roy Andersson som ligger bakom bilderna i en alldeles egen skildring av Sverige och svenskarna.

Det mesta kommer till i huset på Sibyllegatan. Filmerna görs i två studior där all dekor byggs upp, tillverkad på plats. Går man runt känner man igen rekvisita från långfilmerna. Klipping och allt efterarbete görs numera också i huset, och det är ytterst sällan Roy Andersson och teamet lämnar sin egen värld.

– Jag tycker inte om att filma på plats, säger han. Då har jag inte full kontroll.

Men av detta höll det på att bli ingenting.

Roy Andersson växte upp på Övre Hallegatan på Hisingen, i skuggan av Ramberget. När han som elvaåring byggde lådbilar tillsammans med sina kompisar visade han sig på styva linan och körde först nedför Ramberget, och i kurvan där smeden byggt ett rejält järnstaket brakade han i vansinnesfart rakt in det och allt blev svart.

När han kvicknade till stod underbenet rakt ut i nittio graders vinkel och fick sedan ligga i gips under nästan ett år.

– Det var svårt att sköta eftersom vi inte hade något varmvatten. Vi fick koka allt vatten och snålade därför med det ibland.

"En kärlekshistoria", Roy Anderssons långfilmsdebut från 1970, blev en stor framgång i många länder. Filmen vann IWG Golden Plaque vid Berlins filmfestival, Journalisternas specialpris samt nominerades till Guldbjörnen. Foto: Studio 24.

Roy var förstås glad att han överlevde lådbilsracet men förbannad på att konvalescensen tog så lång tid. Han kom ett år efter sina kompisar men krånglade sig sedan in på Lundby Sam från femte klass i folkskolan.

Hans pappa hade potatislager och var kommunist och hans mamma var hemmafru. På Lundby Sam mötte han elever med en annan bakgrund.

– Jag tyckte det var spännande att få nya bekantskaper med helt andra erfarenheter. En del kom till och med från Örgryte.

Roy jobbade extra på Göteborgs-Postens resultattjänst, ett slags manuellt Google dit läsarna kunde ringa och få de senaste resultaten från Allsvenskan och travet. Jobbet finansierade bland annat avbetalningsköpet av en trombon från Waidele som blev inträdesbiljetten till nybildade Red Onion Jazz Band. Roy hade aldrig spelat trombon, men trumpeteten var redan upptagen av ”Dodde” Broberg, så det var bara att hugga i.

– Vi spelade en del på skoldanserna på Lundby Sam, och en gång ställde vi faktiskt upp i Göteborgs jazzfestival. Jag tror att vi kom sist, Magnecyilia vann.

Inte minst på grund av jazzen och resultattjänsten blev kanske inte betygen fantastiska, Men så dåligt kunde det inte ha gått, för de räckte i alla fall till att komma in på Hvitfeldtska där Roy Andersson gjorde entré höstterminen 1959. Han började på latinlinjen i klass L I⁴ a, halvklassisk gren.

– Jag upptäckte med en gång att vi som kom från skolorna i förorterna låg långt efter dem som gått realskolan på Hvitfeldtska, ett år ungefär skulle jag säga. Tyvärr drog jag inte så stora slutsatser av det direkt utan körde i både tyska och latin i första ring. Men det var enkelt

att läsa upp under sommaren.

Roy insåg att musiken tog för lång tid och slutade i bandet, tonade ner jobbet på G-P och började i stället läsa läxorna.

– Jag anser att gymnasiet antagligen är den jobbigaste tiden i en människas liv. Att på så kort tid lära sig så mycket i så många olika ämnen samtidigt är en jätteutmaning, och det gäller fortfarande anser jag.

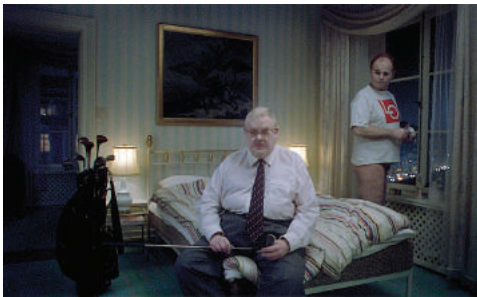
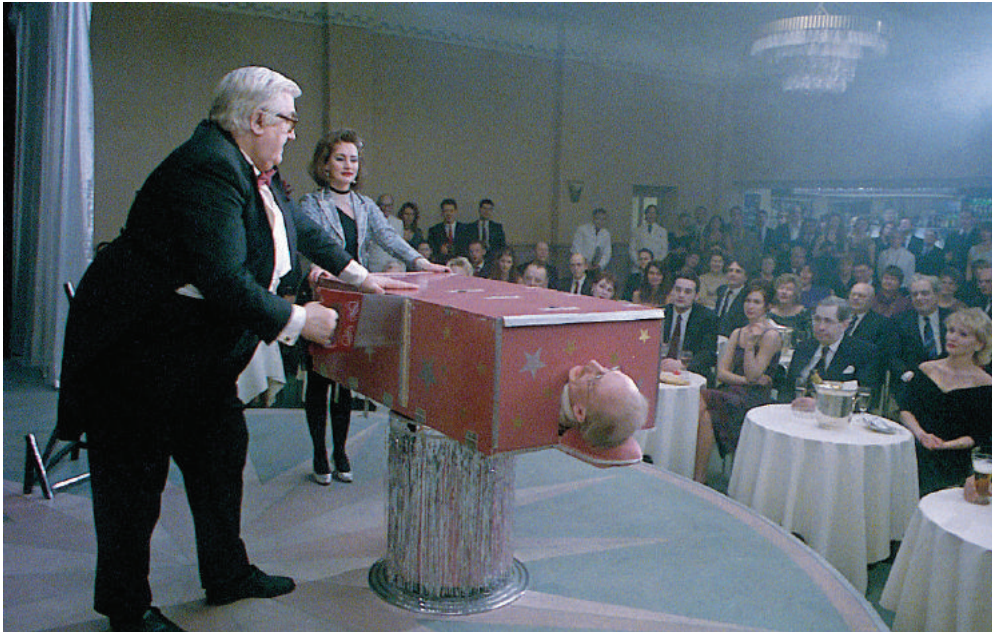
Men det gick bra för Roy, han satsade på skolan och gillade tiden i gymnasiet.

– Vi hade många bra lärare, till exempel Gunnar Ahlborn i franska, Ture Gårdmark i tyska, Harry Erkell i latin, Torsten Hegerfors i historia och Bertil Ambjörnsson i svenska. Hegerfors hade en intressant romantisk och nostalgisk historiesyn som jag inte alls delade och Ambjörnsson var en ung och entusiastisk presentatör av den svenska litteraturhistorien.

Den som ännu tidigare öppnat Roy Andersson ögon för litteraturen var Siv Westermark på Lundby Sam. Hon kom senare till Hvitfeldtskas lärarkår som Siv Ström.

– Hon introducerade oss för litteraturen, bland annat Selma Lagerlöfs noveller. När vi kom till Hjalmar Söderberg blev jag helt fascinerad och beställde hans samlade verk på avbetalning på ett antikvariat. Jag var säker på att jag skulle bli författare!

Författardrömmen ersatte drömmen att bli ingenjör och uppfinnare, en dröm som övergavs efter några mindre framgångsrika försök att tillsammans med kompisen Morgan Claesson uppfinna en perpetuum mobile. Författardrömmen tonades dock också ned efter att G-P antagit två korta noveller av Roy Andersson i Hjalmar Söderbergs anda, men utan att de väckte någon vidare uppmärksamhet.

"Sånger från andra våningen" kom år 2000 som nummer 1 i Roy Anderssons trilogi. Filmen fick fem guldbaggar och vann Jurypriset i Cannes.
Foto: Studio 24.

Bland annat påverkad av sin pappa var Roy Andersson kommunist under tiden han gick på Hvitfeldtska. Hur gick det?

– Jag tycker att det funkade bra. Jag var radikal och gillade Kommunistisk ungdom, bland annat för att de ordnade dans på långfredagen. En mycket kort tid var jag faktiskt också med i Folkpartiets ungdomsförbund, men återgick sedan till utgångsläget. Jag agiterade inte alls, men stod för min uppfattning. Den yttrade sig bland annat i att jag aldrig köpte skolmössa och tyckte att firandet på Gustaf Adolfsdagen var larvigt med marscherande och fåniga sånger.

– Jag fick en bästa vän i skolan, som jag fortfarande umgås med, som heter Claes Åberg. Han är professor i dag och har doktorerat i både fysik och filosofi. En annan trevlig kille var Jan Rösman, duktig 100-meterslöpare.

Roy Andersson bodde kvar på Hisingen under skoltiden och vandrade upp på berget till skolan nerifrån Götaplatsen. Nästan varje morgon såg han rektor Tage Wikström med fru Estrid vid armen göra samma promenad.

– De såg ut som ett spökpår, säger Roy. Så stela och nästan skräckinjagande.

Man anar en förebild till några figurer i hans filmer.

Våren 1963 tog Roy Arne Lennart Andersson studenten med bra betyg, men utan att en enda gång ha besökt "Bamba".

– Jag tyckte det luktade äckligt ända ut i korridoren, så jag och tre kompisar gick varje dag i stället till en fik som hette "Poseidon" och åt. Jag finansierade besöken med pengarna från extrajobbet på G-P.

Under hela skoltiden besökte han ofta Jätte-

stens ungdomsgård på Hisingen, där han gjorde sina första kontakter med den nya filmvågen som drog över världen. Roy Andersson såg Vittorio de Sicas "Cykeltjuven" och var sedan fast.

– Det är självklart att jag blev påverkad. Vi som var unga då levde ju mitt i filmens absoluta guldålder. Epoken John Wayne var över och ersattes av den nya vågen från Ryssland, Tjeckoslovakien, Polen, Italien och Frankrike. Jag var fascinerad och inspirerad och jag visste från och med då att jag ville göra film.

Som bekant blev det så också. 1968 kom dokumentärfilmen "Den vita sporten", där både Roy och Bo Widerberg ingick i teamet. Filmen handlade om kravallerna i samband med tennismatchen i Båstad mellan Sverige och Rhodesia. Den ledde till det nystartade Svenska Filminstitutets regilinje, där Roy kom in som tjugofyraåring. Resten är filmhistoria.

Roy Andersson lagerkransades 2001 som hedersdoktor vid Göteborgs universitet, inte många hundra meter från sin gamla skola.

Och på Sibyllegatan i Stockholm dammar rekvisitan i väntan på en ny film som Roy just börjat projektera. Den ska heta "Om det oändliga" ("On Infinity") och Roy har satt upp skisserna till de fem första scenerna på väggen. Snyggt ritade med färgkrita. Det skulle magister Skyle ha gillat.

Björn Vingård tog studenten på allmänna linjens språkliga gren den 20 april 1964. Han har sedan dess verkat som journalist och författare, bland annat som chefredaktör för ett stort antal av Bonniers tidskrifter, bland andra Damernas Värld, Sköna hem och Resumé. Han har utgivit två skönlitterära böcker på Piratförlaget och ett antal fackböcker. Björn Vingård och Roy Andersson hade aldrig träffats innan intervjun gjordes

"Du levande" från 2007, film nummer 2 i trilogin. Filmen vann guldbaggen för årets bästa film och manuskript 2007. Filmen vann även Nordiska rådets filmpris. Foto: Studio 24.

den 3 september; de hade heller inga minnen av varandra från skoltiden. Men det var mycket som förenade och vid en avslutande rejäl whisky bestämde de sig för att snarast ses igen.

Detta är Roy

Roy Arne Lennart Andersson, född 31 mars 1943 i Göteborg, är en svensk filmregissör, manusförfattare, filmproducent och reklamfilmare. Han tog studenten på Hvitfeldtska våren 1963 och lämnade då L IV⁴ a. Roy Andersson blev hedersdoktor vid Göteborgs universitet 2001. Roy Andersson slog igenom som långfilmsregissör med ungdomsskildringen *En kärlekshistoria* (1970) och följde upp med det existentiella dramat *Giliap* (1975). Under många år ägnade sig Andersson framförallt åt reklamfilm. I de korta reklamfilmerna utvecklade han ett bild- och berättarspråk baserat på långa tagningar i helbild, ett slags tablåer. Detta filmspråk blev det karaktäristiska för de egensinniga och uppmärksammade filmerna i den trilogi av långfilmer som han gjorde under 2000-talet.

Den första filmen i trilogin är *Sånger från andra våningen* (2000). Den vann bland annat fem Guldbaggar och jurypriset i Cannes. De följande filmerna i trilogin är *Du levande* (2007) och *En duva satt på en gren* och funde-

rade på tillvaron. Den senare tilldelades – som första svenska film – Guldejonet vid Filmfestivalen i Venedig 2014. Filmen har också nominerats som Sveriges bidrag till kategorin bästa icke engelskspråkiga film vid Oscarsutdelningen 2016.

Källa: Wikipedia

Vägen till en Oscar

I september 2015 utsåg Svenska filminstitutet Roy Anderssons film *En duva satt på en gren* och funderade på tillvaron till Sveriges bidrag i kategorin bästa icke engelskspråkiga film

- Nu återstår ännu en gallring: Den amerikanska Oscarsjuryn utser fem bidrag i kategorin bland bidragen från hela världen. Dessa fem tävlar sedan på Oscarsgalan den 28 februari 2016.
- Senast en svensk film vann en Oscar i den här kategorin var 1983 då Ingmar Bergman vann priset med *"Fanny och Alexander"*.
- Det är fjärde gången som Roy Andersson har en chans att vinna en Oscar. Hans filmer *En kärlekshistoria* (1971), *Sånger från andra våningen* (2001) och *Du levande* (2008) har valts ut av Svenska filminstitutet men inte gått vidare till finalen.

– I år tror jag att jag har bra chans, säger Roy Andersson. Kategorin har förändrats och nu letar Oscarsjuryn efter filmer som snarare är konstnärligt utmanande än klassiskt kommersiella. Hollywood håller på att förändras – och då passar jag in.

Källa: Dagens Nyheter

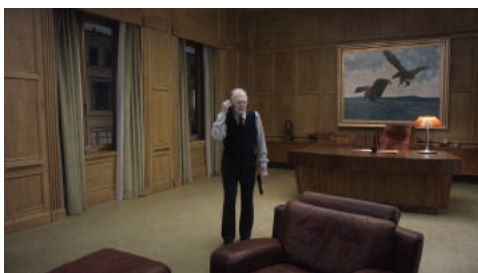
I afton dans

RED ONION JAZZ BAND (1960-61)

"På Lundby Sam träffade jag andra musikanter via en marschorkester. Den viktigaste kontakten var Roy Andersson som spelade trombon. Han var intresserad av jazz och vi bodde åt

"Jag kan ta ölen!"

"En duva satt på en gren och funderade på tillvaron" från 2014 blev den tredje och avslutande filmen i trilogin. Den tilldelades guldlejonet vid filmfestivalen i Venedig 2014. Filmen har också nominerats som Sveriges bidrag till kategorin bästa icke engelspråkiga film vid Oscarsutdelningen 2016. Foto: Studio 24

samma håll. Roy hade kompisar i området där han bodde, runt Jättestens ungdomsgård, och vi började öva där och på skolan. Under vårterminen 1960 bildades en orkester som kom att kallas Red Onion Jazz Band. Jag vet inte vem som hittade på namnet, kanske var det Roy. För mig kändes det väldigt skönt att få en förankring med musiken på hemmaplan. Orkestern repade regelbundet i en lokal (nu riven) som hade anknytning till en estnisk förening och som låg nära Åbogårdens fotbollsplan – Sannegårdshamnen.” Berättat av trumpetaren Leif Sivertsson.

Bandet hade från början följande medlemmar: Leif Sivertsson trumpet, Björn Samuelsson klarinett, Roy Andersson trombon, Sture Olofsson banjo, Hans Taremark piano, Juha Plunt bas och Urmas Plunt trummor. Se även LOW DOWN JAZZ BAND! (Hänvisar till boken ”Down by the riverside”, se källa nedan.)

Red Onion Jazz Band spelade regelbundet på Källarklubben på Övre Djupedalsgatan. Mu-

2007 ”Du levande” spelar den traditionella jazzen en viktig roll.

Björn Samuelssons faster Alva Björk (känd tennisspelare på elitnivå på 1930-40-talet) bär skulden till namnet. ”Ni kan väl kalla er Röd-lökarnas Svänggång” tyckte faster Alva...

Man ordnade en ”reunion” då bandet spelade Petite Fleur för Roy Andersson i TV-programmet ”Här är ditt liv” den 9 oktober 2010 med Ole Bundgaard trumpet (Leif Sivertsson övergick tidigt till klarinett och är en av de bästa i New Orleansgenren), Björn Samuelsson klarinett, Hans Taremark piano, Juha Plunt bas och Urmas Plunt trummor. Den ordinarie banjoisten Sture Olofsson kunde inte spåras utan ersattes av Jan Börjesson (gitarrist i 60-talspopbandet Supermen). Ringrostigheten var påtaglig men det var ju en kul grej!

Bandet finns dokumenterat på en CD från en jazztävling på Vasa 1961 och på en privat CD sammanställd av Urmas Plunt.

Källa: Ingemar Wägerman, "Down by the riverside – den traditionella jazzen i Göteborg med omnejd", utgiven 2009.

Delar av Red Onion Jazz Band på skoldans på Lundby Sam våren 1961(?). Björn Samuelsson, Leif Sivertsson, Roy Andersson och troligen Hans Taremark.

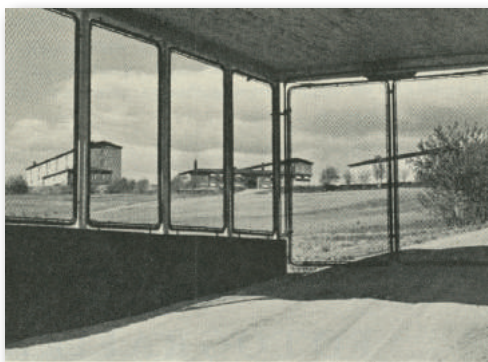
siken var mest Barber-Bue-Lewis-inspirerad. I Roy Anderssons kritikerrosade långfilm från

Mitt femtital

Ragnar Sjögrens berättelse i årsboken 2012 väckte minnen från min egen skoltid. Först och främst blev jag litet brydd av hans ständiga diffusa referenser till "Hisingen". Det var väl i för sig korrekt som beskrivning, men det var ju på Lillhagens mentalsjukhus som Ragnar bodde, innanför grindarna till och med. Hakon Sjögren, Ragnars och Stellas pappa, var överläkare där och min egen far, Arne Wahlström, student på Hvitfeldtska på latinlinjen 1928, var underläkare.

BO WAHLSTRÖM

KANSKE VILLE RAGNAR liksom jag gärna förtränga att vi bott på denna plats, eftersom det alltid framkallade råa skrattsalvor om man sade att man hade växt upp på Lillhagen. "Du blev utskriven, trots allt!" Hans Lindblom, som också nämns i artikeln, hade en pappa som var intendent för hela sjukhuset. Jag minns både

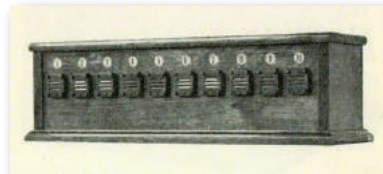
Bo bodde utanför grindarna till Lillhagen

Stellan, Ragnar och Hans från min barndom. Min bror Lars och jag brukade leka med dem ibland, mest min bror som var född -40, medan jag som 42:a var i minsta laget för att få vara med annat än undantagsvis. Ragnar, Stellan och Hans hade inte "sluppit ut" som vi sade utan bodde innanför de stora grindarna vid

huvudinfarten, medan vi bodde alldeles utanför staketet vid de bortre grindarna, som vette åt Skogomehållet.

"Du blev utskriven, trots allt"

I november 1949 flyttade vår familj in till staden, efter att min far fått en tjänst på Sahlgrenska sjukhusets psykiatriavdelning under professor Lindberg. Vi övertog en ståndsmässig lägenhet på sex rum och kök, 225 kvm med jungfrukammare, serveringsgång, tre kakelugnar och en öppen spis av engelsk typ på femte våningen på Aschebergsgatan 3. Dörren till lägenheten låg på fjärde våningen vilket innebar att trappan mellan fjärde och femte våningen låg inne i lägenheten i en enorm trapphall med c:a 7 meter i tak. Detta vållade alltid lika stor förvirring hos folk som ringde på, eftersom vi öppnade elektriskt från plan 5, varpå dom steg rakt in i en trappa och hörde en röst rakt ovanför huvudet som sa: "Stig på!" Lägenheten hade också ett *ringledningssystem* som gjorde det möjligt att signalera från sovrum och vardagsrum/salong till köket. Men det var bara jag som bodde i jung-

frukammaren, så det kom ingen servering hur mycket man än plingade! Lägenheten hade före oss tillhört en major Hinderson på A2 i Kviberg. I vardagsrummet lämnade han kvar det gamla bordet från officersmässen på A2, som en gång i tiden hissats upp till lägenheten via balkongen mot gården. Han hade inte lust

eller ork att ta med sig det och vi åt sålunda ståndsmässigt varje helg, vid ett bord med fötter formade som artilleriets granatsymboler (den som undrar kan ju googla på artilleriet och se hur symbolen för detta vapenslag såg ut).

Jag tillbringade sammanlagt över 10 år i skolkomplexet uppe vid Molinsgatan, först två och ett halvt år på Götabergsskolan och sedan åtta år på Hvitfeldtska, fyra i realskolan och fyra på gymnasiet. Från folkskolan minns jag min fröken Aina Lampers, och magistrarna Birger Nilsson och Erik Linder (utan Hjalmar). Agan var ju inte avskaffad på den tiden, även om nya vindar hade börjat blåsa. Men Birger Nilsson var gammal och snäll och huta- de bara åt oss. Det gjorde däremot inte magister Linder. Om man gjort något fel greppade han en i bägge polisongerna och luggade en samtidigt som han vred om händerna och lyfte en i håret. Det gjorde mycket ont kan jag försäkra. Den pampiga Götabergsskolan kallades för övrigt för Slottet, medan den tegelröda och lite klumpiga Landalaskolan tvärs över gatan kallades för Fängelset. I Landalaskolan hade vi simning för simkunnighetsprovet i en liten 10-metersbassäng. Simningen föregicks av en grundlig tvagning där vi stod i rad och gnuggade varandra på ryggen med sträva borstar. Det var en stor förändring att efter två och ett halvt år som dasshare på Slottet befordras till siska på gråbrödraklostret på höjden. På Hvitfeldtska var det bara gymnastiklärarna som slogs, och egentligen bara "Gurka", Lindskog. Men mer om detta längre ner.

Som boende så nära skolan kunde jag gå upp ganska sent, i lugn och ro äta min frukost och tio i åtta klä på mig för att snabbt gå/rusa till skolan och morgonandakten. Ett ständigt ackompanjemang till mina tidiga morgonpromenader, höst, vinter och vår, var bankandet av nithamrarna från de stora varven, Göta- verken, Eriksberg och Lindholmen. Jag gick alltid bakvägen till skolan mellan Vasakyrkan och skolan, och träffade på det sättet många

lärare varje morgon, eftersom många av dem gick in i ingången mot Studentkåren, där dom kunde ta hissen upp direkt till lärarrummet. På skolgården kunde man eventuellt hinna med att bråka och smutsa ner sig ett par minuter. Under mina första år på Hvitfeldtska var ju nämligen inte skolgården asfalterad utan bestod av en enorm och tidvis stekhet grusöken, där man kunde slå hål på brallorna och få skorna att täckas av ett tjockt lager damm, till min moders stora förtvivlan. Hon var nog den som blev gladast av alla när skolgården asfalterades.

På vägen till Hvitfeldtska plockade jag upp min kompis, sedermera biskopen i Växjö, Jan Arvid Hellström, som bodde inneboende hos sin faster på Aschebergsgatan 9. Vi brukade gnabbas och ge varandra öknamn på vägen till skolan, mitt var grönbena medan jag kallade honom Jonte. En söndag fick jag följa med honom ut i skärgården till Öckerö och äta middag med hans familj. Överhuvudet vid bordet var fadern, prosten Arvid Hellström, en riktig schartauansk helvetespräst, mycket synd men ingen nåd. Jag minns honom som en grov karl som dominerade måltiden med en kraftig stämman, ägnad att sprida skräck i syndare, särskilt små sådana. Till råga på allt var min familj metodister, vilket väl i prostens ögon gjorde mig ganska suspekt. Jan-Arvids och mina vägar skildes efter realskolan; han valde latinlinjen helklassisk, eftersom han redan då hade sin framtid klar, att bli präst. Själv valde jag reallinjen och så småningom biologisk gren eftersom jag väl hade några diffusa idéer om att bli som pappa. Med stor sorg och bestörtning läste jag vid nyåret 1994 i tidningen om att biskopen i Växjö, min barndomsvän Jan-Arvid, omkommit i en, som så ofta, onödig trafikolycka. Dålig sikt, mörker, halt väglag och säkert bråttom hem till familjen efter en förrättning i Kalmar.

I de första klasserna i realskolan gick jag tillsammans med Nils Erik Åhmanson, numera mest kända som ordförande för Svenska Kennelklubben. Han fick kanske jobbet för att

han var van vid mycket skäll? Han blev ju så småningom ganska känd som rikspolischef, om än kortvarig sådan. En vinterkväll när det äntligen kommit lite snö var jag ute och åkte skidor i Vasaparken framför Göteborgs universitet. Det var troligen i februari 1953 under sportlovet. Åhman som bodde på Götabergsgatan tvärsöver Vasaparken ungefär mittför oss var också ute och åkte. Vi hade kul ihop, och när det blev dags att gå hem tyckte han att jag skulle följa med honom upp. De hade en 8-rumslägenhet, men allra bäst var att han själv hade ett överskåp i serveringsgången som lekrum. Det var säkert närmare tre och en halv meter i tak i lägenheten, så överskåpet hade nästan ståhöjd för oss småkillar. Däruppe hade han en Märklin-tågbanan och en elektrisk bilbanan, som gick på en stålspiral som man tejpad fast i golvet eller på en skiva. Vi hade jättekul, men till sist kom jag ju på att jag kanske borde gå hem. Då var klockan över tio! När jag kom hem var min mor förstas i upplösningstillstånd och jag fick nog inte gå ut den närmaste tiden.

För övrigt var jag notorisk på att komma hem sent redan som 10-12-åring. På söndagarna sålde jag Göteborgstidningen, sprang runt i husen kring Vasaparken på morgonen och ringde på. Förtjänsten slösades bort på matinéer på Göta, Aveny m.fl. men oftast på gamla "Bullen", biografen Boulevard på Östra Hamngatan, som i början av 50-talet var ett mycket sedesamt ställe, där det visades journalfilmer, SF, Fox och Paramount, blandat med Disneykortfilmer samt förstas Helan och Halvan, Harold Lloyd, Buster Keaton m.fl. En och annan gång var det Chaplin-filmer. Och sedan var det en patetisk typ som kallades Hjälpssamme herrn, en figur med ett tjog tummar mitt i handen. Han tapetserade, renoverade kök, reparerade bilar, allt med samma makalösa misslyckande som resultat. En före-

bild till både Carl Gustaf Lindstedt och Gösta Ekman d.y.s Papphammarfigurer. Som regel slank jag in på Boulevard tidig eftermiddag och såg alla programmen flera gånger tills de stängde vid 22.00, ständigt käkande på Tutti-Frutti-tabletter. Min mor gav så småningom upp att försöka få hem mig i tid och ställde in en portion middagsmat i varmguggen för varmhållning. Gud så mycket mat jag ätit med skinn på ytan: potatis, fisk, kött!

I realskolan hade jag magister Strandvik ett par år och samtidigt fröken Selander, gemensamt kallad "Sillen", som klassföreståndare. Strandvik charmade alla och även henne, så vitt vi pojkar kunde se. Elaka som vi var brukade vi säga att "Sillen leker i strandviken", kanske även när hon hörde det och fnissa tills vi låg dubbla. Det är inte säkert att hon ens kände till att hon kallades "Sillen" så sannolikt var hon mest brydd över att dessa yttranden framkallade sådan munterhet hos oss småpojkar.

Jag lovade att återkomma till Gurka och agan. I realskolan hade jag en klasskamrat som hette Berger, en mycket vig kille som hade minst lilla a i gymnastik. Han var relativt kort men mycket muskulös. Någon gång under våren 1955 när vi gick i 3⁵, alltså motsvarande dagens 7:e klass, gjorde Berger något som retade Gurka. Vi var ju då i värsta slyngelåldern och säkert fulla av bus. Gurka ropade till sig Berger som fick gå fram och ställa sig framför oss andra. När Gurka skulle sopa till honom böjde sig Berger kvickt som en vessla och Gurkas arm svepte bara i luften. Detta upprepades ett par gånger allt medan Gurka blev allt rödare i ansiktet. Efter tredje försöket ledsnade Berger på alltihop och gav Gurka en hård rak höger i magen så han studsade till. Vi andra hisnade och stod alldeles skräckslagna. NU skulle blixten slå ner! Men Gurka blev helt paff och sa bara: "Gå och ställ dig i ledet!" Det var sista gången han agade nå-

gon vad jag vet.

Hvitfeldtska var ju en högstatusskola, vilket betydde att de som kommit in på realskolan också sökte för att gå där på gymnasiet. Det medförde att jag hade några klasskamrater som följde mig genom alla åtta åren. En som jag minns av ett speciellt skäl är Lennart Gårdmark. Hans pappa var lektor i tyska på Hvitfeldtska. I varje klass fanns på den tiden ett par ordningsmän som hade till uppgift att presentera klassboken för läraren vid lektionens början, tala om vilka som var frånvarande och om det var något annat som läraren borde veta. Om det var på grund av pappan eller av något annat skäl vet jag inte, men Lennart blev ordningsman redan i 1⁵ och den befattningen behöll han under alla åtta åren fram till studenten. Varje gång jag hör Hasse Alfredssons snabba kommentar till Tage Danielsson i en av hans Lindemän: "Du var ordningsman i skolan, du!" tänker jag på Lennart. Vad han blev i sitt yrkesliv vet jag inte, men controller bör väl ha legat nära till hands...

Från min gymnasietid minns jag inte så mycket av klasskamraterna; dels hade jag mina egna kompisar hemma i kvarteret och dels var jag ett år yngre än de flesta av klasskamraterna och till och med 2-3 år yngre än några, och det betydde mycket under de tidiga tonåren. Man fick ju gå om på den tiden så det kunde variera ganska mycket mellan yngst och äldst i en gymnasieklass. Sista året hade vi en kamrat i vår klass som lär ha varit född -37 eller -38, det vanligaste i vår klass var -41 och jag som sagt -42. De flesta i klassen bodde också långt ifrån skolan, ett par ända ner i Kungsbacka, och tyckte väl inte att det var så kul att vistas i trakterna runt skolan efter skoltid. Däremot minns jag våra många fina lärare av vilka flera var disputerade, t.ex. Sjöberg i matte, Sunesson i biologi, och Ido Leden i kemi. Leden blev ju professor så småningom. Sunesson var en underfundig person som talade långsamt och sälligt men som kunde vara ganska underhållande. Ett av mina bästa minnen av Sunesson

var när han en morgon började en lektion med orden: "När jag i morse låg ute i ett dike i Askim.....". Föreläsningen minns jag inte ett dugg av, men med en sådan inledning hade han klassen i sin hand. Tyvärr var inte alla lärare av samma höga intellektuella och moraliska kvalitet. Jag hade i ett par år på gymnasiet en gymnasieadjunkt som ägnade sig åt det man i dag skulle kalla mobbning av enskilda elever, varav jag var en. Fysiklektionerna blev något man fruktade och det gällde att göra sig så osynlig som möjligt för att slippa sarkasmer. Då var det skönt att på svensktimmarna kunna slappna av och lyssna på vår klassföreståndare Verner Ekenvall. Han var skarp och lite sträv, men oerhört kunnig och blev under sista gymnasieåret mer personlig i sin undervisning, bl.a. berättade han - med uppspelning av bandade exempel - om hur han och hans fru Asta Ekenvall for runt i Bohuslän och intervjuade gamla människor för att fånga upp dialekter och dialektala uttryck medan de ännu talades av levande människor. Ekenvall var naturligtvis disputerad och tjänstgjorde också deltid som universitetslektor vid institutionen för nordiska språk vid Göteborgs universitet. Det är svårt att tänka sig det i dagens svenska gymnasieskola!

Men bäst var nog ändå franskan! Till vår oerhörda förtjusning fick vi redan i RI den unga nykomna adjunkten Märta Christoff som lärare. Gissa om det lästes läxor i franska! Jag kommer så väl ihåg när hon gick med tunn vit blus och snäv kjol genom korridoren på väg till eller från en lektion. Allas huvuden drogs som av ett osynligt snöre när hon passerade. Elever och lärare kunde snava över varandra eller gå in i hatthyllan i ren distraktion. Där grundlades hos mig ett intresse för franska som stått sig hela livet ut. Intellektuellt sett blev det ju inte sämre när jag sedan valde franska frivilligt de två sista gymnasieåren, och då fick den stora ynnesten att bli undervisad av Hvitfeldtskas egen Charles de Gaulle, lektor Ahlborn, som faktiskt hade en viss likhet med Frankrikes le-

dare både till det yttre och till karaktären. Det var de roligaste lektionerna på hela veckan, när vi lyssnade till band på klassisk franska, rådbåkade vårt eget erbarmliga uttal och framför allt fick ta del av Ahlborns livfulla skildringar av sina egna erfarenheter av den franska och inte minst parisiska kulturen. Jag kom sedermera att vistas totalt åtta år i en fransktalande miljö, först två år på 70-talet som forskare vid Université de Genève och sedan sex år som internationell tjänsteman vid FN:s miljöprogram UNEP, också i Genève. När jag blev pensionär tog jag upp franskan igen och läste franska upp till C-nivå på Uppsala universitet. Jag har alltid känt en stor tacksamhet mot adjunkt Märta Christoff (numera Wiesel) och lektor Ahlborn som på 50-talet väckte mitt intresse för detta underbara språk och också lade en god grund för min fortsatta förkovran.

Jag kan inte lämna mitt 50-tal utan att berätta ett för mig ganska pinsamt minne som indirekt är förknippat med Hvitfeldtska. Jag kan med stolthet hävda att jag bidragit till växtlighetens frodighet på sluttningen från skolan ner mot det gamla landsarkivet, nära det som förr kallades Himlabacken, på grund av sin hisnande fallhöjd när vi åkte bob där på vintrarna, men som nu mest liknar en liten slänt för småbarn att prova sin första pulka.

Så här gick det till. En vacker vårdag 1958,

Bo har alltid känt en stor tacksamhet mot adjunkt Märta Wiesel och lektor Ahlborn.

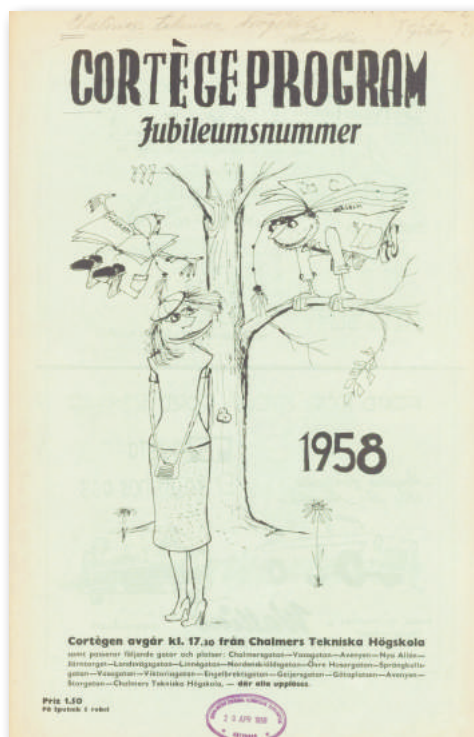
själva valborgsmässoafton, begav jag mig till Trägar'n för att med många andra titta på mösspåtagningen. Om ett par år skulle det ju vara min tur. Senare på kvällen skulle jag i vanlig ordning se på Chalmeristkortegen. För säkerhets skull hade jag laddat upp ordentligt med mat innan jag gick hemifrån. Min mor hade just denna dag gjort en stor skål katrinplommonkompott, en av mina favoritterråter. Jag försåg mig rejält, tog en extra tallrik kompott med tanke på den långa kvällen och gav mig iväg. Väl där träffade jag en trevlig flicka som jag kände sedan tidigare, vi kan kalla henne Catrin. Jag var intresserad av henne och hon verkade känna något liknande för mig. När Catrin och jag hade sett nog av kortegen följde jag med henne hem. Hon visade sig bo längst upp i änden(!) av Viktor Rydbergsgatan mot Eklandagatan. Redan på vägen dit började plommonen göra sig påminda och ju närmare vi kom hennes port desto värre blev det. Jag hade ju hoppats en hel del av kvällen och jag kände att hon var inne på samma tankar. Vid porten, där den obligatoriska pussen skulle väntat, kanske som inledning till något mera, var läget kritiskt. Det vore ju inte direkt någon bra inledning på en relation att be att få komma upp och låna toaletten och med säkerhet göra den oanvändbar för någon annan i familjen under resten av kvällen. Stammande hit-

tade jag på någon konstig ursäkt och rusade iväg. Jag minns hennes besvikna min när hon snopet tittrade efter mig som försvann som en raket nerför gatan. Min enda tanke var att hinna hem innan olyckan var ett faktum. När jag passerade buskarna utanför Hvitfeldtska i slänten mot Landsarkivet var det inte längre möjligt att hålla emot. Snabbt in i buskarna, lätta på trycket och tömma tarmarna ända upp till magmunnen. Lättad på flera kilo välfermenterad katrinplommonkompott tog

jag mig hem. Catrin såg jag naturligtvis aldrig mer, jag undvek ställen där jag skulle kunnat träffa på henne eftersom jag skämdes, dels för att ha lämnat henne i ett ögonblick när vår relation skulle ha kunnat börja, dels för att jag aldrig någonsin skulle kunnat berättat för henne vad som var orsaken till min snabba flykt. Man kunde inte förklara sådant när man var 16 år och förälskad. Många gånger har jag undrat hur livet skulle ha gestaltat sig för oss båda utan den där komp(l)otten. Mitt råd till dagens unga män är: Jaga alltid på hungrig mage! Och digga gärna katrinplommon och flickor, men aldrig samtidigt!

Jag trivdes bra på Hvitfeldtska under min studietid, men hur det var så förblev ändå skolan ett tvång, där man var tvungen att lära sig en massa som inte intresserade en. Våren 1960 slog äntligen frihetens timme. Den 25 april, första examensdagen det året, genomgick jag med godkänt resultat fyra förhör: i matte, engelska, kemi och svenska. Allt gick väl och den dagen klarade sig alla, till och med Lundberg, som var så osäker på om han skulle klara sig att han kom upp till skolan i blazer och långbyxor när vi skulle få veta resultaten, medan alla vi andra naturligtvis kom i smoking. Vid fyratiden rusade vi ut genom porten till väntande föräldrar, syskon, släkt och eventuella flickvänner. På den tiden var det inte så mycket ståhej med flak och annat. Själv kördes jag nerför Molinsgatan och hela vägen hem till Aschebergsgatan 3 i en gammal barnvagn från 40-talet som både jag och mina tre syskon legat i.

Friheten blev inte lång; sex veckor senare ryckte jag in vid Kungl. Göta Kustartilleriregemente för underofficersutbildning i 15 månader. Bästa minnet därifrån är en medalj i silver för skicklighet i skjutning med kanon, en av de mer udda meriterna i mitt cv. Först därefter, hösten 1961, kunde jag skriva in mig vid Göteborgs universitet och påbörja ett liv i naturvetenskapens tjänst. Men det är en helt annan historia.

Bo Wahlström, elev vid Hvitfeldtska 1952-60, 1^a-4^a; R1a-R1Va; student 1960 i R1Va. Disputerade i zoofysiologi vid GU 1971, docent där i samma ämne 1977. Masterexamen i toxikologi från KI 1980. Livsmedelsverket 1976-80, naturvårdsverket 1980-85, kemikalieinspektionen 1986-2007.

GILBERT HOLMSTRÖM

Rebell i det tysta

"Jag ska vara som bäst när jag är 70", sa Gilbert Holmström i en intervju för snart tio år sedan. Bäst som jazzsaxofonist är kanske säkrast att tillägga, med tanke på att Gilbert också har en lång karriär som tandläkare bakom sig. Tandläkeriet har han lagt på hyllan, men jazzkarriären fortsätter. Nya skivan "Blue Age", som han har gjort tillsammans med gitarristen Rolf Jardemark, är det konkreta beviset.

SVEN TESCH-HALLSTRÖM

SAMMA ÅR SOM han tog studenten, 1955, fick Gilbert en klarinett i julklapp av sin äldre bror Chris, som spelade saxofon. Det blev inledningen till en jazzkarriär som nu har varat i 60 år. Klarinetten byttes ut mot saxofon och Gilbert har spelat på de flesta saxmodeller, från c melody sax över alt- och sopransax till tenor.

Gilbert och saxofonen, ca 1962

Musikintresset kom mycket tidigt, nästan innan Gilbert var född. Pappan var lite av en äventyrare, tävlingssimmade på elitnivå och ville se sig om i världen. Redan på 1920-talet flyttade föräldrarna till Santa Barbara i Kalifornien, mest för simningens skull. När familjen flyttade tillbaka till Sverige cirka tio år senare hade de med sig en hel väska med jazzskivor, med bl a Artie Shaw. Dessutom var föräldrarna musikaliska, mamman spelade svängigt piano och pappan fiol.

Detta präglade bröderna Chris och Gilbert så till den grad att Gilbert bestämde sig: "Jag vill vara rebell." Han kunde inte tänka sig att låsa in sig i ett yrke som jurist, ekonom eller läkare. Musiken var det viktigaste. Min egen första kontakt med Gilberts namn kom 1962 när han vann ett solistpris i en jazztävling som ordnades på Gamlestadens folkets hus.

Ökad frihet. För att ytterligare öka friheten bestämde han sig för att skaffa ett vanligt yrke för att kunna ägna sig åt musiken utan att tänka på ekonomiska bekymmer. Gilbert hade först tänkt att bli veterinär, men satsade mer eller mindre av en slump på att bli tandläkare. Efter studenten flyttade han till Malmö och Tandläkarhögskolan där. I Malmö och Köpenhamn fanns ett ganska livligt jazzliv och många spelsugna kompisar. Flera av dem blev framtida bandkompisar. I Malmö spelade Gilbert bl a med den legendariske trummisen Lasse Lindström, som drev jazzklubben Subland i källarvåningen till sin pappas konditori.

När jag träffar Gilbert för att prata om alla plattor han har gjort ses vi typiskt nog – "good enough for jazz" – i en av Köpenhamns absolut skummaste miljöer. Det är en jazzklubb som håller till i ett oeldat och strömlöst garage mitt i den sk "Kødbyen", dvs motsvarigheten till New Yorks meatpacking district. Klubben drivs av en av Danmarks flitigaste igångsättare, trummisen *Kresten Osgood*, som på olika

vägar har blivit vän och spelkamrat med Gilbert. Han är väl ungefär hälften så gammal som Gilbert, men de spelar underbart ihop. De övriga i bandet är svenske pianisten *Mathias Landaeus* och basisten *Mattias Svensson*. De träffades första gången på klubben Underground i Lund och ljuv musik uppstod. De bestämde sig för att fortsätta och har haft ett antal spelningar under gruppnamnet In Treatment.

Radioinspelning med Mount Everest 1972. Från vänster: Arne Larsson, Gilbert Holmström, Kjell Jansson.

– Det här är ett bra exempel på hur jazzen funkar, säger Gilbert. Stor frihet och spännande möten över generationerna skapar lagom kaos för att driva utvecklingen framåt. Gilbert konstaterar också att han har haft stor glädje av den ungdomliga energin hos musiker som *Mathias Landaeus*, *Kresten Osgood* och *Jonas Kullhammar*. De har ett annat kontaktnät och ser möjligheter överallt. Detta gäller givetvis även göteborgskollegan och gitarristen *Rolf Järde*mark, som spelar på den senaste skivan, *Blue Age*.

Fyllig diskografi

Gilbert har under åren medverkat på en stor mängd plattor. En del är privata utgivningar, men om vi räknar de officiella under eget namn blir det 14 stycken. Här följer en sammanställning med de viktigaste uppgifterna. Vissa av skivorna finns på nätet i olika former, t ex på iTunes och även på Spotify. "Men jag blir förstås allra gladast om ni köper de fysiska plattorna", säger Gilbert. Den första plattan, "Utan Misstankar" finns numera dessutom på LP, något som i allt högre utsträckning tilltalar den yngre publiken.

Diskografi i urval

Gilbert Holmströms kvintett

Utan misstankar

MEGAFON 1965 LP, MOSEROBIE 2013 ÅTERUTGIVNING PÅ CD, 2015 ÅTERUTGIVNING PÅ LP

Debutplattan från 1965, som nu betecknas

som en av 60-talets allra bästa svenska jazzskivor. Musiken balanserar, med ett makalöst driv, mellan den melodiska och den friare

Omslagsfoto: Ulf Thorén

jazzen, som på den tiden hade börjat ta form hos amerikanska musiker som Albert Ayler, Archie Shepp och John Coltrane. Plattan gavs ut på göteborgsbolaget *Megafon*, dvs samma bolag som sparkade igång Jan Johanssons skivkarriär med skivor som "Mäster Johansga-

tan 12", "8 bitar Johansson" och "Innertrio". Plus givetvis "Jazz på svenska".

2011 valde saxofonisten Jonas Kullhammars bolag *Moserobie* plattan som sin första återutgivning och gjorde därmed en viktig milstolpe i svensk jazz tillgänglig igen. Nyutgåvan innehåller ett långt bonusspår, Novotec, inspelat 1968. På skivomslaget skriver Kullhammar: "I want to give extra special thanks to Gilbert for the inspiration, for the great friendship, and for showing us where 'skåpet ska stå', as we say in Sweden."

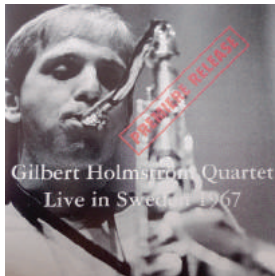
"Hys inga misstankar att det har hänt något hemlighetsfullt innan den här musiken spelades, något som ni borde veta för att kunna höra det. När Gilbert Holmström gnolar och spelar på samma gång i tenorsaxofonen i Monks ballad "Ruby my dear" så att det rosslar och kvider, betyder det inte att Holmström är särskilt upphetsad. Det vore förspild kraft att misstänka en sådan avsikt." Det skriver gruppens ständige mentor Ingmar Glanzelius i baksides-texten från 1965.

Utan misstankar: Kontrast; Ballad för Max; Modul; Resan till Hellas; Ruby My Dear: Tryck på alla knappar; Disappointment; Novotec (bonusspår)

Musiker: Gilbert Holmström, tenorsax; Arne Larsson, trumpet; Clas Fehling, piano; Åke Johansson, piano (Novotec); Hans Löfman, bas; Sven Hessle, bas (Novotec); Anders Söderling, trummor. www.moserobie.com

Gilbert Holmström Quartet *Live in Sweden 1967*

Gilmont music CD, inspelad 1967, utgiven 1996

Omslagsfoto: Bosse Skoglund

Kvartettjazz som fått mogna i 30 år, inspelad i Stockholm och Uppsala. Unga inspirerade musiker som ger järnet för att hylla Sonny Rollins, John Coltrane och Ben Webster. På sin tid betraktad som svår avantgarde känns musiken nu helt naturlig för nutida öron. Senare blandades jazzen med rock till fusion. Men det är en helt annan historia. Göteborgare som känner sin jazzhistoria känner igen Pider Åvall som en tradjazztrombonist. Men här gäller mottot "Den amerikanske trombonisten Roswell Rudd heter på svenska Pider Åvall".

Live in Sweden 1967: Joy; Uncle Ben; Dogfight; Body and Soul; Chicken Stew/Sometimes I'm happy; Cold Turkey; Oleo/Doxy

Musiker: Gilbert Holmström, tenorsax; Pider Åvall, trombon; Sven Hessle, bas; Anders Söderling, trummor. Oleo/Doxy: Lars Löfstedt, trumpet ersätter Pider Åvall.

Mount Everest

Philips LP 1972

Omslagsillustration: Berndt Ahlqvist

Fyra unga rockmusiker tillkom och kvartetten blev ett fusionband. Här hörs klara influenser från grupper som Weather Report och Miles Davis Bitches Brew-grupp. En viktig komponent i soundet är basklarinetten, som spelas av Gilberts äldre bror Chris.

Mount Everest: Coral Sea; Mind at Ease; Shadow Play I; Shadow Play II; The Hook; Torero; S.J.; Afrodolphia; No Other Choice.

Musiker: Arne Larsson, kornett; Gilbert Holmström, flöjt, sopransax, tenorsax; Chris Holmström, basklarinet; Lars Jansson, elpiano; Kjell Jonasson, gitarr; Kjell Jansson, bas, elbas; Lennart "Burdon" Magnusson, bas (Afrodolphia); Gunnar Pettersson, trummor; Göteborg's Prima, sång (S.J.)

Mount Everest Trio

Waves from Albert Ayler

LIM LP 1975, Atavistic CD 2000

Gruppen vässades till en trio som har blivit legendarisk. Albert Ayler, föremålet för hyllningen, beskrivs så här på omslaget av Gilbert Holmström: "Ur Cleveland's ghetto kom han, den sällsammaste av rösterna i 60-talets pro-

gressiva jazzvåg. Så stark var han att han sporrade John Coltrane till förnyat sökande efter ett friare tonspråk.”

Omslagsfoto: Per Wissing

Och författaren Tomas Forsell skriver i en obetalbar baksidestext: ”Mount Everest Trio klättrar på tonskalans steg helt utan skyddsnät. I den ena stunden het och intensiv. I nästa slapp och befriande.”

En väsentlig platta som 25 år efter inspelningen återutgavs på CD av det amerikanska bolaget Atavistic. Den svenske frijazzgiganten Mats Gustavsson tog initiativet till utgivningen.

Waves from Albert Ayler: Ramblin; Spirits; Bananas Oas; Orinoco; People's Dance; No Hip Shit; Elf; Eritrea libre.

Musiker: Gilbert Holmström, alt- och tenorsax; Kjell Jansson, kontrabas; Conny Sjökvist, trummor.

Mount Everest *Jazz i Sverige '79*

Caprice LP 1978

1979 vann Mount Everest, nu som kvartett, Orkesterjournalens och Tonfallets omröstning ”Jazz i Sverige ’79”.

Den första Mount Everest-gruppen bildades 1970 och idén var redan från början att ställa samtida klanger och rytmer mot en botten av Charlie Parkers och John Coltranes musik. Efter en tid som trio är gruppen här åter en kvartett. Lite mer koncentrerat, med en bredare klangmatta i botten tack vare pianot.

Omslagsbild: Tord Lager

Jazz i Sverige '79: Homebound; Morning Beauty; Nykter och glad; African Daybreak; Monte Misto; Juan-les-Pins.

Musiker: Gilbert Holmström, saxofoner och flöjt; Ronny Johansson, piano; Matz Nilsson, kontrabas och elbas; Anders Kjellberg, trummor och percussion.

Chris & Gilbert Holmström *Garden Talk*

Dragon LP 1980

En 25-årig dröm förverkligas. Julen 1955 fick Gilbert en klarinett av sin äldre bror Chris. Samtidigt väcktes tanken att någon gång samverka musikaliskt. Den här skivan visar var de stod sommaren 1979. Det är en dialog över ämnen som har penetrerats många gånger under åren, här förverkligade med hjälp av

musikaliska vänner ur olika traditioner och bakgrunder. Elbas, elpiano och percussion bidrar till att detta känns som ett spännande tidsdokument.

Omslagsteckning: Tord Lager

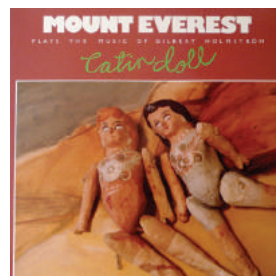
Garden Talk: Garden Talk; Parallel Lines; Cry; Mindsurfing; Tango for Django; Beyond; Alto Magic.

Musiker: Chris Holmström, baritonsax; Gilbert Holmström, altosax, flöjt, arr.; Lars Jansson, keyboards, cowbell; Matz Nilsson, kontrabas, elbas; Michael Andersson, trummor, percussion; Arturo Trujillo, congas & percussion (1 och 4); Hans Olsson, flygel (5).

Mount Everest *Latin Doll*

Four Leaf Records LP 1980

Mount Everest goes latin. Visar fler sidor av den musikaliska viljan att kommunicera. Här med fokus på glädje och dans, reggae, gospel. Mångas favorit bland Mount Everests plattor. Inte minst om man är på danshumör.

Omslagsidé: Gilbert Holmström

Latin Doll: Rotten Gospel; Consideration; Good Fortune; The Way I Feel for You; Latin Doll; Avsked (As We Say Goodbye)

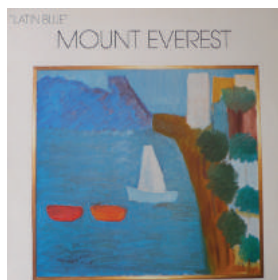
Musiker: Gilbert Holmström, saxofoner; Ronny Johansson, piano; Matz Nilsson, elbas; Michael Andersson, trummor; Salomon Helperin & Lars-Göran Carlsson, brass; Ulla Vrethammar, cello (Avsked).

Mount Everest

Latin Blue

Four Leaf Records LP 1983

Ännu hetare dans, nu med gitarr och percussion i bandet.

Omslagsbild: Marianne Taube

Latin Blue: Rollin' on the Amazon; Fitzcarraldo; Samba Regina; Latin Blue; Hammond Plate.

Musiker: Gilbert Holmström, tenorsax; Peter Almqvist, elgitarr; Ben Besiakow, piano, hammondorgel; Yasuhito Mori, bas; Michael Andersson, trummor; Arturo Trujillo, congas och percussion.

Isobop

Coop Records LP 1983

Gilbert Holmström återvänder till sina musikaliska rötter under coolbop-eran kring 1950. Inspireras av Lee Konitz (som han också har samarbetat med) och plockar fram altsaxen. Fyra av låtarna är också skrivna av Lee Konitz. Det hela kryddas med fyra egna kompositioner plus Lasse Färnlöfs underbara "Farfars vals".

ISOBOP med Lee Konitz som gästsolist på Nefertiti juni 1984.

Omslagsbild: Tord Lager

Isobop: All of Lee; Boom Street Dues; Sub-Conscious-Lee; Isa Emilie; Whipped Cream; Isobop; No Spice; Grandfathers Waltz; It's You.

Musiker: Gilbert Holmström, altsax; Staffan William-Olsson, gitarr; Yasuhito Mori, bas; Lollo Engström, trummor.

Ulla Carin Holmström Love Letters

Gilmont Music CD 1998

"Med gedigen gospelbakgrund – bland annat som soloist i gospelkören Choralerna, som turnerade över hela Europa och i USA under 70-talet, har hon avsevärd tyngd och rutin att flytta över till jazzfältet och hon presenterar sig i mogen helfigur med högst hörvärda CD:n "Love Letters", skriver Johnny Olsson i Wermlandstidningen. Sällan har väl en svensk jazzsångerska haft lika kvalificerat komp som här.

Love Letters: Sonny's Line; Can't Help Lovin' That Man; I Won't Last a Day;

I Loves You Porgy; Love Letters; Come Sunday; Only the Young; Destiny; Blues for Bix; I Remember You; Some Other Time; Nightwind.

Musiker: Ulla Carin Holmström, sång; Gilbert Holmström, sopran-, alt- och tenorsax; Tommy Kotter, piano; Peter Janson, bas; Raymond Karlsson, trummor.

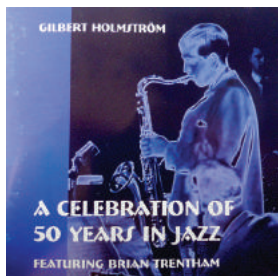
Omslagsfoto: Rolf Ohlson

Gilbert Holmström A celebration of 50 years in jazz – featuring Brian Trentham

Anagram Records 2006 CD, inspelad 1964, 1965

Tidigare utgivet material från 1964 och 1965 bringar klarhet i vad som pågick på en del av avantgardescenen under perioden. "Utan miss-tankar" från 1965 sätts i perspektiv med dessa samtida inspelningar från Stockholm och Uppsala. På de tre sista numren gästas amerikanske trombonisten Brian Trentham, som just då var i Stockholm för att spela med George Russell och Don Cherry. Under rubriken "Överraskande attack och intensitet" skriver Ulf Olsson i Orkester-Journalen: "Detta är en viktig utgivning för den som intresserar sig inte bara för god musik utan också för svensk

jazzhistoria. Ännu en liten bit fogas till bilden av ett sextio-tal som framstår som rikare än de flesta velat minnas eller tro.”

Omslagsfoto: Basse Skoglund

På sajten All About Jazz skriver Maurizio Zerbo: ”Si parte con la suite ‘Liten Jazzsvit’, per saggiare l’estro di un musicista aperto al rischio e alla indeterminazione delle forme. Alla sua base, come nella miglior tradizione del free dell’epoca, un oscillazione del flusso ritmico in cui si innestano infuocate improvvisazioni collettive”, och drämer till med 4 stjärnor av 5.

A celebration of 50 years in jazz:

FB2 Förbandsplatsgrupp, Amie, Modiolus, Hinayana, Som Vindar, Blå Substans, Bats in the Belfry, Blå Band.

Musiker: (1-5) Gilbert Holmström, c melody sax; Arne Larsson, kornett; Thomas Fehling, tenorsax; Clas Fehling, piano; Hans Löfman, bas; Lars Burman, bas; Jackie Sundvall, trummor; Fredrik Norén, trummor. (6-8) Arne Larsson, kornett; Gilbert Holmström, tenorsax; Brian Trentham, trombon; Clas Fehling, piano; Hans Löfman, bas; Anders Söderling, trummor.

Gilbert Holmström Quartet

The Mandelbrot Set ELD Records CD 2007

Skivan är döpt efter matematikern Benoit B Mandelbrots fraktal, ett komplext mönster där myriader av möjligheter existerar i en övergångszon mellan ordning kaos. ”This is a cool album with excellent writing and playing that yields varied grooves from tune to tune, as well as within tunes – also, the tunes often have different sections, and composed parts interspersed with free playing. All four players are of one mind and bursting with creativity on the free sections”, skriver Chris Kosky i Bass World.

Omslagsfoto: Emelie Lager

”Musiken är både nervig och vacker, och den är full av upptäckarglädje och fyndigt samspel. Gilbert Holmström är en intensiv och egensinnig tenorsaxofonist, som tyvärr alltför ofta glöms bort av oss utanför Göteborg. Pider Åvall spelar djärv och stundtals härligt bråkig trombon, möjligtvis inspirerad av just

Roswell Rudd”, skriver Roger Rudolfsson i DIG.

The Mandelbrot Set: Blues for NYCF (New York Contemporary Five); The Mandelbrot Set (dedicated to Benoit Mandelbrot); Tobago; Grå lagerrock (dedicated to Sven Hessel); Syra (Acid); Chicken Stew; Som vindar; Tryck på alla knappar; Charles not Charlie (dedicated to Charles Mingus); A la Don (dedicated to Don Cherry).

Musiker: Gilbert Holmström, tenorsax, trumpet, wind tube; Pider Åvall, trombon; Kjell Jansson, bas; Anders Söderling, trummor.
www.eldrecords.se

Gilbert Holmström New Quintet

Tiden är kort!

Moserobie CD 2013

Lejonkungen möter de unga lejonerna och en av de senaste årens vassaste jazzplattor uppstår. Gilbert Holmström, född 1937, är årsbarn med Bernt Rosengren och Börje Fredriksson. Resten av bandet är max hälften så gamla. Ändå är harmonin perfekt.

Omslagsbild: Leif Engström

Gruppen spelar genomgående, med ett undantag, musik skriven av Gilbert Holmström. ”Tiden må vara kort, men detta är jazz som förlänger dagen och fångar in både lustfyllt stök – Dog

*Arne Larsson svarar
på frågan "Hur är det att
spela med Gilbert?"*

**"SOM TAND-
LÄKARE ÄR
HAN SERIÖS.
SOM MUSIKER
ÄR HAN
RELIGIÖS."**

Fight – och en ballad, Stars Fading Blue, där Gilbert Holmströms tenorsaxofonspel tar kommandot i en öm nattpromenad”, skriver PM Jönsson på Soundofmusic.

Tiden är kort: 1976; Osaka; Desert Walk; Libero; Stars Fading Blue; Dog Fight; Indian Chant; Tiden Är Kort.

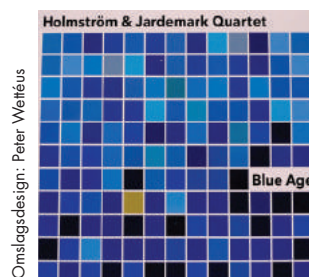
Musiker: Gilbert Holmström, tenorsax; Jonas Kullhammar, stritch, tenor, bas- och baritonsax; Magnus Broo, trumpet; Torbjörn Zetterberg, bas; Jonas Holgersson, trummor.
www.moserobie.com

Holmström & Jardemark Quartet

Blue Age

Guitarlandrecords CD 2015

En skinande juvel som växer för varje spelning. Den kan blända, men här finns massor av djup och dynamik som lockar till vidare lyssning.

Gruppen bildades 2012 i samband med en spelning på klubben Nefertiti i Göteborg.

Ytterligare konserter och en livesändning i P2 Jazz bådade för plattan. "Blue Age" innehåller åtta originalkompositioner av Gilbert och två av Rolf. Den som kommer att tänka på Sonny Rollins

Från inspelningen av "Tiden är kort" i Moserobies studio. Från vänster: Magnus Broo, Jonas Kullhammar, Gilbert Holmström, Jonas Holgersson, Torbjörn Zetterberg.

berömda platta "The Bridge", som han gjorde tillsammans med gitarristen Jim Hall, är inte helt fel ute. Här är vidareutvecklingen. 50 år senare.

Torsten "Flottis" Holmsten om att den skulle spelas i musiksalen. Det hände till och med att den spelades under teckningslektionerna.

Blue Age: Blue Age; Integrity; Autumn Sequence; Dokument inifrån; Alhambra; What's Happening; Clarity & Honesty; Beez Blues; Second Avenue Walk; Requiem.

Musiker: Gilbert Holmström, tenorsax; Rolf Jardemark, gitarr; Peter Jansson, bas; Anders Kjellberg, trummor.
www.rolfjardemark.com

Sven Tesch-Hallströms (student '64) främsta jazzmerit är nog att han lyckades tvinga klasskamraten och pianisten Roland Glittne att lära sig Rune Öfwermans då populära låt "Old Spice". Och att han, trots stort motstånd, förmådde övertyga

Vem är Gidde?

Det ligger ett tittägg i konditoriets fönster. Jag har aldrig sett ett sådant tidigare. Det är slutet av fjortioalet. Kusin Gunnela, hon med smilgroparna, och jag är i stan. För ett ögonblick förlorar jag mig i den magiska värld som anas i det lilla påskägget med fönster av glaserat socker. Min faster Karin och hennes man Gidde har flyttat till Saltsjö-Duvnäs utanför Stockholm. När vår årsboks redaktör Bo Eneroth frågar om jag vill skriva lite om Gidde är det min barndoms tittägg jag ser in i.

LARS LINDQVIST

GUNNELA MED DE glittrande ögonen och smilgroparna är Karin och Giddes yngsta dotter. Hon har fladdrande hår, islandströja, och sitter alltid i fören på båten på väg till Lövön. Gidde med sitt milda sätt, den ständiga flugan, sitt vita hår och förmågan att se barn. – Maten är klar, hörs det från matsalen. Jag dröjer lite vid flygeln nere i det stora rummet. Och känner Giddes blick i ryggen. Gunnela sitter redan vid bordet. Det är påsk hos kusinerna.

Det året fyller jag elva. Min söta mamma och jag, mamma i svart dräkt, den lilla hatten med grön slinga och ett litet flor, har just hittat mitt namn på dörren till Hvitfeldtska högre allmänna läroverket för pojkar. – Jag har kommit in! Hela den sommaren, på Ödsmål,

går jag med den grå mössan med den gröna randen, som klistrad på huvudet. I Ödsmål har släkten sina sommarvisten. Där bor, förutom farmor och farfar, mina farbröder Gunnar, Olle, Bengt, Tord, Bertil min far, och tidigare också Manne, studenter på Hvitfeldtska eller Latin.

Hos farmor och farfar är det besök för jämnar. Tevagnen rullas fram. Det väl dragna teet. De hembakade kakorna. Farmor och Gamla Dette, trotjänarinnan, finns alltid där. Och solen lyser på farmors blommor prunkande av rikligt tillskott av nattens stärkande vatten. – Nå, Lars, hur går det i skolan? Audiensen hos farfar är redan slut. Han återgår till verandan, cigarren och korsordet. Farmor och Gamla Dette vandrar arm i arm ut till dubbeldasset i det vi kallar Parken.

Upprop i Aulan. Vi sitter på balkongen, min farbror Tord och jag. Det är första dagen i den stora skolan. Jag är elva år och liten för

min ålder. Nedanför sitter både de yngsta och de äldsta eleverna. De senare förefaller mycket gamla.

Min farmor som gått på Nya Elementar har berättat hur hon beundrat Carl Larsson när

han arbetade med utsmyckningarna på hennes skola. Men det här måste vara något mycket mer!

Rektor Sven Em. Ohlon återför mig till ordningen, när han hälsar oss välkomna och talar om att skolans uppgift är att skilja agnarna från vetet i det ansvarsfulla arbetet att få fram för samhället nyttigt folk som riksdagsmän, bankdirektörer, läkare, advokater m. fl. De som inte förstår detta bör snarast inse det.

Gräva diken?

I folkskolan har magistern sagt till oss att om man inte anstränger sig kan man komma att få gräva diken resten av livet. Efter rektorns välkomsttal ser jag framför mig en lång karriär inom detta yrke. I folkskolan är vi 26 elever i klassen. Inte mindre än 22 blir kvar vid dikeskanten. De tidigare höga betygen devalveras redan efter första terminen på läroverket.

På Lövön har Karin och Gidde sitt fina sommarhus.

Mitt i viken ligger det, med utsikt över Hättan och Älgön. Huset har Giddes far James byggt. Han lär ha haft nittionio fastigheter i stan. Vid hundra måste man ha egen brandkår. I viken bredvid bor landshövdingen Malte Jacobsson.

Landshövdingen har en gång kört på ett grund utanför sitt hus. Där står sedan dess en kvast. Karin och Gidde är naturliga och borna romantiker. Alla skall vi bada! På rad till bryggan. Inga baddräkter. Somrarna på öarna i Hakefjordens myn-

ning ligger inbäddade i det sena fyrtioalets kvardröjande i en förfluten tid. Det moderna mullrar redan vid horisonten.

Ett år har gått på den stora skolan. Den gröna randen har bytts mot en röd. Några klasskamrater har redan följt rektors uppmaning och lämnat oss. Vi andra knegar på. I folkskolan hade klämmig grabb spelat dragspel på en lektion. Jag tyckte det lätt käckt. Och fick ett dragspel. Efter viss möda kunde jag spela O mein Papa! Detta talar jag stolt om för Holmsten, Flottis, som upplyser mig om att dragspel inte är ett instrument. Spelet byts mot en bandspelare. I klass 2⁵ spelar vi teater i fosterländsk anda. Pjäsen utspelar sig under trettioåriga kriget, "Lejonet från Norden". Kungen är huvudfigur. Jag spelar en Mor Anna med viss bravur. Skådespelaryrket ligger utanför rektorns ramar.

Detta är året för drottning Elisabeths kröning. Min kära kusin, hon med smilgroparna,

har åkt till England för att lära språket. Hon får där en svår lungsjukdom och dör hemma samma sommar. Karin och Gidde blir sig aldrig lika. Året är 1953 och dom har precis köpt gården Timmerås. För säkerhets skull har Ka-

rin tidigare köpt en inredd kvarn som hon hittat på fastlandet. Den står kvar på Lövön.

Tre år senare blir kärlekskusinen Maria, min farbror Bengts, keramikern, dotter bländad av solen och överkörd av ett tåg. Min farmor och farfar och tre av deras barn kom att följa något av sina barn till graven. I skolan läser vi nu Fänrik Ståls sägner. Den handlar om krigets hjältar.

För en ung läroverkspojke har allvaret börjat ta form.

Min rastlösa faster Karin och Gidde har sålt det stora huset på Lövön och köpt en gård utanför Uddevalla. Tanken är att de där skall leva ett "country gentlemanna liv" när Gidde pensioneras. Och så blir det också.

Mellan familjerna Saemund och Lindqvist är det så att Gidde gifter sig med Karin. Hon presenterar sedan sin bror Magnus för Giddes syster Ellida. Eller kanske är det tvärtom. Jag får sex kusiner. Gidde utbildar sig till agronom

Manne och Ellida, bägge tandläkare, som tar över ansvaret för gården. Året är 1940 när en sjuk patient hostar på sin tandläkare. Manne dör och lämnar efter sig en ung änka och två barn. Ellida blir kvar på Säm under större delen av sitt yrkesliv.

I bägge familjerna finns konstnärliga ambitioner och talanger. Giddes syster Signhild, gift Häller, är kanske mest känd för sina dockskåp utställda på Stadsbiblioteket. Signhild har liksom Bengt, min farbroder, gått på Valand och bor och arbetar under hela sitt liv i hemmet på Övra Husargatan 25 B, i hörnhuset som pappa James dubbelpålade och byggde vid 33 års ålder. Släkten har bott där fram till dessa dagar.

Boken till Gidde

Så, varför skriva en vänbok? Vem skriver en vänbok idag? Hur många har skrivit, eller funderat på att skriva en sådan bok till sin eller sina vänner? Räck upp en hand! Jaså, ingen.

Tänkte väl det. Vi har februarilov. Det är början av femtiotalet. Som så ofta tillbringas loven hos faster Karin och Gidde på Timmerås. Älskade T i m m e r å s ! Gidde har ett stort bibliotek. Han är en strålande berättare. Och han skriver sagor. Några finns publicerade i

på Ultuna med sikte på att ta över Säm, som är en stor egendom. Dock, juridiken och studentlivet i Uppsala synes intressantare än lantbruket i norra Bohuslän. Säm ligger mycket långt från Uppsala. Det blir min farbroder

bokserien Bland Tomtar och Troll.

Giddes cirka femtusen volymer klär väggarna i det trivsamma biblioteket. Längst bort flygeln, naturligtvis. Ostämd likaså, naturligtvis. I mitten av rummet den öppna, kalkade spi-

sen. I andra ändan av rummet hänger bonaden av syster Signhild föreställande livet på Säm. Nu är det mörkt ute och Gidde börjar berätta. Med mild stämma fylld av intonationer och långsamma utvikningar spinns historier, ofta tagna ur den egna vardagen. Gidde kan både se och tala till oss barn.

”Det är en sensommardag på Lövön, förstår ni. Vi har gått och lagt oss och sagt god natt. Vid pass klockan två hörs stilla pianomusik från övre hallen i huset. Musiken kommer och går. Det är svårt att urskilja tonerna. Karin går ut, musiken tystnar. Spinnetten står där ...”. Gidde förför oss med sin berättarkonst i det dunkla rummet med brasan brinnande. Spöken och inbillade skuggor, en sen kväll på ön ... För att så småningom avslöja att mössen har byggt bo i spinnetten.

Siskejäv!

Jag är nu uppflyttad några klasser och färgerna byts på mössranden men mössan sitter alltid där den ska. Betygen är så där och jag börjar tvivla på om jag skall klara hela maratonloppet. Någon säger att hans far är byråchef. Byråchef? En avgrund öppnar sig mellan min slitna skolbänk och byråchefens blanka skrivbord. Golfbyxorna hänger ner på benen och jag är 1,48 lång, eller kort. Jag är sen, som man sa på den tiden.

Livet leker inte. Tomrummet efter kusinerna är kvar och har så förblivit. På Rosengatan där vi bor är jag nästan den enda ”siskan”. För detta får jag stundtals gå igenom en del skärselfar.

Vägen hem går på cykel nedför Föreningsgatan. Full fart förbi Annedalsskolan. Siskedjäv! Stenarna viner.

En dröm av värme

Äntligen på väg till Timmerås! Vi skall vara där över påskhelgen. Föräldrarna ser fram emot mat, vin och härlig samvaro. Gidde är som alltid en omtänksam värd. På Timmerås finns hästen Nellie och kor. Erik heter han som

sköter det. En god människa. Med honom kan man åka släde och lämna mjölk när det är kallt och stjärnklart på morgonen. Erik selar Nellie och spänner hästen för den lilla kyrksläden. Vi ska köra själva. Det går bra fram till vägen. Där vänder vi, bror min och jag. Nellie vill hem fort, mycket fort. Timmerås! Timmerås är en dröm av värme, bildning och trivsamhet. Ett milt bohemiskt skimmer ligger över det vackra hemmet med sin avsaknad av pedanteri och småborgerlig ordning. En förlorad värld.

– Charlie Parker är död! Nygren slänger upp klassdörren och skriker: ”Charlie Parker är död!” Jag har inte lyssnat på Charlie Parker. Mer på dixie. Men jag förstår att det här är något viktigt. Bill Haley och rock and roll. Coca Cola med magnecyl. En ny tid är på väg. Den gamla skolan börjar stå i vägen. Tretton år senare exploderar studentupproret i Paris.

Fantasi och lekfullhet

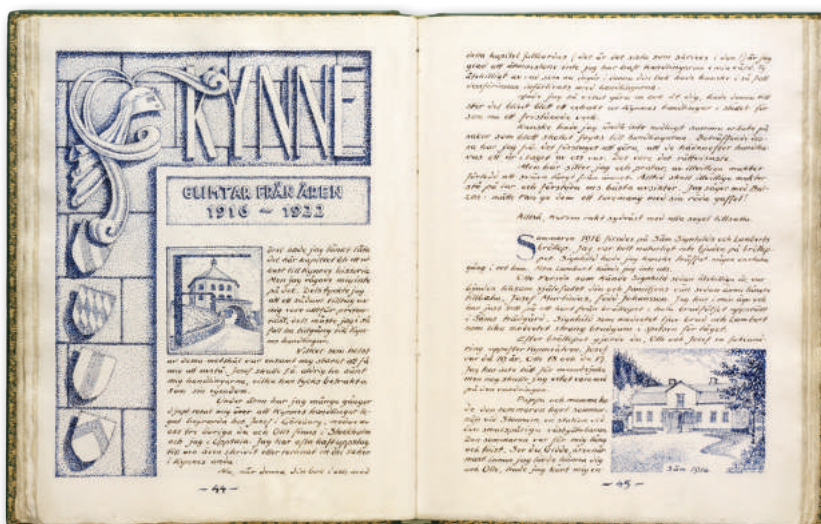
En programpunkt i radions Obs! handlade i somras om borgerlighetens förlorade bildning. Utbildning och bildning var tidigare självklara begrepp. Vänboken till Gidde är vackert exempel på vad bildning i lekfullhetens och fantasins tecken kan åstadkomma. Mycket arbete för sitt eget nöjes skull och tillägnat en kär vän. Dessutom många år efter det att deras vägar skilts åt. Är det inte lite sorgligt att en vänbok skall ses som ett fynd? När en sådan här yttring borde vara ett vanligt sätt att visa sin sympati och kärlek för sina vänner.

Så en dag står man där på trappan. Den vita mössan är plats. Maratonloppet avslutat. Jag är en av dem som rektor lyckats baxa fram hela vägen. En av de elva procent av en årskull som tagit de första stegen mot en förväntad fortsatt utbildning och kanske bildning. En av den gamla skolans elever.

Karin och Gidde fortsätter sitt stilla liv på gården. Tillsammans med mina studiekamrater firar jag flera midsomrar med det åldrande paret. Året är 1967. Hans Palmstierna har pre-

cis kommit ut med sin bok "Plundring, svält och förgiftning".

Gidde är upprörd och illa berörd av boken. Han har i hela sitt yrkesverksamma liv arbetat för lantbrukets modernisering. Han sitter i bl.a. Lantbruksakademien och Kemikalieinspektionen och har varit verkställande direktör i Skogs- och Lantarbetsgivareföreningen. Gidde dör av en hjärtattack på Timmerås 1968. I boken "Socialisten" skriver Ivar Lo-Johansson att Gidde "var en studentikos karl, litterär, hade velat dikta, var human". En bättre bild av Gidde är svår att teckna. Och vem vill inte skriva en vänbok till en sådan människa? Detta är mina rader till och om Gidde.

Vänboken till Gideon "Gidde" Saemund skrevs, ritades och präntades till hans femtioårsdag 1948 av gamle vännen och skolkamraten Yngve Ågren. Yngve var då redaktör för Grönköpings Weckoblad. Se vidare Årsboken 2014.

Lars Lindqvist, student 1961 L IIF. Jur.kand. i Lund. Efter tingsmeritering bl.a. SAF, Regeringskansliet, Sveriges Radio, Volvo. Sedan 1992 verksam i egna företag.

Bibel 2000 – ett verk av gamla Hvitfeldtare

Inför sekelskiftet 2000 presenterades en ny bibelöversättning för svenska folket, Bibel 2000. Två gamla Hvitfeldtare, Bertil Albrektson (student 1948) och Per Block (student 1953) har gjort några av de viktigaste insatserna i arbetet. Båda ser tacksamt tillbaka på den bildningsgrund som lades under gymnasieåren.

CHRISTER HEDIN

Bertil Albrektson är född 1929 och fortfarande aktiv som forskare och författare. Han bor i Uppsala och när jag får tag på honom håller han på att slutgranska korrekturet till en ny bok med uppsatser med anknytning till hans specialområde, Bibelns gamla testamente. Bertil Albrektson intervjuades i Uppsala Nya Tidning inför sin 85-årsdag och nämnde då med tacksamhet den grund som lades under studierna på Hvitfeldtska. Mer demokratisk går knappast att finna, anser han. Pengar och börd saknade betydelse. Endast studieresultaten räknades.

Som flöjtist i skolans orkester fick han medverka i den berömda kantat som uppfördes vid jubileumsfirandet år 1947. Theodor Freemans text och Torsten Holmstens musik var en värdig hyllning till den då 300-åriga skolan. Men den unge Bertil hade många andra intressen. Han tyckte mycket om att spela fotboll, men ännu mer intresserad var han av att teckna och måla. Målar gör han fortfarande och vid flera tillfällen har hans verk visats på jurybedömda utställningar i Uplands konstförenings regi.

Tage Långström var hans lärare i svenska och kanske den som satte de djupaste spåren, främst genom studierna i modern lyrik. Alla minns nog studierna i Kjellgrens, Lidners, Geijers och Tegnérns diktning; den kunde ta så stor plats att det inte blev tid för läsning

av Lindegren, Gullberg, Vennberg och Södergran. Tage Långström, som senare blev lektor vid Vasa läroverk, såg till att de moderna också fick utrymme. Bertil Albrektson är tacksam för det.

I sitt arbete med Bibel 2000 har han haft Gun-Britt Sundström och en rad andra författare vid sin sida för att ge översättningen ett modernt och tilltalande språk. Till dessa stilarter hör exempelvis Gunnar Harding, Karl-Gustaf Hildebrand, Agneta Pleijel och Tomas Tranströmer. Bertil Albrektson har själv också bidragit med synpunkter, och han är övertygad om att känslan för svenskans rikedom och nyanser tidigt utvecklades genom Tage Långströms undervisning i svensk litteratur.

Rektor Ohlson minns han med respekt, liksom en senare efterträdare på rektorsposten, Tage Wikström, som var hans lärare i latin. Tage Wikström hade gåvan att göra de bästa eleverna ännu bättre, men var knappast någon pedagog i umgänget med de svagare. Våren 1948, när Bertil Albrektson tog sin mogenhetsexamen, var studentstilen i latin ovanligt svår. Endast fyrtio elever i hela Sverige hade skrivit felfritt; fyra av dem gick i Bertil Albrekts sons klass och var Tage Wikströms elever.

Flera klasskamrater blev forskare, bland dem Emin Tengström, som banade väg för ämnet humanekologi i den akademiska världen.

Bertil Albrekts sons familj var kristen och hemmet präglades av en mild

Per Block

schartauanism – som så många andra i Göteborg vid mitten av förra århundradet. Det föll sig naturligt att en läsbegåvad pojke skulle studera till präst. Skolans undervisning i kris-

tendoms-kunskap minns han inte som någon större upplevelse. Lektor Oskar Hippel – som varit nära att bli professor men förlorat en utnämningsstrid mot blivande ärkebiskopen Yngve Brilioth – var tidvis sjuk och ersattes av den uppskattade lärarkandidaten Bertil Block. Oskar Hippel var expert på kyrkorätt och kom som lektor till Hvitfeldtska 1932. Han dog under hösten 1947. För Bertil Albrektsons del följde studier i Göteborg efter studenten; där tog han en kandidatexamen med grekiska, semitiska språk och filosofi som grund för vidare teologiska studier i Lund. År 1956 prästviges han av Bo Giertz.

Forskningen lockar

Bertil Albrektson var bara präst i en månad innan han återvände till Lund. Intresset för språk och kultur i antikens Mellanöstern lockade honom till studier i Gamla testamentet. Under sin forskarutbildning tjänstgjorde han sammanlagt några månader som präst. Utöver hebreiska fördjupade han sina kunskaper i syrisk. En period var studierna förlagda till Cambridge, som blev en omvälvande upplevelse. Han instämmer i en annan akademikers klagan över det stora felet med Oxford och Cambridge:

”När man har upplevt dem tycker man inget annat är lika mycket värt!” I Cambridge fick han lyssna på C S Lewis, en litteraturhistoriker med intresse för religion, som bland annat i Narniaböckerna har gestaltat kampen mellan gott och ont. C S Lewis föreläsningar var det mest lysande som Bertil Albrektson har upplevt i fråga om akademisk undervisning.

Bertil Albrektson tog den gamla licentiatexamen i teologi och gick sedan vidare mot doktorsexamen. Han disputerade år 1963 och fick docentbetyg på avhandlingen. Det innebar inte utan vidare någon tjänst vid uni-

versitetet, men snart kallades han till den teologiska fakulteten vid Åbo akademi, Finlands svenskspråkiga universitet. Tjänsten som professor var vakant och han förordnades att uppehålla tjänsten. Den utlystes efter några år och Bertil Albrektson blev ordinarie lärare i bibelkunskap eller exegetik som det heter, år 1967. Avgörande för utnämningen var hans arbete om Gud som historiens herre enligt traditioner i Mellanöstern. Bertil Albrektsons arbete var banbrytande. Han visade att Bibelns tanke på Guds handlande i historien också kan återfinnas i texter från Assyrien, Babylonien och andra folk i Mellanöstern.

Bertil Albrektson – och hans växande familj – trivdes alldeles utmärkt i Åbo. Det var små grupper av studenter och han fick

tillfälle att undervisa på olika stadier. C S Lewis är känd för att han utvecklats från ateist till kristen genom kontakten med katoliken J R R Tolkien, som skrev Sagan om Ringen. Lewis kände sig dock mest hemma i anglikanska kyrkan. Bertil Albrektson har snarast gått den motsatta vägen. Han kom från ett kristet hem och hans tro var tillräckligt stark för att han skulle prästvigas, men sedan tjänstgjorde han knappast som präst och efter hand kom tvivel

let smygande. Han började känna det ohylligt att stå kvar i prästämbetet. Eftersom han var verksam utanför Sveriges gränser stod han direkt under ärkebiskopen. Det var Olof Sundby som fick ta emot hans begäran om avsked och – som man kunde vänta – uppskattade ärkebiskopen en präst som var ärlig nog att stå för sin övertygelse. Bertil Albrektson anser sig närmast som ateist.

Bibelkommissionen

Religiös övertygelse har inget självklart samband med akademisk skicklighet eller heder-

Bertil Albrektson

lighet – kanske inget alls. Koranen översattes år 1917 till svenska av en professor i semitiska språk som i företalet visar att han betraktade allt i boken som plagiat eller fantasier, men översättningen är lysande och betraktas som en av de bästa som gjorts i modern tid. Bertil Albrektson ansågs vara lämpad för att vara en av de huvudansvariga för nyöversättningen av Gamla testamentet. Därigenom blev han en betydelsefull medlem av den bibelkommission som under slutet av 1900-talet skulle översätta Bibeln på nytt till svenska – och det visade sig vara ett utmärkt val. Vid seklets början hade en lärd skara gett vårt land en välgjord översättning som kom ut 1917 – alltså samma år som Koranen. Denna "Gustav V:s bibel" har många förtjänster, men det svenska språkets utveckling gjorde att den ansågs föråldrad redan vid mitten av 1900-talet. Många översatte delar på egen hand, bland andra biskop Bo Giertz, men det behövdes en ny officiell. Det blev Bibel 2000.

Bertil Albrektson betraktar det som ett av sitt livs stora glädjeämnen, att han fick detta uppdrag som krönet och avslutningen på den yrkesverksamma delen av livet. Många medarbetare var inblandade, men mest hade han att göra med Gun Britt Sundström och Christer Åsberg i det dagliga arbetet. Alla var måna om att språket i den nya översättningen skulle vara troget mot grundtexten, lätt begripligt av vår tids svenskar men också värdigt så att det kunde läsas vid altaret och i andra högtidliga sammanhang. Under en tid diskuterades om man skulle ha två översättningar, en vardaglig och en högtidlig för kyrkans gudstjänster. Det blev inte så men kraven blev därför så mycket större på den enda versionen. För att finna rätt ord och formulering krävdes språköra och fantasi.

Svenskan har utvecklats under 1900-talet men mycket har hänt också på andra områden. Kunskapen om texterna och originalspråken har förbättrats, bland annat genom fynd av gamla texter som Dödahavsrollarna.

Vi vet – eller anser oss veta – bättre vad de gamla orden betydde. I översättningen från 1917 kunde man i Moseböckerna läsa om Israels fiender att "Herren, din Gud, skall sända getingar över dem, tills de som är kvar och håller sig gömda för dig har blivit utrotade". (Femte Moseboken 7: 20) Nu står det: "Herren, din Gud, skall också sprida modlöshet bland dem." Getingarna har blivit modlöshet genom nya kunskaper om ordet i grundtexten. Många kristna i Sverige har kunnat höra och läsa om dessa getingar som på Guds uppdrag har bekämpat hans fiender. Var det Guds ord?

Bertil Albrektson kan se tillbaka på ett långt liv i sällskap med Bibeln, dess kultur och läsare. Han har träffat många företrädare för olika grupper som haft synpunkter på språkfrågor, både hebreiska och svenska. Han har träffat lika många – eller flera – som haft synpunkter på vad som är "rätt" översättning. Enligt Bibelns skapelseberättelse var det något som svävade över vattnet i universums allra första ögonblick. (1 Mos 1: 2) Var det Guds Ande, som man kunde läsa i den gamla översättningen, eller en gudsvind som det står i den nya? Kristna som tror på treenigheten vill gärna att Guds Ande skall nämnas redan i samband med skapelsen. Men översättningen skall göras utifrån språk och sammanhang. Därför står det att en gudsvind svepte fram. Läran skall inte styra översättningen.

Trohet mot texten har varit en ledstjärna för kyrkan. Det har inte minst prästerna på Västkusten predikat. Bertil Albrektson har stor respekt för de "rätte lärare" han fostrades av i sin ungdom, som konfirmanterprästen Gerhard Rexius. I sitt arbete med Bibel 2000 har han vinnlagt sig om samma trohet mot texten. Många texter kom till i det gamla Mellanöstern, men alla har inte bevarats så väl som Bibelns Gamla testamente. Det är en stor lycka att en så rik och omfattande text finns tillgänglig i modern språkdräkt för vår tids människor.

Bibeln är helig text för judar och kristna. Under den kristna väckelsen i Sverige under 1800-talet var psalmboken och Bibeln de viktigaste böckerna i folkets fromhetsliv. När frikyrkan växte fram förstärktes Bibelns ställning och för många var det den enda bok de läste och ansåg sig behöva läsa för att leva ett fullvärdigt mänskligt liv. Bibeln blev aldrig en folkbok, men bibeltexter och bibelcitat spreds genom postillor och andaktsböcker. I alla debatter om religion utnyttjades bibelord som argument. Det gjorde att andra blev främmande för Bibeln. Om någon tog fram en Bibel på tunnelbanan började man undra om det var för att "frälsa" medpassagerarna. Under alla förhållanden betraktades bibelläsaren som en "frälst" – väckelsens kristna kallades inte "läsare" för inte.

I dag är situationen en annan. Bibelns innehåll återkommer i olika skepnader, som dyrbara fotoböcker eller dramatiska teaterpjäser. Det har gått upp för allt fler att texterna är givande för läsare oberoende av personlig tro. Man kan förhålla sig på olika sätt till innehållet, men religiösa skall inte lägga beslag på texten och bestämma tolkningen. Det nyvaknade intresset för Bibeln kan bero på att sekulariserade svenskar insett vilka rikedomar som döljer sig i Bibeln. Tack vare Bertil Albrektson och Bibelkommissionen har Sverige en Bibel som motsvarar och stimulerar det nyväckta intresset. Bibeln bidrar fortfarande till ett rikare liv – även om det inte behöver vara den enda boken man läser.

Per Block

Per Block har en något mer kluven inställning till sin skoltid vid Hvitfeldtska. Han trivdes alldeles utmärkt när han gick där, men under livets gång har han hunnit ompröva mycket. Är det egentligen riktigt sunt och rimligt att se tillbaka på skolan med den kärlek och tillgivenhet som bland annat årsboken ständigt vittnar om? Kanske det hade varit nyttigare att göra lite uppror och våga ifrågasätta – så

som Per Block gjort senare i livet. Men det gjorde han inte och allt gick bra för honom. Därför återkommer ofta påminnelser om det beröm han fick av rektor Ohlon för att han fått det fulländade studentbetyget: Stort A i alla ämnen utom gymnastik, där han hade B.

Skolans belackare brukar hävda att lärarna var starkt klassmedvetna och gynnade "skeppsredarsöner", alltså överklassens barn, men hade svårt att uppskatta elever från arbetarklassen. Några kan ha upplevt det så, men det finns gott om exempel på barn som inte var av skeppsredarsläkt men väckte lärarnas respekt genom sina resultat i skolarbetet. Per Block kände sig som en företrädare för "prästbarnen". Många kände till hans far, kyrkoherde Anders Block i Haga. Bidrog det till de höga betygen? Per Block själv utesluter inte möjligheten – men det kan vara ett utslag av hans ödmjukhet.

Per Block minns med tacksamhet sina språklärare. Tage Wikström var hård men hans dräpande kommentarer drabbade aldrig honom. Ahlborn var en lysande lärare i franska som verkligen tränade språkfärdighet. Vissa lärare var kyrkliga, med sympatier för schartauansk konservatism. De satte särskilt värde på elever med namn som Block. Andra hade en mer skeptisk attityd till kristendomen. Den mycket uppskattade Gustaf Fredén lät en gång klassen läsa ett stycke av Dostojevskij, där han skildrade en omänsklig grymhet. Frågan aktualiserades: Kan det finnas en god och rättvis gud när sådant får ske?

Filosofiprofessorn Ingemar Hedenius fick många att ställa den frågan under 1950-talet, men av den heta debatten om tro och vetande märktes inte mycket på Hvitfeldtska. Per Block kunde bevara sin barnatro genom gymnasiet. Både han själv och familjen var inställda på att han skulle studera till präst. På söndagarna predikade pappa Anders ofta i Hagakyrkan, men det fanns möjlighet att höra andra "rätte lärare" i Göteborg. Carl Törnqvist i Domkyrkan hade en enkel men

sympatisk tro. Josef Rhedin i Örgryte var en imponerande predikant.

Anders Block var konservativ på många vis men liberal i sin teologi och svuren fiende till Hitler och de schartauaner som hyllade honom. Anders Block var vän med Olle Nystedt, som är känd för sitt rakryggade motstånd mot nazismen. När norska judar fördes till gaskamrarna protesterade han genom den predikan han höll i Göteborgs domkyrka den första söndagen i advent år 1942. Rubriken var: "Om vi teg skulle stenarna ropa", och den trycktes i flera dagliga tidningar.

Efter studenten 1953 studerade Per Block grekiska, hebreiska och filosofi i Göteborg. Bland filosoferna mötte han tvivlare av samma typ som Ingemar Hedenius och kunde drabbas av kusliga känslor: Tänk om det är tvivlarna som har rätt! Konservativa kristna levde i ett "kognitivt universum" där ett antal självklarheter om Gud och frälsningen aldrig ifrågasattes. Tänk om allt det är byggt på lögnen och inbillning! Tvivlet gnagde i Per Block men studsade tillbaka från den hårda ytan av kristen övertygelse. Den gången omprövade han inte sin livssyn eller livsväg. Han gjorde militärtjänst på KA4 och kom till Lund för teologiska studier på hösten 1957.

Den teologiska studiemiljön var beskyddande. Bibelstudierna skonade de troende från alltför hotfulla frågor om trovärdighet och tillkomsthistoria. Per Block blev snabbt teologie kandidat och genomgick den praktiska kursen för prästvigning, men kände sig inte mogen att vigas till det heliga ämbetet. Han påbörjade fortsatta studier i bibelkunskap med inriktning mot Nya testamentet men blev snart indragen i kårpolitiken, där han enligt egen uppfattning "lärde sig lika mycket som på KA4" om livet utanför de fromma kretsarna. Studierna fick vila.

I Lund fanns en omtyckt studentpräst, som ville ha Per Block till efterträdare, och det gjorde att den uppskjutna prästvigningen blev av. En kvinna skulle samtidigt vigas till

präst i Lunds domkyrka. Det var under en tid då frågan delade kyrkan i två läger. De högkyrkliga och "bekännelsetrogna" varnade honom för detta samröre med "okristna". Varningen framfördes av en teolog, som senare bytte fot för att bli biskop. Biskopsmössan var värd den mässan för honom. Per Block hade ingen förståelse för motståndet mot kvinnliga präster – och ännu mindre för dem som vände prästkappan efter vinden.

Per Block mötte som studentpräst unga människor som ville tala om sitt liv och sin ångest. Det ställde honom inför frågan om vem han själv var och vad han ville med livet. En kluvenhet i botten hindrade honom från att bli den trygga samtalspartner som studenterna behövde. Det ledde till en flerårig terapi hos en kristen psykoanalytiker i Malmö som blottlade och bearbetade själens djup. Det var en svår och smärtsam process som rörde upp känslor och minnen. Allt ställdes på ända men hade snart börjat falla på plats igen i ett nytt mönster, som han själv hade utformat.

Per Block gick befriad vidare, lämnade prästämbetet och blev erbjuden att medverka i forskningsprojekt som rörde kyrkan och samhället. Det skulle klarlägga religionens roll och relation till det omgivande kulturlivet. Det finns ett fåtal akademiker som visat stor duglighet inom forskningen trots att de aldrig doktorerat. Till dem hör Per Block. I Göteborg höll man på att bygga upp en ny institution för undervisning i religionsvetenskap. Där blev han anställd som lärare i bibelkunskap. Senare fick han en motsvarande tjänst i Uppsala och från 1975 var han knuten till Bibelkommissionen, först för Nya testamentet och senare också för att fullborda det Gamla.

Per Block bosatte sig med familjen i Knivsta och förenade en tjänst som universitetslektor med arbete i Bibelkommissionen från 1975 och fram till dess den nya bibeln – strax efter sekelskiftet – var färdig med kommentarer och allt. Han anser som Bertil Albrektson

att arbetet i Bibelkommissionen var det mest stimulerande han sysslat med under livet. Det passade honom också alldeles utmärkt, eftersom allt arbete med översättningen gav värdefullt underlag för undervisningen i bibelkunskap. Studenterna fick följa översättarnas vändor och lärde sig förstå vilka svårigheter det innebär att på modern svenska återge en hebreisk text med tusentals år på nacken.

Per Block stimulerades av diskussionerna med de teologer som hade bergfasta övertygelser om hur Bibeln kommit till och vad allt betydde som stod där. En del åsikter kunde han känna igen från sin egen ungdom. Den feministiska vågen blev en lättnad: när feministerna och fundamentalister pucklade på varandra var han inte längre måltavla utan kunde försynt bidra med kunskaper och perspektiv som engagerade studenter i stridens hetta hade glömt eller förträngt.

Bibeln kräver – som alla äldre texter – kommentarer för att bli begriplig. Den har tryckts på svenska många gånger med mer eller mindre vederhäftiga kommentarer. Under 1800-talet gav missionsvännen Peter Fjellstedt ut en kommenterad Bibel som uppskattades mycket i kristna kretsar. De upplysningar som ingår i Bibel 2000 är till rätt stora delar Per Blocks verk. Bibelkommissionen blev ålagd av regeringen att vara färdig med översättningen till nyåret 2000, alltså till millennieskiftet. Det fanns ingen möjlighet att hinna med alla kommentarer till dess, utan den kompletta Bibeln kom först under 2001.

Kommentarerna är alltigenom sakliga men det innebär inte att de är uppskattade av alla. Per Block nämner som exempel ordet ”jungfru” i berättelsen om ängelns besök hos Maria. Det står i Matteusevangeliet att en profet hade förutsagt detta: ”Jungfrun skall bli havande och föda en son.” (Matt 1: 23) Det syftar på en text hos profeten Jesaja, men där står det inget om någon jungfru, utan bara att den ”unga kvinnan är havande och skall föda en son”. (Jes 7: 14) Det hebreiska ordet

betyder bara ”ung kvinna”. Hur kan hon då bli en jungfru i Nya testamentet? Jesajatexten fanns också i en grekisk översättning, och det grekiska ordets betydelse ligger närmare vårt ”jungfru”. Det utnyttjar författaren till Matteusevangeliet för att ge stöd åt övertygelsen om att Gud har planterat den ”säd” i Maria, som växte till Jesusbarnet.

Kommentaren i Bibeln förklarar detta. Att en ung kvinna får en son är enligt profeten ett synligt tecken på Guds medverkan till seger och befrielse. För kristna som tror på jungfrufödelsen är det inte nog. De vill att profeten skall förutsäga jungfrufödelsen. För några av dem handlar det om tron på Jesus gudomlighet. De menar att denna övernaturliga födelse är ett villkor för hans roll som frälsare. För andra betyder jungfrufödelse något mer. De vill att Maria skall kunna hyllas som ”evig jungfru”, alltså en kvinna som aldrig haft något sexualliv. För båda grupperna är det centrala trosföreställningar som står på spel. Det väcker starka känslor.

Det är bara ett exempel på hur lätt det är för de troende att försöka tvinga sina egna övertygelser in i texten. När det inte går i grundtexten vill man gärna manipulera översättningen. De troende kan rikta sina misstankar mot Per Block. En präst, som lämnat prästämbetet – vågar man lita på honom? Utnyttjar han inte situationen till att så tvivel på Bibelns budskap? Den misstänksamheten kan Per Block leva med. Han vet i regel mer om Bibelns text än de som har synpunkter. Vad som är rätt form av kristendom vill han inte avgöra. Han har funnit sin egen väg. Men vad som står i texterna och vad det kan betyda på nutida svenska har han bestämda uppfattningar om – även om han gärna diskuterar dem så länge det är fråga om språk och inte tro.

Lika och olika

Bertil Albrektson och Per Block har mycket gemensamt. De kommer från kristna familjer i Göteborg och har gått på Hvitfeldtska. Båda

läste in gedigna examina med hebreiska, grekiska och filosofi i Göteborg innan de fortsatte till Lund för att läsa teologi. Forskningen lockade båda och de valde bibelkunskap, den ene Gamla och den andre Nya testamentet. Så hamnade båda i Bibelkommissionen och kunde bidra till att svenska folket fick en modern bibelöversättning vid sekelskiftet.

De har en annan viktig egenskap gemensam. Båda är prästvigda men har tjänstgjort mycket lite som präster, båda har lämnat prästämbetet och mitt intryck är att båda blev glatt överraskade av att deras respektive biskopar gjorde denna reträtt så lätt för dem. De drabbades inte av några förebräelser för att de svek kyrkan. Olika skäl gjorde att de inte längre ville vara präster, men vilka skäl det än var så skulle det naturligtvis vara ett långt större svek mot kyrkan att stanna kvar i prästämbetet om man själv inte vill. Det är en så speciell uppgift att man bör ha en personlig övertygelse som grund för sitt arbete.

Kanske kan man ändå undra om Göteborg och Hvitfeldtska var en miljö som gjorde det för lätt att tänka sig en framtida prästbana. Unga som växte upp i Stockholm var nog mer medvetna om kritiken mot kyrkan och de problem som väntade en kyrkans tjänare. Vi kan ändå vara tacksamma att de valde teologiska studier, så att de kunde bidra till den utmärkta och allmänt uppskattade nya bibelöversättningen.

Christer Hedin, född 1939, student på Hvitfeldtska 1957. Religionshistoriker vid Stockholms universitet. Har varit lärare och radiojournalist, bland annat som chef för vetenskapsredaktionen vid Sveriges Radio. Disputerade 1988 i religionshistoria och är docent i livsåskådningsvetenskap.

NYBURGARE

*En pigg och käck Göteborgare
som just börjat på McDonald's
é väl trots sin snabbhet
och det breda leendet
ändå en riktig nyburgare?*

— ULF HERRSTRÖMER

En legendarisk fjällresa med lyckligt slut. Och en uppsats som knappt blev godkänd.

Richard Bark, student på Allmänna linjen 1957, tar oss med på en vådlig fjälltur som dock slutade lyckligt. Lika lyckat var det inte när den omstridde läraren Torsten Carlberg bedömde Richards uppsats om resan. Bedöm själv om Carlberg hade rätt.

RICHARD BARK

RICHARD BERÄTTAR: SKOLANS fjällresa 1954 till Storulvåstugan i Jämtland har med rätta blivit ihågkommen och mytomspunnen. Jag hade glädjen att som snart 16-årig förstaringsare få vara med på resan. När uppsatsämnet "Intervju med en fjällresenär" tilldelades oss, var valet inte svårt. Resan blev minst sagt mycket händelserik. Vi hade dessutom överraskats av en snöstorm uppe på fjället, som hade kunnat sluta riktigt illa, om inte skolans skickliga och kartläsningskunniga gymnastiklärare hade full kontroll över situationen. Denna fjällfärd är dessutom förevigad på bild; kanske någon vet vem fotografen var?

Därtill fick vi mycket god kontakt med våra lärare: gymnastikdirektörerna Wilhelm Lindskog och Bertil Dunberger. Det var bara Leif Dahlgren som upplevdes som "stroppig" och ville kallas "Kapten", vilket dock aldrig kom på tal. Medföljare var också kristendomsläraren Sven Torén – "Choklad-Jesus" – och hans söta hustru Inga.

Den uppsats jag skrev, återges här i oensurerat skick. Dock har några stavfel rättats, men inte de 31 (!) "rättelser", som vår modersmålslärare Torsten Carlberg gjorde med sin

Dunberger, Dahlgren och Slättberg

Olle Karlsson med författaren

rödpena i mitt opus. Han var f. ö. en mycket ifrågasatt lärare. Uppsatsen fick betyget B, vilket säger en hel del om denne klåfingrige glädjedödare, men också mycket om de krav som ställdes på oss elever på 50-talet.

Tåget kommer in på stationen, och en mängd sportklädda ungdomar med ryggsäckar på hoppar ur. De är pigga och glada. De skrattar, visslar, sjunger, ropar och hurrar för sina ledare. Jag haffar en av grabbarna och frågar, var han har varit under februarilovet.

- Storulvåstugan, säger han. Den ligger en två mil från Enafors. För att komma dit fick vi åka skidor ifrån Handöl. Det var en tur på 12 km. Vi körde på hårda skavlen över väldiga hedar med fjäll på sidorna.

- Hur var förläggningen då?

- Joodå. Det var tre hus där. I det större bodde ledarna och några elever. Där åt vi och där höll vi hus på kvällarna. Resten bodde i två stugor. Det fanns ingen elkraft i hela Storulvån, så fotogenlampor och kaminer användes.

- Naturen är väl strålande i de där trakterna?

- Härlig! Den ena storslagna fjället efter det andra omringade oss. Vi var ute på turer varenda dag, och alldeles i närheten hade vi en slalombacke. Två gymnastiklärare undervisade oss i slalom. Backen var lång och brant, så det gick som bara den...

- Hade ni tur med vädret?

- På söndagen var det solsken och inte ett moln på himmelen. På tisdagen hade det dragit ihop sig till full snöstorm, som först började lugna sig frampå torsdan.

- Men vad var nu det roligaste däruppe?

- Det var när vi besteg Getryggen. Vi (12 st) skulle till Blåhammaren, men det blåste för mycket, så vi fick vända och ta bakvägen hem mellan Tvärklumpen och Getryggen. Det stormade inte så mycket där. Vi åkte till ett ställe, där vi skulle kunna gå över Getryggen och komma ner till vår förläggning på andra sidan. Vi tog av oss

skidorna och gick med dem på ryggen rakt upp. När vi kom nära toppen kände vi, hur stormen välvde över oss. Vi fick kravla och krypa oss fram, stödjade oss på stavarna och sätta fötterna hårt i den fasta snön för att inte rasa nerför den branta fjällsluttningen. Det rann ur näsa och mun på mig, och den 25-30 sekundmeter hårda stormen piskade massor av snö i ansiktet på oss, så vi såg inte mycket. Som väl var förfrös ingen.

När vi hade kommit över på andra sidan, satte vi på oss skidorna och åkte nerför det över tusen meter höga fjället. Att komma hem efter en sådan tur är något som skänker en härlig tillfredsställelse.

Jag vill också säga det, att lärarna var så fantastiskt trevliga och käcka, så att vi kände oss som kamrater med dem.

Sista kvällen hade vi en liten kabaré med kupletter, ett lärarkollegium, där några lärare återgavs i karikatyr av grabbarna. Ett giftigt reportage från en tänkt skidtävling mellan våra ledare och en utomordentlig efterapning av lektor Brenels morgonböner stod också på programmet. Lärarna ordnade prisutdelning med rolig klassindelning av en slalomtävling. Kvällens höjdpunkter var direktör Lindskogs rörande och nobla tacktal och sen elevernas tack till Storulvåstugans betjäning och till ledarna. Direktör Lindskog avtackades och fick en gåva ifrån alla eleverna, och så hurrade vi. Jag vill här citera direktör Dahlgrens ord: "För att det skall bli en trevlig fjällfärd, beror det på basen för fjällgänget!"

Efter ett rungande "Hej! Tjolaha!!!" för FJÄLLEN färdades vi på skidor bort från Storulvån.

Betyg: B

17.3.54

Cb

Årsboksredaktionen och rektor höjer betyget postumt till lilla "a"!

Den grå klippans hemlighet

Herrarna bestämmer sig för en nostalgipromenad i terrängen ovanför och söder om Näckrosdammen. För Gilbert är detta helig mark och liktydigt med barndomens och ungdomens ängder – fyllt av mystiska artefakter från bl.a. 20-talet.

BO ENEROTH

På 10- och 20-talen var det febril aktivitet i Lorensbergs- och Johannebergskvarteren. Var själva Lorensbergsberget låg är något oklart – men knappast var det berget ovanför Näckrosdammen. Johanneberget? – Ingen vet! Nåväl, här byggdes det och på 20-talet skulle mycket stå klart till Göteborgsutställningen 1923.

Men det behövdes både 20- och 30-talen sedan, för att få hela den nybyggnationen i området Lorensberg/Johanneberg på plats – vilket också inkluderade Götaplatsens slutliga utformning.

Idrottens hus vid ändan av Näckrosdammen 1923.

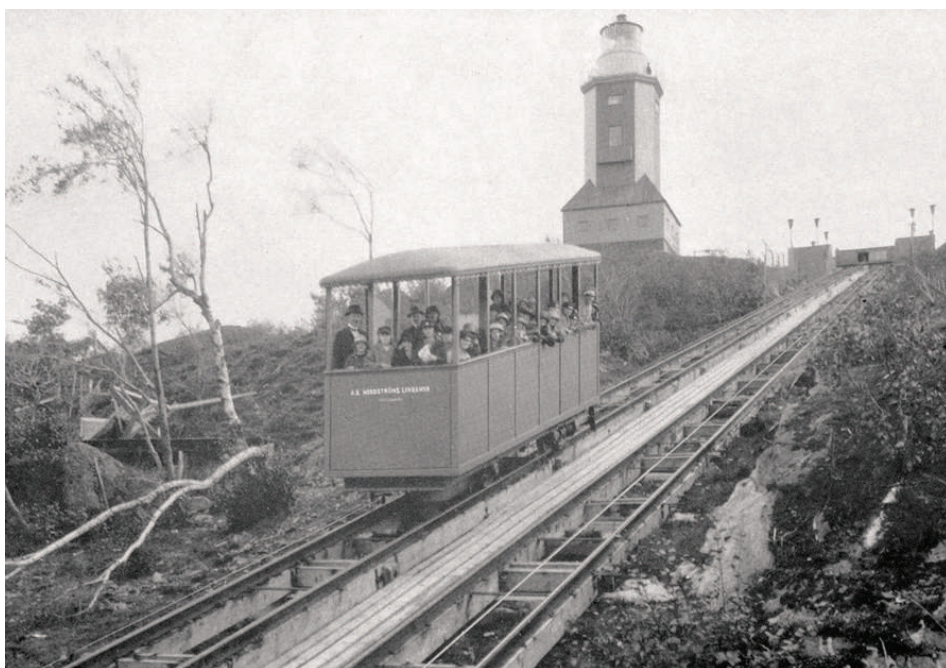
Gilbert bodde på Lagerbringsgatan 3, som ligger parallellt med "djungelreservatet" däruppe ovanför Näckrosdammen. Hit kunde man smyga upp för att spana på dem som passerade i olika ärenden: uteliggare, fullebuntar (fyllebuntar), kärlekskranka par och ett och annat gäng "böss" från Solgårdarna som strök omkring, ibland i onda avsikter. Dessa gillade att ta läroverksgossarnas skalper, och det var ofta man fick ligga och trycka i gräset för att inte bli upptäckt, berättar Gilbert.

Ovan ser ni hur fint det blev det till Göteborgsutställningen vid Näckrosdammen, som ju var anlagd just till denna utställning – och således inte är en naturlig damm.

Så mycket blev inte kvar efter denna fina utställning som bl.a. bevistades av Albert Einstein, som föreläste inför en samling av åhörare som satt och halvsov och inte begrep någonting. Liseberg är väl det enda som finns kvar efter Göteborgsutställningen 1923.

En av attraktionerna då var bergbanan (lin-dragen) som gick upp till toppen av berget, och självfallet den vackra Agafyr som anlades på bergstoppen och som lyste upp sommarkvällarna stämningsfullt år 1923. Ganska få bilder finns från denna tid, vilket är besynnerligt, eftersom utställningen hade 20 gånger så många besökare som stadens invånarantal! Endast lite kullvräkt sprängsten vittnar idag om själva bankonstruktionen. Utställningen revs med fermitet.

Ordenshuset och stigen till "Lilla dösen"

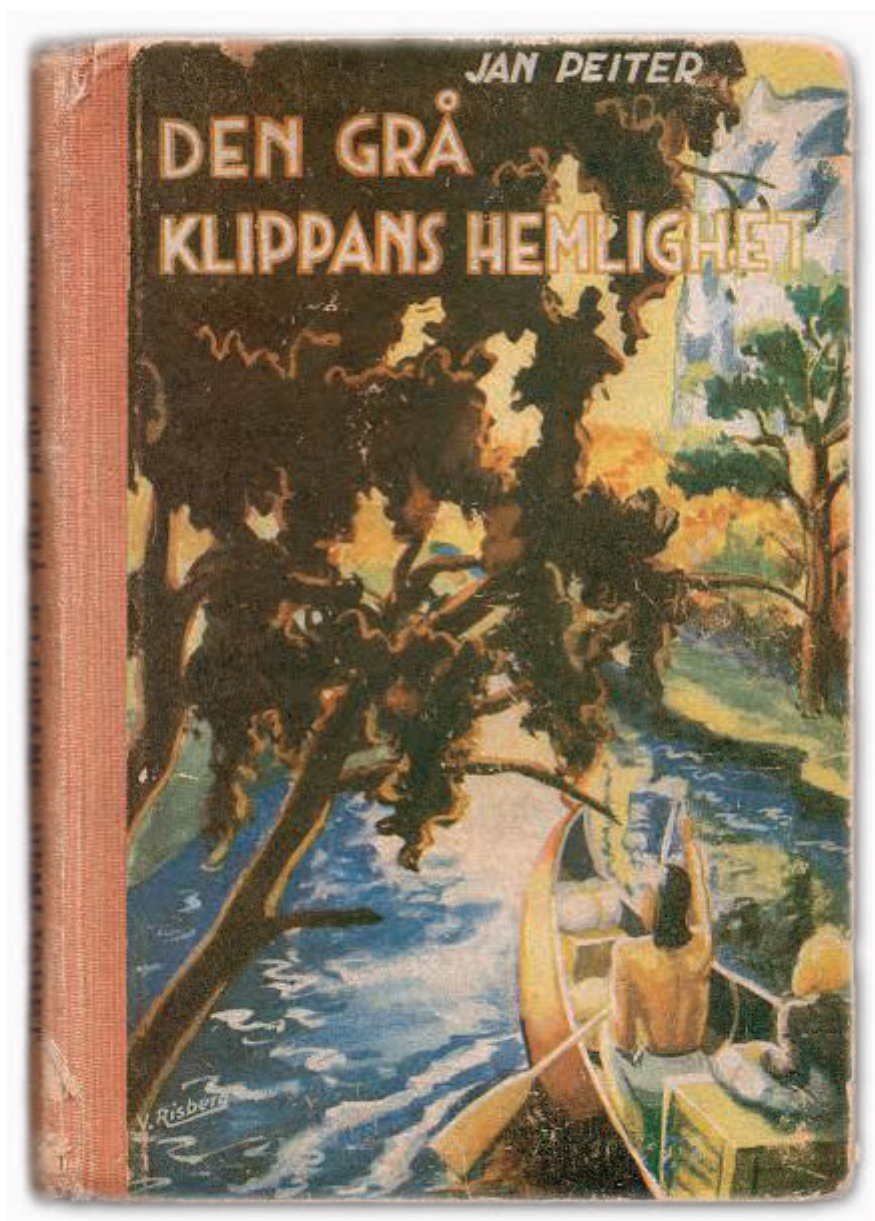
Den lindragna vagnen och Agafyren.

Utsikt från nuvarande UB - norrut

Mimeshallen på samma ställe

Den grå klippans hemlighet - en så kallad ungdomsbok som var populär på 30- 40- och 50-talen. Detta var innan skärmarnas tid och alla digitaliserade möjligheter att uppleva mystik och spänning. Vilket är bäst? Fantasin förstås!

Agafyrens fundament idag

Den berömda trollspisen

Island fick man gömma sig...

Likt Pan blickar Gilbert makterna

Fundamentet till Agafyren finns fortfarande kvar. Hur länge dröjer det tills detta har försvunnit?

Men åter till Gilbert och vår vandring. Här visar han upp Trollspisen – som den hette i folkmun – och vid nedgången till den grotta som kallas "Lilla Döden" blidkas makterna med vackert flöjtspel.

"Efter en vandring i Siste Mohikanen Unkas' fotspår i den gamla skogen på vägen ned för ber-

get känner man ilningar av den härliga känsla som fyllde ynglingen efter matiné på biografen Göta", säger Gilbert. "Ia-ia-öh-öh-öh, bankade vi på tomma bensinfat och burkar häruppe, medan vi gjorde röksignaler den 1 maj 1946, så brandkåren ryckte ut – ivrigt påhejade av 'Arbetets söner' som spelades på Götaplatsen", avslutar Gilbert.

/Bo Eneroth

Björn Clarin: *Varför skriver då en svensk tre böcker om en 1000-årig norrman?*

Björn Clarin, en av årsbokens flitigaste skribenter genom de tio senaste åren, har ägnat stor skrivglädje åt att skriva en trilogi om vikingen Harald Hårdråde. Den första volymen finns nu till nedladdning på nätet, helt gratis. Här berättar Björn om bakgrunden och hur det hela hänger ihop med hans egen familjehistoria:

En dag i början av 2000-talet damp en CD-skiva ner på mitt skrivbord. Dess innehåll visade sig vara en släkttavla, prydligt sammanställd och nedpräntad av den göteborgske boktryckaren Lars Orstadius, en nära släkting till min svärmor Alice Ekberg.

Släktkrönikan var föredömligt överskådlig och jag fann en bit från slutet namnen på min maka, mina barn och de äldsta av mina barnbarn. Minsann hittade jag också där mitt eget namn - som ingift make till hustru Marianne. När jag så följde texten åt andra hållet avslutades den med namnet Harald III Sigurdsson.

En titt i uppslagsboken avslöjade, att denne man föddes i Norge 1015 och var landets konung åren 1046–1066. Han har också beskrivits som ”Den siste Vikingakungen”, som med sin död öppnade dörrarna till Medeltiden. Via den isländske hävdatecknaren och politikern Snorre Sturlasson och andra historiska källor, bl. a. i dagens Grekland, hittade jag fler, allt mer intressanta detaljer om denne halvbroder till Olav den Helige. Bröderna levde i en brytningstid mellan heden tid och kristendom, då de från främst England, Irland och Tyskland invandrade apostlarna och prästerna målade upp tillvaron inför sina nykristnade församlingar som en existentiell

kamp på liv och död, mellan gott och ont, vitt och svart.

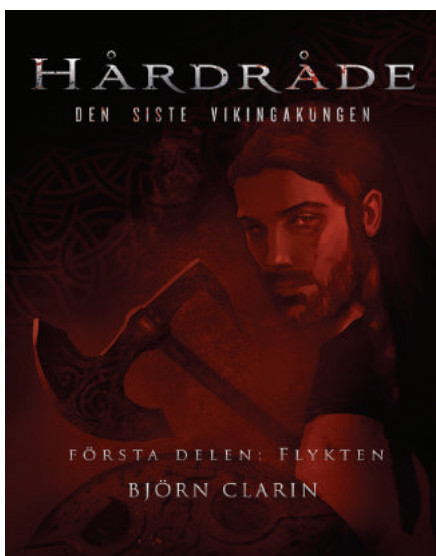
Mellan evigt liv och eviga helveteskval.

Sankt Olav tillerkändes följdriktigt alla de goda, förebildliga egenskaperna, medan hans halvbroder Harald befanns vara ett utmärkt lämpligt val - som det svarta fåret i familjen! För säkerhets skull gav man honom också tillnamnet Hårdråde!

Det hann förflyta ytterligare många år, innan jag i januari 2013 tog beslutet att fatta penan, för att nedteckna hans minst sagt fascinerande levnadshistoria. Inte minst för att förhoppningsvis föra vidare det stora intresse för historia, som jag själv haft sedan unga år. Ett viktigt motiv har nämligen varit, att i en tid, präglad av en allt mer avancerad högteknologi,

Harald Hårdrådes resa genom nuvarande Ryssland och Ukraina.

söka inspirera de många barnbarnen till att också söka perspektiven bakåt, genom att spegla den spännande levnadshistoria, som en av deras förfäder fick uppleva för nu ett 1000-tal år sedan! För att inte misstolkas vill jag redan här slå fast att berättelsen ingalunda gör anspråk på att vara en strikt, historisk avhandling! Här och var har jag därför, i brist på väldokumenterat underlag, tvingats sovra mellan olika, tänkbara händelsekedjor. /Björn Clarin

Den första volymen i Björn Clarins vikingatrilogi presenteras på Harald Hårdrådes hemsida thelastvikingking.com. Hela boken kan helt gratis laddas hem från iBooks.

57-årsjubileum

På bilden syns från väster: Lars Hamberger, Hans Dahlberg (student -58), Sven Lumsden, Dag Skårman, Bo Eklund, Anders Edström (student -58), Svante Möller, Sven Dahlman (student -58), Olle Carlsson, Claes-Göran Axelsson, Gudrun Lönnroth (vår ciceron!) och Richard Bark (sonson till August). Till lunchen dagen därpå anslöt: Göran Hansson och Hans Lehn.

DE FÖRSTA STUDENTERNA på Allmänna linjen 1957 – här den 26 september 2014 församlade utanför de "barkska" husen, Haga Nygata 7-9. Dagen inleddes med besök i de delar som numera är museum, tillhörande Göteborgs stadsmuseum: Järnbärare Petterssons hem och en lägenhet i svärsonen August Barks byggnad, vilken blev förebilden för de av honom senare uppförda landshövdingehusen.

Därefter intogs en öl på en pub vid Linégatan och sedan middag hos Olle Carlsson i Nilssonsberg, bestående av champagne, hummer (fångad av Svante Möller i Grebbestad) och älg (skjuten och tillagad av Dag Skårman i Jämtland) – annat att förtiga. Dagen därpå intogs smörrebröd hos Oscar och den lille på Prinsgatan.

/Richard Bark

In Memoriam

Almqvist, Bert Arnold, född 3/12 1926 i Örgryte i Göteborg, student Hvitfeldtska R IV⁴ a 1945, död i Varberg 15/3 2015.

Bark, Carl Fredric Emil Haraldsson, född 7/6 1941 i Vasa församling i Göteborg, student Hvitfeldtska L III³ halvklassisk gren 1963, död i Särö 10/12 2013.

Behre, John Göran, tidigare docent och studierektor på Göteborgs universitets historiska institution, hedersmedlem i föreningen Gamla Hvitfeldtare, född 30/11 1928 i Gamlestaden i Göteborg, student Hvitfeldtska L IV⁴ 1947, död i Askim 30/4 2015.

Clemensson, Lars Gustaf, civilingenjör, född 5/2 1931 i Johanneberg i Göteborg, student Hvitfeldtska R IV⁴ b 1951, död i Vasa församling i Göteborg 15/9 2015.

Fredén, Nils Börje, tidigare lektor och prefekt vid Bibliotekshögskolan i Borås, född 20/8 1931 i Uppsala, student Hvitfeldtska L IV⁴ 1950, död i Stockholm i Adolf Fredriks församling 16/2 2014.

Granath, Bo, öron-, näs- och halsläkare, född 28/1 1939 i Johanneberg i Göteborg, student Hvitfeldtska R IV⁴ b biologisk gren 1958, död i Hovås i Göteborgs kommun 5/1 2015.

Hagström, Tor Eric Gustaf, kommandörkapten, född 25/12 1929 i Skövde, student Hvitfeldtska R IV⁴ a 1951, död i Lidingö 8/6 2015.

Hultqvist, Per Ernst Ivar, docent i historia vid Göteborgs universitet, född 30/3 1924 i Gustavi församling i Göteborg, student Hvitfeldtska L IV⁴ a 1942, död 15/1 2015 i Johanneberg i Göteborg.

Isberg, Lilian Violet, tidigare adjunkt i historia och svenska på Hvitfeldtska, född 23/4 1925 i Göteborg, död 5/12 2014 i Älvsborgs församling i Göteborg.

Johansson, Kent Göran Gunnar, konstruktör, född 20/4 1944 i Källtorp i Göteborg, realexamen Hvitfeldtska klass 5^c 1960, senare studentexamen GTI, död 27/9 2014 i Vasa församling i Göteborg.

Lundgren, Ove Bertil, professor emeritus, läkare, född i Göteborg 9/7 1937, student Hvitfeldtska R IV⁴ a 1957, död 23/7 2014 i Göteborg.

Petersen, Bengt, traktör, kokboks författare, restaurangchef, född i Göteborg 23/6 1921, död därstädes 12/3 2015. Realexamen VT 1936.

Winsnes, Kjell Ingemar, född 13/4 1935 i Örgryte i Göteborg, student Hvitfeldtska L IV⁴ b 1956, död 1/6 2015 i Onsala i Kungsbacka kommun.

Denna lista, upprättad av Thomas Svensson, gör inte anspråk på att vara komplett. Uppgifterna är huvudsakligen hämtade från Göteborgs-Posten.

Ordförande sedan föreningens start

Elis Malmeström	1947	† 1977
Bengt J Lindberg	1952	† 1975
Urban Ohlander	1958	† 1992
Ebbe Hagard	1962	† 2008
Lars Himmelmann	1982	
Bengt Olof Bengtsson	1988	† 2012
Hans Josefson	1998	
Jan Bengtsson	2015	

Hedersledamöter

Lars Himmelmann	1988
Folke Wiesel	1988
Göran Behre	1992
Märta Wiesel	2008
Christer Holmström	2011

Tidigare avlidna hedersledamöter

Elis Malmeström	1952	† 1977
Sven Emanuel Ohlon	1953	† 1973
Bengt J Lindberg	1958	† 1975
Urban Ohlander	1962	† 1992
Gunnar Dellborg	1965	† 1990
Torsten Wassén	1967	† 1974
Erik Sundberg	1970	† 1981
Tage Wikström	1973	† 1987
Leif Possenius	1978	† 2006
Sven Colliander	1978	† 1979
Arne Börjesson	1980	† 1988
Ebbe Hagard	1982	† 2008
Folke Dahlberg	1988	† 1995
Björn Hultgren	1990	† 1992
Sven Åhman	1992	† 1993
Kristian von Sydow	1995	† 2008
Arne Eklund	1997	† 1999
Bengt Olof Bengtsson	1998	† 2012
Bengt Åberg	1998	† 2009
Erik Ljungman	1998	† 2013
Gunnar Olsson	1999	† 2005

Protokoll vid årsmötet

7 maj 2015

Årsmötet hölls i Hvitfeldtska Gymnasiets Norra Aula, torsdagen 7 maj 2015, klockan 18:30.

§1 Öppnande

Ordföranden Hans Josefson välkomnade de 80-talet närvarande och förklarade årsmötet öppnat.

§2 Protokolljustering

Leif Pålsson och Lars Himmelmann utsågs att jämte ordföranden justera dagens protokoll.

§3 Val av mötets ordförande

Hans Josefson utsågs att leda dagens förhandlingar.

§4 Val av mötets sekreterare

Till mötets sekreterare valdes Ulf G H Malmsten.

§5 Dagordningen

Den utdelade dagordningen fastställdes.

§6 Årsmötets behöriga utlysande

Årsmötet befanns vara i laga ordning utlyst.

§7 Styrelsens verksamhetsberättelse

Ordföranden Hans Josefson kommenterade verksamhetsberättelsen 2014. Årsmötet beslöt att med gillande och godkännande lägga den till handlingarna.

§8 Ekonomisk berättelse (bilaga)

I kassörens, Carl Eric Blomqvist, frånvaro föredrog ordföranden 2014 års ekonomiska berättelse, vilken med godkännande och gillande lades till handlingarna.

§9 Revisionsberättelse och beslut om ansvarsfrihet för styrelsen (bilaga)

Föreningens revisor, Hans Törning, föredrog revisionsberättelsen. På revisorernas förslag beslöt årsmötet fastställa resultat- och balansräkningen samt bevilja styrelsen ansvarsfrihet för år 2014.

§10 Fastställande av budget inkl årsavgift, f n 250 kr.

Årsmötet beslöt på styrelsens förslag fastställa årsavgiften om 250 kronor. Yngre, aktiv student (< 26 år) betalar 100, och gymnasist fram till ett år efter studentexamen (mot-svarande) 50 kronor.

§11 Val av föreningens ordförande

Valkommitténs sammankallande, Folke Hjalms, föreslog nyval av Jan Håkansson till föreningens ordförande, enär Hans Josefson avböjt omval. Årsmötet beslöt enligt förslaget.

§12 Val av styrelsens ledamöter och suppleanter

Valkommitténs sammankallande, Folke Hjalms, föredrog:

Valkommittén föreslog omval av ledamöterna *Bengt Ahlgren, Tomas Albrektsson, Bo Eneroth, Carl Eric Blomqvist, Ulf Malmsten, UllaMaria Nordström Holm, Moa Möller* samt suppleanterna *Ylva Olaison, Tim Gustafsson*. Som nyval föreslogs till ledamöter *Hans Herlitz, Aysba Varraich* samt till suppleanter *Joar Svanvik, My Adra, Eva Thalén*.

Rektorerne *Mikael O Karlsson* (även gymnasieskolenhetschef) och *Peter Larsson*, självskrivna ledamöter. Valkommittén föreslog, att representant för Hvitfeldtskas Elevkår adjungeras till styrelsen, vilket då skulle kräva ändring av föreningens stadgar. Beslut kan ske vid nästa årsmöte, 2016.

Årsmötet beslöt välja ovanstående personer till Hvitfeldtska Kamratföreningens styrelse och att gilla förslagen i tredje stycket.

§13 Revisorer

Årsmötet beslöt på valkommitténs förslag välja om Hans Törning och Klas Borssén till revisorer.

§14 Val av valkommitté

På Styrelsens förslag beslöt Årsmötet omvälja Folke Hjalms (sammankallande), Flemming Sinclair och Jonatan Adolfsson.

§15 Övriga frågor.

Peter Larsson berättade om stipendium, inrättat för elev, vilken under fyra månader kan tjänstgöra som trainee vid Svenska Handelskammaren i London.

Folke Hjalms redogjorde för det mångåriga samarbetet mellan skolan och Gamla Hvitfeldtare med datoriserat register över utgångna elever åren 1969-2014. Totalt omkring 21000 poster. Under ht 2014 sändes utskick till cirka 3500 av dem med brev från både skolan och föreningen. Att det inte blev fler berodde på höga kostnader för porto. Gensvaret blev magert, blott omkring 60-70 personer.

Det är av stor vikt, att föreningen får fler aktiva medlemmar. Uppgift för oss alla, genom personliga kontakter och sociala media. Facebook har gruppen Gamla Hvitfeldtare med ungefär 375 medlemmar

Ulf Malmsten tackade Hans Josefson för hans mångåriga arbete som föreningens ordförande och överlämnade present, blommor och ljus. Hans tackade för förtroendet att ha fått leda föreningen. Därefter talade Jan Håkansson och önskades välkommen i värvet som Gamla Hvitfeldtars ordförande.

§16 Mötet avslutas

Då intet mer förekom, avslutade ordföranden Hans Josefson årsmötet 2015 samt uttalade sina önskningar om välgång och god sommar till alla.

Vid protokollet *Ulf G H Malmsten, scr*

Justeras *Hans Josefson, ordförande, Leif Pålsson och Lars Himmelmann, justeringsmän*

Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare

Rektorsgatan 2 · 411 33 Göteborg · Vxl. 031 - 367 06 00 · Tel. svar 031 - 367 06 35

Föreningens hemsida: www.gamlahvitfeldtare.se

Föreningens adress: gamlahvitfeldtare@gmail.com

Skolans hemsida: www.goteborg.se/hvitfeldtska

FUNKTIONÄRER VERKSAMHETSÅRET 2015-2016

STYRELSEN

Ordförande / Klubbmästare

F Studierektor Jan Håkansson (student 1961)
Gyllenkrooksgatan 3, 412 82 GÖTEBORG
Tel. 031 - 724 50 51 Mob. 0705 - 74 01 23
janghakansson@hotmail.com

Vice ordförande

Professor Bo Joar Svanvik (student 1962)
Carlandersplatsen 1, 412 55 GÖTEBORG
Tel. 031 - 16 50 18
joar.svanvik@gu.se

Årsboksredaktör

Civilekonom Bo Eneroth (student 1964)
Östra Aspevägen 23, 239 34 SKANÖR
Tel. 0708-13 69 99
bo.eneroth@gmail.com

Kassör

F. Rektor Carl-Eric Blomqvist (student 1959)
Karsegårdsvägen 39, 439 31 ONSALA
Tel. 0300 - 602 20, Mob. 0708 - 78 35 49
carl_eric_blomqvist@hotmail.com

Sekreterare

Dr Ulf G H Malmsten (student 1966)
Lövviksvägen 21, 436 55 HOVÅS
Tel. 031 - 28 37 54, Mob. 0708 - 63 32 38
ulf.malmsten@gmail.com

Arkivarie

Pol Mag Bengt Ahlgren (student 1962)
Friggas väg 6, 448 32 FLODA
Tel. 0302 - 301 66 Mob. 0708-10 24 00
bengt1.ahlgren@telia.com

Rektor

Peter Larsson (student 1988)
Hvitfeldtska Gymnasiet, 411 33 GÖTEBORG
Tel. 031-367 06 08 Mob. 0709-10 46 05
peter.larsson@educ.goteborg.se

Gymnasieskolenhetschef

Mikael O Karlsson (student 1976 i Lycksele)
Hvitfeldtska Gymnasiet, 411 33 GÖTEBORG
Tel. 031-367 07 01 Mob. 0706-17 14 18
mikael.o.karlsson@educ.goteborg.se

Klubbmästare

F Studierektor Jan Håkansson (student 1961)
Gyllenkrooksgatan 3, 412 82 GÖTEBORG
Tel. 031-724 50 51 Mob. 0705-74 01 23
janghakansson@hotmail.com

Bitr Klubbmästare

Civilekonom My Adra (student 2004 i USA)
Årlegatan 6b, 414 57 GÖTEBORG
Tel. 0737-23 92 65 my.adra@mail.com

Ansvarig för medlemsregistret

Ulla-Maria Nordström-Holm
Havsbadsvägen 2, 430 31 ÅSA
Tel. 0340 - 65 52 82, Mob. 0702-00 37 99
ulladane@hotmail.com

Ansvarig hemsida

Moa Möller (student 2009)
Landalagången 10, 411 30 GÖTEBORG
Tel. 0703 - 32 34 35
moa.viktoria.moller@gmail.com

Övriga ledamöter och suppleanter

Skådespelerska Ylva Olaison (student 2005)
Wadmansgatan 10, 412 53 GÖTEBORG
Tel. 0735-10 15 81 ylvaolaison@hotmail.com

Professor Tomas Albrektsson, (student 1965)
Kämpegatan 11, 431 39 MÖLNDAL
Tel. 031-16 68 20 Mob. 0705-91 66 07
tomas.albrektsson@biomaterials.gu.se

Klara Lundgren
klara.lundgren@telia.com

Eva Thalén (student 2003)
Kobbarnas väg 9, 416 64 GÖTEBORG
Tel. 0737 - 75 27 15
evathalen@hotmail.com

Tim Gustafsson (student 2012)
Åkerrengatan 11, 416 53 GÖTEBORG
Tel. 0733-10 97 71
tim.gson@gmail.com

Aiysha Kanval Varraich (student 2003)
Mor Annas Väg 6, 438 92 HÄRRYDA
Tel. 0762- 01 93 26, aiyshav@gmail.com

Professor Hans Herlitz (student 1965)
Karlfeldtsgratan 6, 412 68 GÖTEBORG
Tel. 0760 -09 35 47 hans.herlitz@medic.gu.se

REVISORERNA

Revisor

Civilingenjör Hans Torring (student 1959)
Doktor Lindhs Gata 4, 413 25 GÖTEBORG
Tel. 031-29 82 87 Mob. 0705-31 50 91,
Lantställe 0303-531 88, hanstorrying@drilindh.se

Revisor

Konsult Klas Borssén (realexamen 1961)
Lunnefågelsgrången 17, 426 69 V. FRÖLUNDA
Tel. 031-29 03 25, klas.borssen@comhem.se

Revisorssuppleant

Arne B Johnson (student 1958)
Torild Wulffsgatan 26, 413 19 GÖTEBORG
Tel. 031-82 71 63, quintess@algonet.se

ÅRSBOKSREDAKTIONEN

Årsboksredaktör

Bo Eneroth (student 1964) *se styrelsen*

Redaktör

Sven Tesch-Hallström (student 1964)
Lagmanshejdevägen 46, 239 30 SKANÖR
Tel. 040-47 24 68, Mob. 0708-47 24 67
sven.tesch@telia.com

Redaktör, minnesord

Thomas Svensson (student 1978)
Mattssonsliden 26, 413 18 GÖTEBORG
Mob. 0730-79 17 03 masthugg@hotmail.com

Redaktör, Varia

Dr Ulf G H Malmsten (student 1966) *se styrelsen*

VALKOMMITTÉN

Sammanställande

Tekniker Folke Hjalms (student 1959)
Nilssonsberg 26, 411 43 GÖTEBORG
Tel. 031-84 28 33, 031-772 41 35
Mob. 0705-91 56 02
folke.hjalms@cit.chalmers.se

Tandläkare Flemming Sinclair (student 1962)
Pärt-Antons gata 140, 426 79 V. FRÖLUNDA
Tel. 031-29 82 96
flemming_sinclair@hotmail.com

Jurist Jonatan Adolfsen (student 2009)
Kobbarnas väg 20B, 416 64 GÖTEBORG
Tel. 0762-23 19 99 jonatan.adolfsen@gmail.com

Stöd din egen Kamratförening!

De flesta av våra medlemmar betalar regelbundet den facila årsavgiften. Några har tyvärr inte hörsammat detta. Och ändå får ni Årsboken tillsänd om än med inbetalningsavi. Om du känner dig manad att betala årsavgiften - **250 kr** - sätt då in denna på PlusGirokonto **4 24 08-5**. Betalningsmottagare Gamla Hvitfeldtare Göteborg. Så slipper du att bli subventionerad. Studenter under 26 år betalar 100 kr och studerande på skolan 50 kr.

Glöm inte att meddela namn, examensår, adress, telefon och e-mail på inbetalningsavin.

Vi mottager med glädje såväl bidrag som donationer för att kunna hålla föreningen vid liv.

Ikke att förglömma - "ragga" nya medlemmar!

Gå med i gamla Hvitfeldtare på Facebook och följ oss på hemsidan!

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2014-2015

Styrelse

Hans Josefson, *ordförande*
Bo Eneroth, *vice ordförande, redaktör för Årsboken*
Carl-Eric Blomqvist, *kassör*
Ulf G H Malmsten, *sekreterare*
Bengt Ahlgren, *arkivarie*
UllaMaria Nordström Holm, *tf ansvarig medlemsregistret*
My Adra, *bivårdande klubbmästare*
Tomas Albrektsson, *till förfogande*
Moa Möller, *ansvarig hemsida*

Suppleanter

Ylva Olaison, *till förfogande*
Tim Gustafsson, *till förfogande*
Jan Håkansson, *klubbmästare*
Pontus Motin, *till förfogande*

Självskrivna ledamöter

Mikael O Karlsson, *gymnasieenhetschef*
Peter Larsson, *rektor*

Revisorer

Hans Törning, Klas Borssén och
Arne B Johnson, *suppleant*

Valkommitté

Folke Hjalpers, *sammankallande*, Pontus Modin,
Flemming Sinclair och Jonatan Adolfsson

Medlemsantal

Mot slutet av 2014 var antalet medlemmar 559, varav 17 ständiga och sju hedersledamöter. Därtill kommer omkring 370 medlemmar i Facebook-gruppen *Gamla Hvitfeldtare*.

Medlemsavgift

250 kronor under 2014. För yngre (upp till 26 år), aktiv student 100 och gymnasist fram till ett år efter studentexamen (motsv) 50 kronor.

Ekonomi

Hänvisas till särskild redogörelse.

Årsboken

Årsbok 2014 presenterades 10 december 2013 vid release-party å M/S Marieholm under sedvanlig pompa och ståt! Skön musik ledd av jazznestorn Gilbert Holmström avnjöts. Redaktionen bestod av Bo Eneroth (redaktör) och Sven Tesch-Hallström (redigering och grafisk form). Övriga medarbetare var Bengt Ahlgren, Jan Westin, Lennart Axelsson, Thomas Svensson, Björn Clarin, Gilbert Holm-

ström, Christer Hedin, Måns Hedin, Sten Wennberg, Christer Enerskog, Claes Trefil, Klas Borssén och Ulf Malmsten.

Styrelsesammanträden

Styrelsen har 2014 haft fem protokollförda möten, tre under våren och två under hösten.

Föreningsmöten

Tre föreningsmöten hölls under 2014:

VÅRMÖTET avhölls tisdagen 4 mars 2014 med 62 medlemmar. Vid kaffet berättade **Bo Eive Svensson** om sin tid vid skolan och inom juridikens värld, *Från HV till HD*. Bo tog studenten 1958, allmänna linjens språkliga gren. Han blev senare justitieråd, ordförande i HD och arbetade även internationellt. **ÅRSMÖTET** avhölls torsdagen 22 maj 2014 med 70 medlemmar. **Björn Vingård** kåserade om *Resan från Hvitfeldtska till Damernas Värld – hur kunde det bli så?* Björn tog studenten 1964 på allmänna linjens sociala gren, var elevrådets ordförande och en av skoltidningen *Lyrans* grundare. Han arbetade sedan som författare och chefredaktör för Damernas Värld.

HÖSTMÖTET avhölls torsdagen 6 november 2014 med 75 medlemmar. Vid kaffet talade **Göran Palm** över *En hvitfeldtare minns*. Göran tog studenten 1951 på reallinjen, blev sedan jurist, advokat och bankman.

Elevstipendium

Delades ut i Vasakyrkan vid läsårets avslutning, juni 2014, till **Richard Pettersson**, S2CD och **Rebecka Risenfors**, MU2AB. Båda belönades för helhjärtat engagemang för skolan och kamraterna.

Hvitfeldtska-dagen

Ägde rum onsdagen 30 april 2014. Föreningens traditionella utställning fick avsevärt fler besökare, inte minst elever, än tidigare år. Några nya medlemmar rekryterades.

Gåvor

Styrelsen tackar varmt alla välvilliga givare av bidrag till elevstipendiefonden och tryckning av årsboken, inte minst Kungliga och Hvitfeldtska Stiftelsen.

Övrigt

Vi fortsätter arbeta med hemsidan, medlemsregistret och rekrytering av nya kamrater. Det är angeläget att få in fler e-postadresser till medlemmarna, så att kostnaderna för utskick kan minskas.

Styrelsen för

Kamratföreningen Gamla Hvitfeldtare.

Hans Josefson
Ordförande

Ulf G H Malmsten
Sekreterare

VARIA 2015

ULF G H MALMSTEN

Årsbokens Redaktionskommitté.

Vilka är det som ordnar med vår årsbok? Huvudredaktör är Bo Eneroth, som arbetar med layoutmannen Sven Tesch-Hallström och korrektören Claes Trefil. Bland övriga medhjälpare och skribenter har vi Gilbert Holmström, Björn Clarin, Christer Hedin, Thomas Svensson, Bertil Steen, Jan Westin, Klas Borssén, Ulf Herrströmer, Sten Wennberg, Ulf Malmsten m fl bidragande författare. Då och då möts redaktionen å "Jungan", dvs. Junggrens Café på Avenyn.

När föds Årsboken?

I mitten av december 2014 ägde det rum ett trevligt calas ombord M/S Marieholm. Nära Operan, i Göteborgs hamn. Flera personer i varierande åldrar hade kommit tillsammans. Glad jazz-musik hördes från den kände musikern Gilbert Holmström och medarbetare. Stämningen var hög, sorlet "tjötet" gott. Vid det tillfället presenterades Årsbok 2014. Då, vill jag påstå, föddes de första raderna till årets Hvitfeldtska litterära händelse, Årsbok 2015.

Nyheter från vår skola

Under året skedde renovering av skolans fasader. Byggnadsställningarna och skyddande presenningar lystes upp av en glad bild. Vilken stolthet över både staden och skolan denna bild utstrålar! Sådant förekom inte förr. Visst har mycket blivit bättre!

Om Hvitfeldtska, vars valspråk är Tradition och förnyelse sedan 1647, kan man läsa på skolans hemsida <www.goteborg.se/hvitfeldtska>. Där står, att Hvitfeldtska är en kunskapsinriktad och

Ulf Herrströmer

internationell skola med spets och bredd som vill erbjuda högklassig gymnasieutbildning i ett internationellt perspektiv. Detta är ju inte något nytt, det vet alla vi som gått där! Nedan beskrivs några utmärkelser och framgångar för dels unga och dels äldre hvitfeldtare:

Unga hvitfeldtare, som utmärkt sig 2014-2015:

Matematik Lisa Lokteva, blev tvåa i Svenska Matematiktävlingen 2014, etta i år! Hon representerade Sverige i Matematik-OS, Chiang-

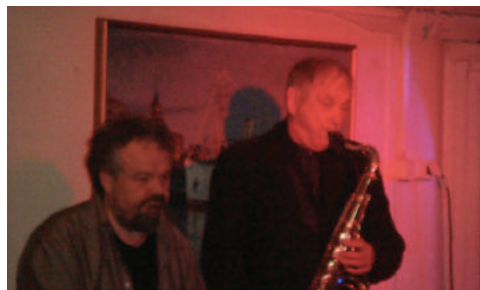
Fem "gamla" hvitfeldtare i glatt samspråk

Årsbokens redaktör, Bo Eneroth, talar till oss alla

Tommy Kotter, Gilbert Holmström spelar ylesaxofon

Mai, Thailand. Även Åke Wettergren och Åke Andersson utmärkte sig. Hvitfeldtska-laget kom på första plats i tävlingen Enigma.

Fysik Hvitfeldtska hamnade på femte plats

vid lagtävling i Fysik-SM 2015 (sjätte plats förra året). Åke Andersson, som kom på andra plats vid Fysik-SM i år, knep bronsmedalj vid Fysik-OS i Mumbai, Indien! Det experimentella problemet gällde laserbestämning av en vätskas ytspänning. Linnea Popa, som vann Nationella Unga Forskartävlingen i Sverige, tilldelades silvermedalj vid Hållbarhets-OS i Houston, Texas, USA.

Kemi Vid Kemi-OS i Baku, Azerbajdzjan, kom Hvitfeldtska på sjätte plats i år (femte plats förra året).

Biologi Hampus Lane vann bronsmedalj 2014 vid Biologi-OS, Bali, Indonesien.

Samhällskunskap S1AB vann tävlingen EUPplyst. Första priset delades ut av Riksdagens talman.

Ekonomi Erik Klang tilldelades Göteborgs Köpmannaförbunds Sten-Olof Palm-stipendium, vilket finansierar fyra månaders traineeutbildning hos Svenska Handelskammaren i London. Isabelle Hansson E2CD blev årets

säljare vid Göteborgs regionala UF-mästerskap (UF = Unga företagare).

Mer ekonomi I Oxford Internationals tävling The Masters 2015, tävlar man om bästa affärsidé, "Pitching the best business-plan". Hvitfeldtskas IB-lag gick där till final i Royal Holloway University, London, och kom trea av totalt ca 60 lag.

Logik och problemlösning Här arrangerades Lingolympiadens Sverige-final. Där var fem av tolv deltagare hvitfeldtare. Ling-OS äger rum i Bulgarien senare under 2015.

Goda studieresultat Många stipendier

finns. Här nämns Kungliga och Hvitfeldtskas Utbildningsstipendium, där år 2015 nio av trettiofyra stipendiater kom från vår skola. Dessa elever, och tjugotre från ytterligare femton gymnasier i Sverige, erhöll tio tusen kronor och diplom från landshövdingen.

Uppsats Ordenssällskapet Odd Fellow delade ut priset UNP - United Nations Pilgrimage till Alva Stern Mu2 och Christina Plymouth IB2, hedersomnämmande till Johannes Berglund S2AB och Jessika Larsson S2EF. UNP innebär två veckors resa till USA. Första veckan i New York och besök på FN-högkvarteret, därefter en veckas rundtur med ungdomar från andra länder.

Badminton Hvitfeldtska är som bekant badminton-gymnasium! Elin Svensson vann junior-SM i år, blev trea i senior-SM och har tidigare vunnit fler än tio JSM-guld. Hon är rankad etta som junior och trea som senior i Sverige! Dessutom uttagen i Sveriges Olympiska Kommittés utmanargrupp för potentiella OS-medaljörer 2020-2024

Språk Hvitfeldtska blev 2015 Sveriges första Certi Lingua-skola, tillsammans med Tibble gymnasium i Täby. Kraven är att ha undervisning i språk nivå B2 enligt GERS-skalan, bedriva språk- och innehållsintegrerad undervisning i något ämne på ett annat språk samt delta i internationella projekt.

Språkdiplom Hvitfeldtska är den skola i Sverige som delar ut flest språkdiplom i tyska.

Lagarbete Sveriges Elevkårer gav skolan utmärkelsen Årets Teamwork 2014 för Sveriges bästa samarbete mellan elevkår och skolledning.

Musik Kungliga Musikaliska Akademiens Ungdomsstipendium tilldelades 2014 Alma Fridolfsson samt 2015 Alma Fridolfsson och Anna Nyback. Västra Götalands Kulturarbetsstipendium 2014 gavs till Anna Svensdotter, som även tilldelades Adlerbertska Konstnärstipendiet (utdelat av sällskapet Gnistan).

Andra hvitfeldtare, som utmärkt sig 2014-2015:

Eva Hedencrona, lärare i svenska, tilldelades Årets Läromedelsförfattarpris Lärkan 2014.

Roy Andersson blev den förste svensk någonsin att vinna Guldejonet vid filmfestivalen i Venedig 2014. Han fick utmärkelsen för sin film "En duva satt på en gren och funderade på tillvaron".

De musikaliska Hvitfeldtarna *Laleh Pourkarim* och *Gilbert Holmström* nådde också mycket stora framgångar under året 2015. Gilbert tog studenten 1955, alltså för sextio år sedan!

I vår vackra och skönt renoverade Gustavi Domkyrka, som var fullsatt, prästvigdes i januari *Christopher Asker*, student 2008 i N3AB.

I Göteborgs-Posten kunde man i somras läsa om fem distingerade hvitfeldtare, som kom tillsammans och firade 63-års-minnet (!) av studentexamen år 1952 i R IV⁴b. Från början var de 24 i klassen. Av de tolv, som fortfa-

rande är i livet, deltog alltså fem i återseendets glada möte. De for ut i skärgården, innan de återvände till fastlandet och minnenas måltid. Deltagarna var Erik Virdborg, Olof Sjöstrand, Rune Lindberg, Janne Setterbom och Sven Olofsson.

Politik och politikernas besök:

Våren 2015 besöktes skolan av utbildningsminister Gustav Fridolin. Han beskrev sitt intresse för att inleda dialog mellan de olika nivåer som delar ansvaret för skolan samt sin optimism inför framtiden.

Riksdagens talman delade ut pris till elever i S1Ab.

Hvitfeldtska-dagen

Denna avhölls i år, för tolfte gången, den 30 april. Trots regntunga skyar var stämningen god med skola och skolgård fyllda av förväntansfulla elever och besökare. Gamla Hvitfeldtare hade även i år en välbesökt utställning i ett av första våningens klassrum. Många elever, både nuvarande och "gamla", tog med iver och glädje del av expositionen, vilket framgår av bilderna till vänster.

Här ses också schemata från omkring 1850

Nyviad präst

och 1962. Man märker dels att allt blivit mer komplicerat, dels att undervisning även skedde på lördagar! 1962 års schema var stort, tryckt på papper i A2-format. Dagens aktuella schema är så stort, att det inte kan skrivas ut på papper!

Bengt Ahlgren och elever

Jan Håkansson och elever

Några "gamla" Hvitfeldtare

Från årsmötet

Även denna höst hölls en välbesökt gymnasiesemina, där gymnasier i Stor-Göteborg presenterade sig. O, vad det finns mycket att välja mellan! Många skolor och många program. Förr fanns bara tre linjer ("program"). Kanske inte bättre, men enklare att välja. Ryktet säger, att Hvitfeldtska är ett av de gymnasier i Sverige som har högst söktryck!

Våra föreningsmöten

Under 2015 arrangerades väl besökta sammankomster: Johan Lindberg berättade om sin tid vid skolan och arbetslivet vid Vår-mötet. Johan är läkare, forskare och universitetslektor inom infektionssjukdomar. Vid årsmötet kåserade Bo Nordlund om sin tid vid skolan samt livet till sjöss som sjökapten och sedan lärare vid Navigationsskolan och Chalmers.

Ulf G H Malmsten. Student 1966 i R IV^ad, reallinjens matematiska gren. Senare chalmérist, geriater, överläkare, officer och gentleman.

Bo Nordlund
som gick till sjöss

Linda Andersson, Sveriges bästa lärare 2014.

Från årsmötet

Jan Håkansson, Johan Lindberg, Hans Josefson

Johan Lindbergs profil

Jan Håkansson nöjd

Schema 1962-1963

Schema omkring 1850

Arbetsordning vid Hvitfeldtska högre allmänna läroverket i Göteborg läsåret 1962-1963

	1-4	5-8	9-10	11-12	13-14	15-16
Kl.	8-9	10-11	12-13	14-15	16-17	18-19
Måndag	Religion och Bibelskole	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Tisdag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Onsdag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Torsdag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Freitag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Lördag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott

Isade utseende:

	1-4	5-8	9-10	11-12	13-14	15-16
Kl.	8-9	10-11	12-13	14-15	16-17	18-19
Måndag	Religion och Bibelskole	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Tisdag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Onsdag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Torsdag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Freitag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott
Lördag	Religion	Matematik	Engelska	Historia	Geografi	Idrott

*) Detta gäller för varje morgontimme. Onsdag och Lördag (melan 12 och 1 öfvas engelskan i Figural-Sång i Instrumental-Musik.

Dockan Hen-Ing och tre blivande studenter

Nyvald ordförande, Jan Håkansson, talar till folket

Tre ynglingar

Intresserade åhörare

Jan Håkansson, ny ordförande: "Vi ska bli synligare"

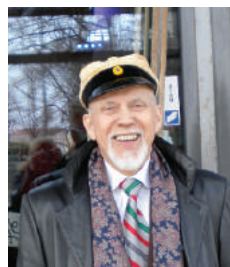
– Vad ser du som dina viktigaste uppgifter, nu när du blivit ordförande i Gamla Hvitfeldtare? Välkommen förresten!

– Det är framförallt tre saker jag tänker på. För det första: att göra föreningen mer synlig på skolan. Det tänker vi göra genom att öka vårt samarbete med elevkårens representanter och delta i gemensamma arrangemang.

– För det andra: få skolans lärare att bli intresserade av medlemskap (gäller både aktiva och pensionerade) – ett par har redan hört av sig.

– För det tredje: skolan har många elever som utmärker sig, både i akademiska och musikaliska sammanhang, och kamratföreningen kan uppmärksamma detta, både vid våra möten och genom att informera om aktiviteter och konserter."

Får vi be om en kort presentation av dig själv som person och föreningsmänniska.

Jan Håkansson

– En lite formell notis kan låta så här: "Efter realexamen 1957 och studenten 1961 återfanns Jan på Studentkåren

under ett antal år inom Tongångarne, Filo-sofspexet och Sexmästeriet; dock bättrade han sig sedermera, blev adjunkt i svenska/engelska och därefter studierektor på gymnasiet i Kungsbacka i tre decennier samt ordförande i Kungsbacka Teaterförening lika länge. Obotlig anglofil i samarbete med teaterskolor i London under 80-90-tal och nu på äldre dar ordförande i Teaterhistoriska Samfundet och Scenkonststiftelsen i Göteborg."

*Från vänster:
Klas-Henry Hökegård, Kjell Bergenholtz,
Lars Henrik Stolpe, Kenneth Bratthall,
Anders Hamberger, Sven-Erik Mattiasson
samt Gilbert Holmström.
Foto: Ulla Carin Holmström.*

*Den lagerkransade hedersjubilaren och
föredragshållaren Bosse Nordlund och
Gilbert Holmström*

60-årsjubileum för 1955 års män från LIV⁴ 1955

Under eftermiddagen sammanstrålade vi på Landsarkivet där en hjälpsam arkivarie plockat fram våra studentskrivningar. En märklig känsla att efter så lång tid återse dessa alster. Spontant uppkom många livliga kommentarer.

Därefter förflyttade vi oss till skolbyggnaden där rektor Mikael O Karlsson gav en intressant exposé över skolans utveckling inför dagens utmaningar.

På rektorsexpeditionen genomgick vi sedan ett krävande "prov" under rektors vakande ögon, vilket fordrades för att bli godkänd som en värdig 60-årsjubilar. Bäst var, efter utslagsfråga 1, Kenneth Bratthall som fick en flaska Rhenvin följt av Anders Hamberger som erhöll en flaska bubbel. Alla blev dock godkända då ingen hade noll rätt, vilket firades med höjda glas och botten upp. /Gilbert Holmström

Bo och Sven vid kreativt arbete

En Lidnersk färdknäpp

Den Lidnerska knäppen har vi ju hört om. Vi kan känna oss stolta att Bengt Lidner (1757–1793) var elev på skolan – och gav upphov till begreppet ”lidnersk knäpp”. Men vet vi egentligen vari den bestod?

Han var slö och ansågs tämligen medelmåttig, men detta ändrades med en upplevd knäpp i skallen som det beskrevs – sedan blev han såväl skärpt som känd för sina talanger inom vitterhetens hank och stör. Han hamnade både i Lund och på däckat till en Ostindiefarare på villovägar.

Att intellektet expanderar är ju inte ovanligt och säkert en följd av de kunskaper och erfarenheter man samlar på sig. Att Bengt Lidner upplevde förvandlingen som en knäpp kan ju ha andra orsaker, rent av medicinska.

Det finns många exempel på slöa skolelever, som senare i livet excellerar i olika roller. Men ta personer som som t.ex. Mozart, Churchill och Zuckerberg – här talar vi ju om en palett av genier!

Mozart var ju ett stort geni redan i 4-årsåldern, så där kan

vi knappast tala om en Lidnersk knäpp. Winston började som äventyrare och blev stor statsman och nobelpristagare i litteratur. I fallet Mark Zuckerberg måste väl någon slags knäpp fått honom att satsa på att utveckla Facebook och behålla äran och pengarna. Som det tycks. Zuckerberg lyckades tämja såväl webben som vårt behov av socialt umgänge på avstånd.

Vår skolkamrat Bengt Lidner som återfinns på framsidan av årsboken, är för stunden den enda person vi hittar som fått en riktig knäpp. En Lidnersk sådan. Vi får väl hitta något annat att knäppa med – varför inte en färdknäpp? Varför inte en Lidnersk färdknäpp, nu när vi lämnar uppdraget med årsboken. Nära nog 10 år som årsboksproducenter har varit inspirerade, uppskattade men arbetskrävande, för att få klart årsboken innan julen sänker sin förflamande närvaro över land och folk.

Det började med skoltidningen LYRAN, som kom ut första gången VT 1963 och som sedan har levt vidare – som Lyran eller Magasin Lyran och kanske andra namn. Sedan gjorde vi MAMMON på 60-talet, lundaekonomernas tidning. Och så blev det

Årsboken; där bör väl en tacksam tanke riktas till Flemming Sinclair i föreningens valkommitté, som headhunter.

Årsböckerna har blivit mordernare, inte minst när det gäller redigering och bildinnehåll. Framsidan har nytt motiv varje år, vi har använt såväl färgtryck som ett mera lättläst teckensnitt. Innehållsförteckning och sista sidan har vi präglat med vår personliga tolkning av innehållet och andan i årsboken.

Vi får inte glömma att vi ganska medvetet valt att följa Gilbert Holmström och Björn Clarin, som i dialog har filosoferat i många av våra böcker. Och vi har haft genomgående fina skribenter, som Jan Westin, Christer Hedin, Bertil Steen och många fler.

Ja, Gilbert går som en röd tråd genom årsböckerna och det hoppas vi att han skall fortsätta med. Hans musikalitet och rika produktion är nog kvar att upptäckas av många hvitfeldtare, gamla och nya.

Engelsmännen har ett bra ord, excellence, som ger en känsla av vad vi försökt åstadkomma. I vad mån vi har lyckats med detta får väl andra avgöra, men vi har fått mycket beröm genom åren. Detta tackar vi för. Nu ska det bli spännande att se vad våra efterträdare kan åstadkomma. Vi önskar dem lycka till!

*/Bo Eneroth,
Sven Tesh- Hallström
tyckte till*